

BESZÁMOLÓ

**a hajléktalan emberek számára fenntartott, nappali ellátást nyújtó
intézmények körében végzett kutatásról**

2008. március

A Hajléktalanokért Közalapítvány megbízásából készülő kutatás keretében a hajléktalan embereket ellátó intézmények közül megkerestük az országban működő összes hajléktalan emberek részére nappali ellátást nyújtó intézményt (nappali melegedőt is) is. Jelen tanulmány a nappali ellátást nyújtó intézmények által 2007. december 5. és 2008. február 6. között kitöltött és visszaküldött (önkitöltős) kérdőívek alapján készült.

A Hajléktalanokért Közalapítvány nyilvántartása szerint az adatfelvétel kezdetén, azaz 2007. decemberében az országban összesen 86 nappali melegedő működött¹, melyek közül 65 küldött vissza kitöltött kérdőívet, tehát a visszaküldési arány 75,6%-os. Az egyes megyékben működő, illetve az onnan visszaküldött kérdőívek számát az alábbi, 1. számú táblázat tartalmazza.

1. számú táblázat: A nappali melegedők és a válaszadók megyei megoszlása

Megye	Az összes intézmény száma	Aránya (%)	Válaszadók száma	Válaszadási aránya (%)
Bács-Kiskun	5	5,8	4	80,0
Baranya	4	4,7	4	100,0
Békés	4	4,7	4	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	5	5,8	5	100,0
Csongrád	5	5,8	4	80,0
Fejér	2	2,3	2	100,0
Győr-Moson-Sopron	3	3,5	3	100,0
Hajdú-Bihar	3	3,5	3	100,0
Heves	2	2,3	2	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	2	2,3	2	100,0
Komárom-Esztergom	6	7,0	4	66,7
Nógrád	1	1,2	1	100,0
Pest	4	4,7	3	75,0
Somogy	2	2,3	2	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2	2,3	1	50,0
Tolna	2	2,3	2	100,0
Vas	2	2,3	2	100,0
Veszprém	2	2,3	2	100,0
Zala	2	2,3	2	100,0
Budapest	28	32,6	13	46,4
Összesen	86	100,0	65	75,6

Az 1. számú táblázatban látható a nappali melegedők megyénkénti száma és aránya, valamint a válaszadás megyénkénti arányszáma. Láthatjuk, hogy a megyék közel háromnegyedében 100,0%-os visszaküldési arányt tapasztalunk. A legalacsonyabb válaszadási arányok Budapesten (46,4%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (50,0%) tapasztalhatók. (Budapesten található az országban

¹ A KSH Szociális Statisztikai Évkönyve (2001. KSH, Budapest, 2002.) szerint 2001-ben 71 nappali melegedőt tartottak nyilván. Ehhez az adathoz viszonyítva a Hajléktalanokért Közalapítvány módszertani osztályának nyilvántartását, az elmúlt hat esztendőben nem mondható jelentősnek a nappali melegedők számának növekedése.

működő nappali melegedők egyharmada, miközben a válaszadási irány is itt a legalacsonyabb. Erre a Közép-magyarországi régió adatainak elemzésekor szükséges figyelemmel lenni.)

A 2. számú táblázat regionális csoportosításban mutatja be a nappali melegedők számát és arányát, valamint a válaszadás régiónkénti arányszámát.

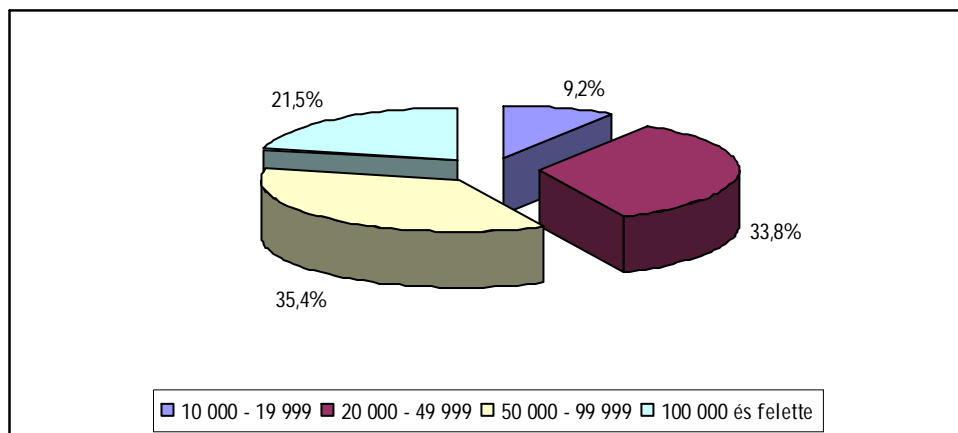
2. számú táblázat: A nappali melegedők és a válaszadók regionális megoszlása

Régió	Az összes intézmény száma	Aránya (%)	Válaszadók száma	Válaszadási aránya (%)
Közép-Magyarország	32	37,2	16	50,0
Közép-Dunántúl	10	11,6	8	80,0
Nyugat-Dunántúl	7	8,1	7	100,0
Dél-Dunántúl	8	9,3	8	100,0
Észak-Magyarország	8	9,3	8	100,0
Észak-Alföld	7	8,1	6	85,7
Dél-Alföld	14	16,3	12	85,7
Összesen	86	100,0	65	75,6

Számosságát tekintve a legtöbb visszaküldött kérdőív a Közép-magyarországi és a Dél-alföldi régióból érkezett, a legkevesebb pedig az Észak-alföldi régióból. A válaszadási arányokat tekintve azonban a Közép-magyarországi régióban működő intézmények esetén tapasztaljuk a legalacsonyabbat (50,0%), melyet az 1. számú táblázat alapján egyértelműen a budapesti intézmények alacsony válaszadása határoz meg.

A Magyar Köztársaság Helységnévkönyvének adatai szerint a legkisebb település, melyen válaszadó nappali melegedő működik 11 103 főt számlált 2007. január 1-jén, míg a legnagyobb 204 124 főt. A könnyebb áttekinthetőség érdekében adatainkat településnagyság-kategóriákba rendeztük, e szerint a válaszadók az alábbi képp oszlanak (lásd 1. számú ábra).

1. számú ábra: A válaszadók településnagyság szerinti megoszlása

Az adatbázisban található intézmények mindegyike tízezer főnél nagyobb lélekszámú településen működik. Az intézmények egyharmada húsz- és ötvenezer fő közötti, több mint egyharmada ötven- és százezer fő közötti, egyötöde százezer fős vagy annál nagyobb lakosságszámú településen működik. A tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken működik a válaszadó nappali melegedők 9,2%-a.

A település lélekszáma és a régiók kapcsolatát a 3. számú táblázat tartalmazza.

3. számú táblázat: A válaszadó intézmények száma a település lélekszáma és a régió szerinti csoportosításban

A település lélekszáma (fő)		Régió							Összesen
		Közép-Magyaró.	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyaró.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	
10 000 – 19 999	intézmény	-	1	1	2	2	-	-	6
	%	-	12,5	14,3	25,0	25,0	-	-	9,2
20 000 – 49 999	intézmény	3	3	1	3	3	1	8	22
	%	18,8	37,5	14,3	37,5	37,5	16,7	66,7	33,8
50 000 – 99 999	intézmény	12	3	4	1	1	1	1	23
	%	75,0	37,5	57,1	12,5	12,5	16,7	8,3	35,4
100 000 és felette	intézmény	1	1	1	2	2	4	3	14
	%	6,3	12,5	14,3	25,0	25,0	66,7	25,0	21,5
Összesen	intézmény	16	8	7	8	8	6	12	65
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

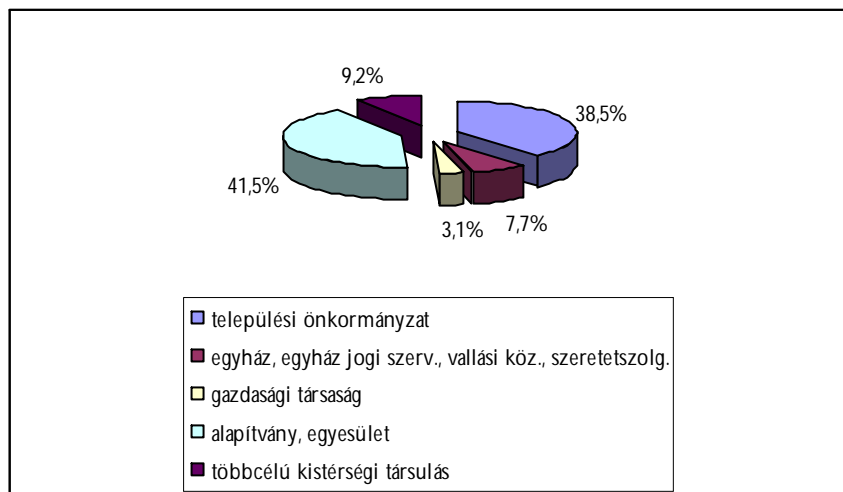
Láthatjuk a táblázat adataiból, hogy az Észak-alföldi régióban a százezer fős vagy annál nagyobb településeken működő intézmények vannak a legnagyobb arányban (66,7%). A Középmagyarországi és a Nyugat-dunántúli régiókban az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található nappali melegedők aránya a legmagasabb (75,0% és 57,1%), míg az összes többi régióban a húsz- és ötvenezer fő közötti településeken találhatóaké.

Az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról 2008. január 1-je óta a tízezer fős és annál nagyobb lélekszámú települések számára írja elő nappali elhelyezést nyújtó intézmények (köztük nappali melegedő) biztosítását. Ahogy a fentiekben bemutattuk, a felmérésben szereplő intézmények mindegyike tízezer főnél nagyobb lélekszámú településen működik.

II. Az intézmény működési keretei

A válaszadó nappali melegedők a **fenntartó szervezeti formája** szerinti megoszlását a 2. számú ábra tartalmazza.

2. számú ábra: A nappali melegedők aránya a fenntartó szervezeti formája szerint

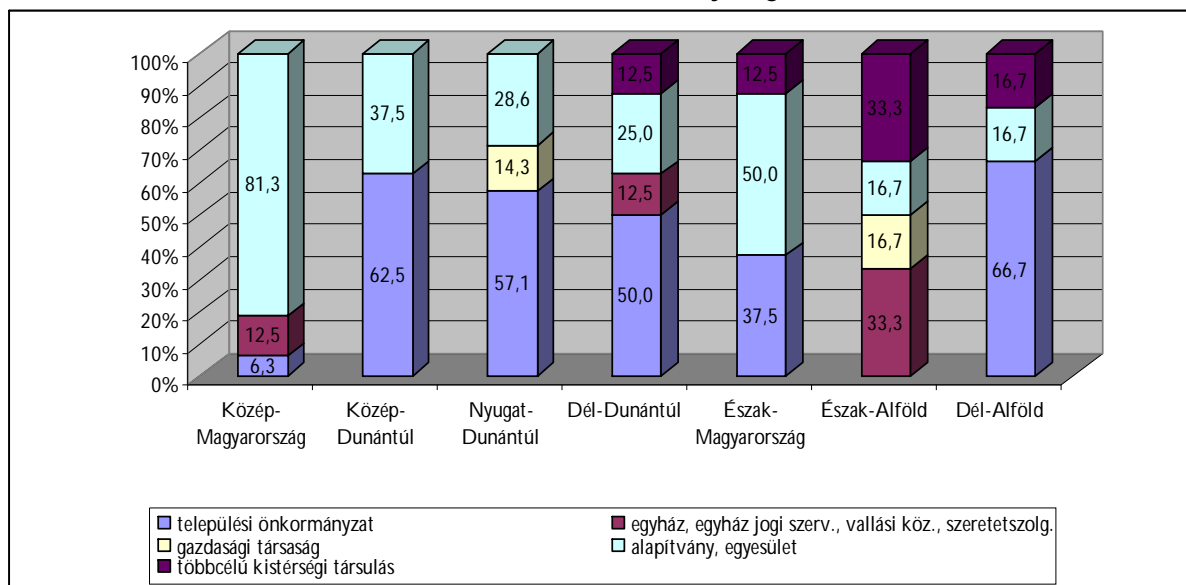

Láthatjuk a 2. számú ábrából, hogy az intézmények 41,5%-át alapítványok, egyesületek, több mint egyharmadát települési önkormányzatok tartják fenn. Az egyházi szervezetek, a többcélú kistérségi társulások és a gazdasági társaság által fenntartott intézmények aránya kevesebb, mint 10,0%.

(Itt jegyezzük meg, hogy a fenntartó szervezeti formája csupán két válaszadó esetében nem egyezik meg a működtető szervezeti formájával, így a későbbiekben a fenntartó szervezeti formájának vonatkozásában vizsgáljuk az adatokat.)

Regionálisan az alábbi különbségeket tapasztaljuk a fenntartókkal kapcsolatban (lásd 3. számú ábra).

3. számú ábra: A fenntartók aránya régióként

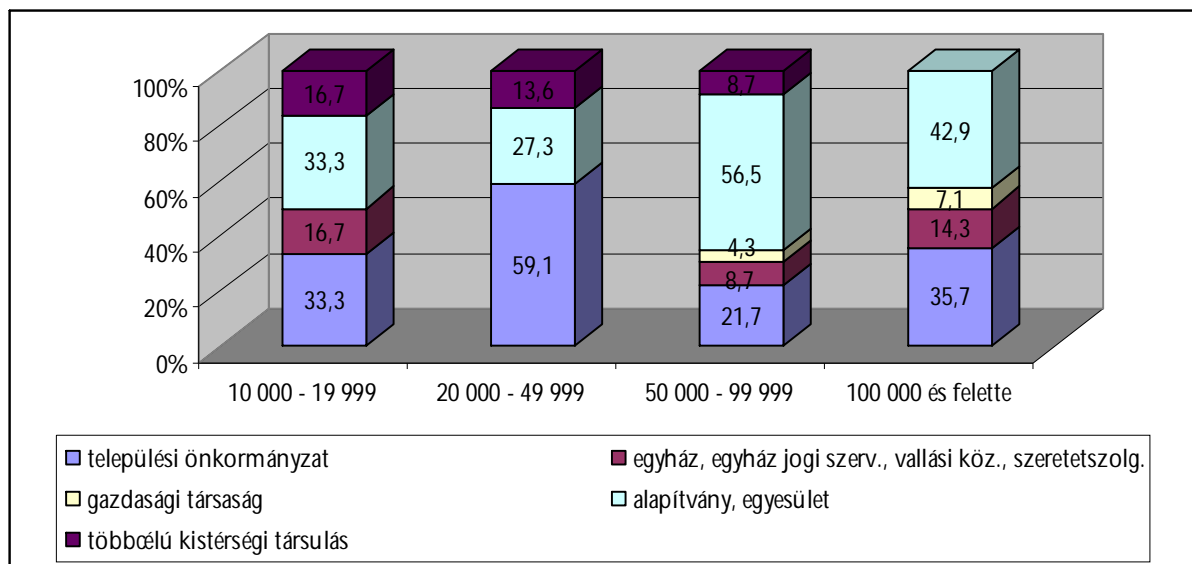

A Közép-magyarországi régióban tapasztaljuk az alapítványok, egyesületek által fenntartott nappali melegedők legnagyobb arányát (81,3%). A települési önkormányzatok által fenntartott

intézmények aránya a Dél-alföldi és Közép-dunántúli régióban a legmagasabb. A többcélú kistérségi társulások, az egyházi szervezetek, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott nappali melegedők aránya egyaránt az Észak-alföldi régióban a legmagasabb.

A település lélekszáma szerint vizsgálva az intézmények fenntartónkénti megoszlását, az alábbiakat tapasztaljuk (lásd 4. számú ábra).

4. számú ábra: A fenntartók aránya a település nagysága szerint

A 4. számú ábrából látható, hogy gazdasági társaság által fenntartott nappali melegedőt az ötvenezer főnél nagyobb lélekszámú településeken találunk. Az ötvenezer főnél kisebb településnagyság-kategóriák esetén a települési önkormányzatok vannak jelen legnagyobb arányban a nappali melegedők fenntartójaként. Az ötvenezer főnél nagyobb lélekszámú településeken pedig az alapítványok, egyesületek által fenntartott intézmények aránya a legnagyobb.

A felmérésben szereplő nappali melegedők 1992 és 2007 között **kezdtek meg tevékenységüket**, a legtöbb (9 intézmény, 13,8%) 1997-ben nyitották meg kapuikat, amint azt az összesített adatokat tartalmazó 4. számú táblázat mutatja.

4. számú táblázat: A válaszadó intézmények megnyitásának éve

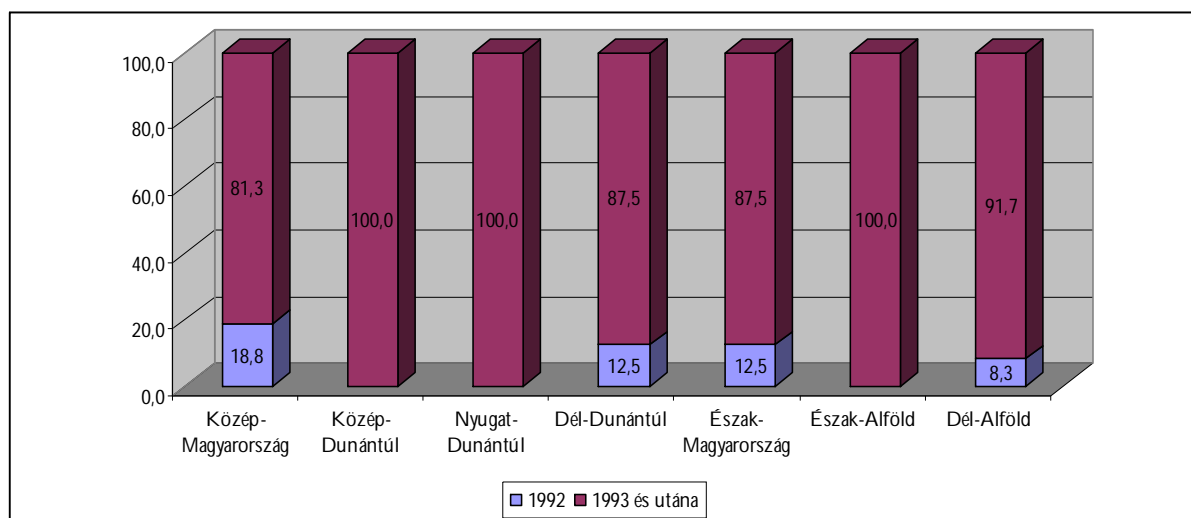
A nyitás éve	Intézmény	%
1992	6	9,2
1993	4	6,2
1994	5	7,7
1995	7	10,8
1996	8	12,3
1997	9	13,8
1998	6	9,2
1999	1	1,5
2000	1	1,5
2001	3	4,6
2002	1	1,5
2003	1	1,5
2004	3	4,6
2005	6	9,2
2006	3	4,6
2007	1	1,5
Összesen	65	100,0

Láthatjuk a táblázat adataiból, hogy az 1997. évi megnyitásnál tapasztalt arányt az 1996. és 1995. évi arányszámok követik a második és harmadik helyen.

Láthatjuk, hogy az intézmények csupán 9,2%-a kezdte meg működését a szociális törvény hatályba lépése előtt, 90,8%-a pedig 1993-ban, illetve azt követően.

A megnyitásra vonatkozó adatokat regionális bontásban vizsgálva a következőket tapasztaljuk (lásd 5. számú ábra).

5. számú ábra: A nappali melegedők megnyitásának ideje regionális bontásban

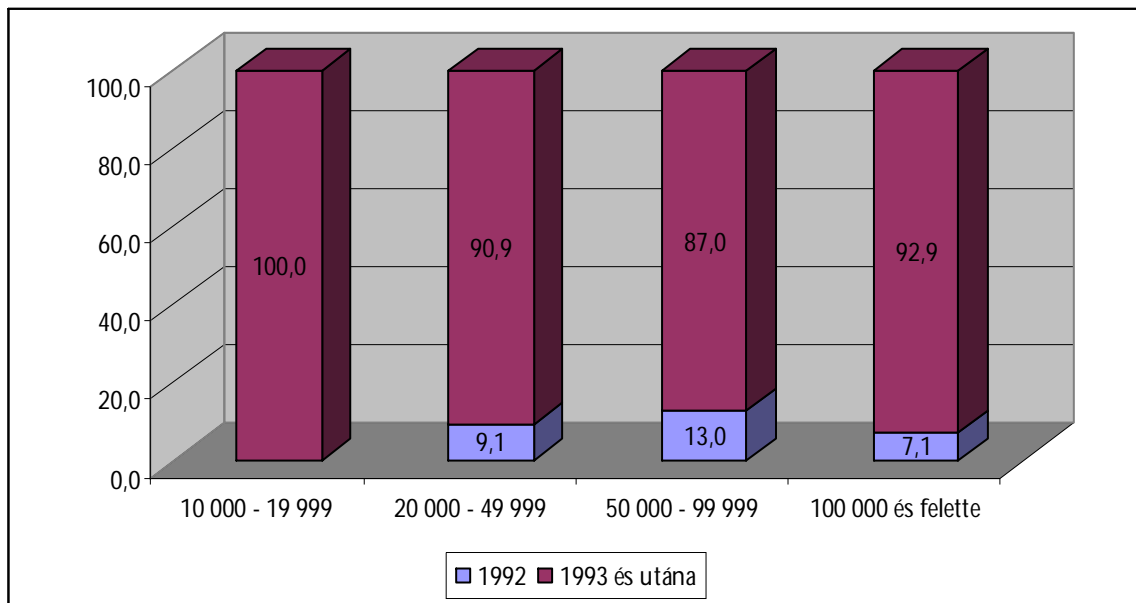

Látható az 5. számú ábrából, hogy a Közép- és Nyugat-dunántúli, valamint az Észak-alföldi régióban található intézmények mindegyike 1993-ban vagy azt követően kezdte meg működését.

A Közép-magyarországi régióban található intézmények közel egyötöde (3 intézmény) 1992-ben nyitott meg, a többi három régióban pedig egy-egy 1992-ben megnyíló nappali melegedő található.

A 6. számú ábra az intézmények megnyitásának idejét a település nagyságával való összevetésben mutatja.

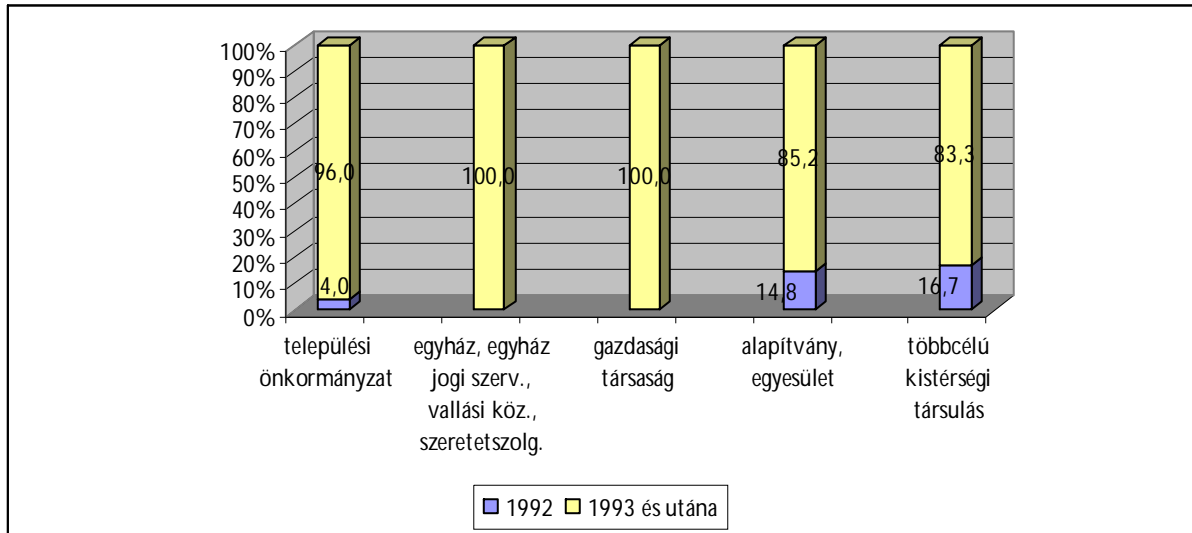
6. számú ábra: A nappali melegedők megnyitásának ideje a település nagysága szerinti bontásban

A tíz- és húszezer fő közötti lakosságszámú településeken működő intézmények mindegyike a szociális törvény megszületése után nyitotta meg kapuit. A többi településnagyság-kategóriában is az 1993-ban vagy azt követően megnyíló intézmények vannak jelentős többségben, arányuk 87,0% és 92,9% közötti.

A fenntartó szervezeti formájával történt összevetésből az alábbiak derülnek ki (lásd 7. számú ábra).

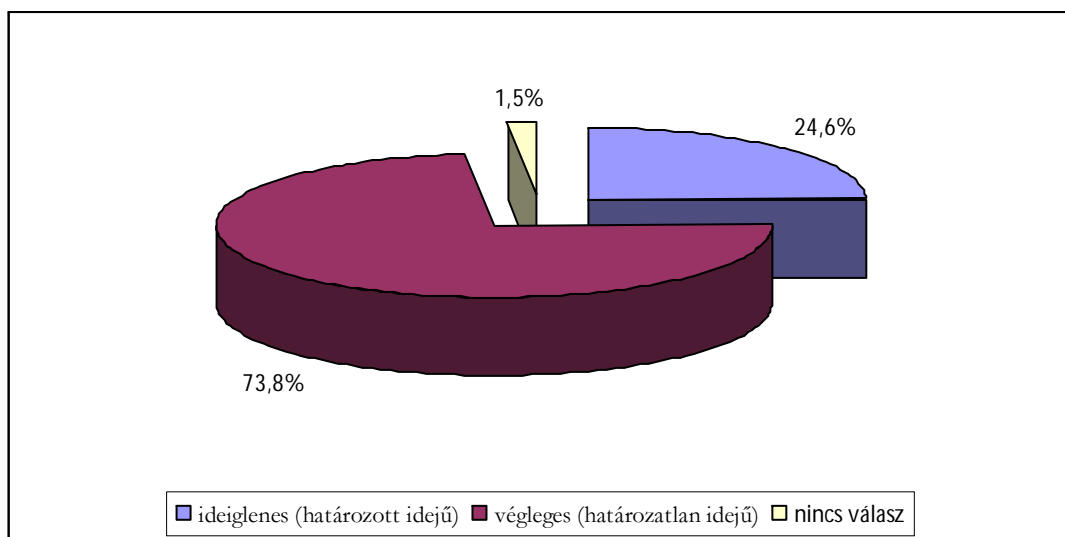
7. számú ábra: A nappali melegedők megnyitásának ideje a fenntartó szerinti bontásban

Az adatbázisban szereplő egyházi szervezet és gazdasági társaság által fenntartott intézmények mindegyike 1993-ban vagy azt követően nyitott meg. Az 1992-ben megnyíló intézmények aránya pedig a többcélú kistérségi társulások által fenntartott válaszadók között a legmagasabb (16,7%).

A működési keretek között vizsgáltuk a **működési engedély típusát**. A felmérésben szereplő nappali melegedők működési engedélyének típusa a 8. számú ábrában olvasható.

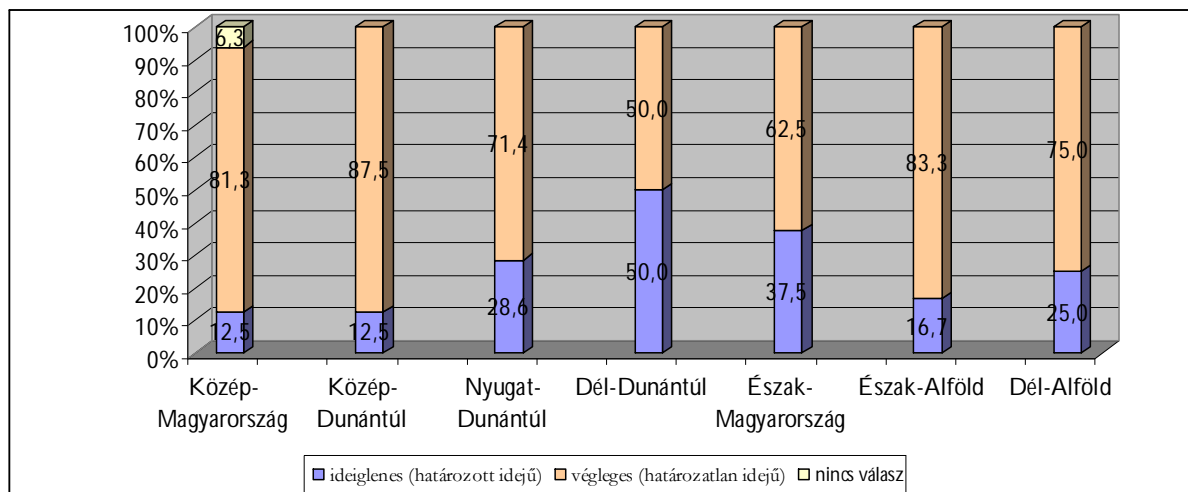
8. számú ábra: A nappali melegedők megoszlása működési engedélyük típusa szerint

A válaszadók közel háromnegyede rendelkezik végleges (határozatlan idejű) működési engedéllyel, egynegyedének ideiglenes (határozott idejű) működési engedélye van, míg egy intézmény esetében nem ismerjük a vonatkozó adatot.

A következő, 9. számú ábrában a regionális csoportosítást láthatjuk.

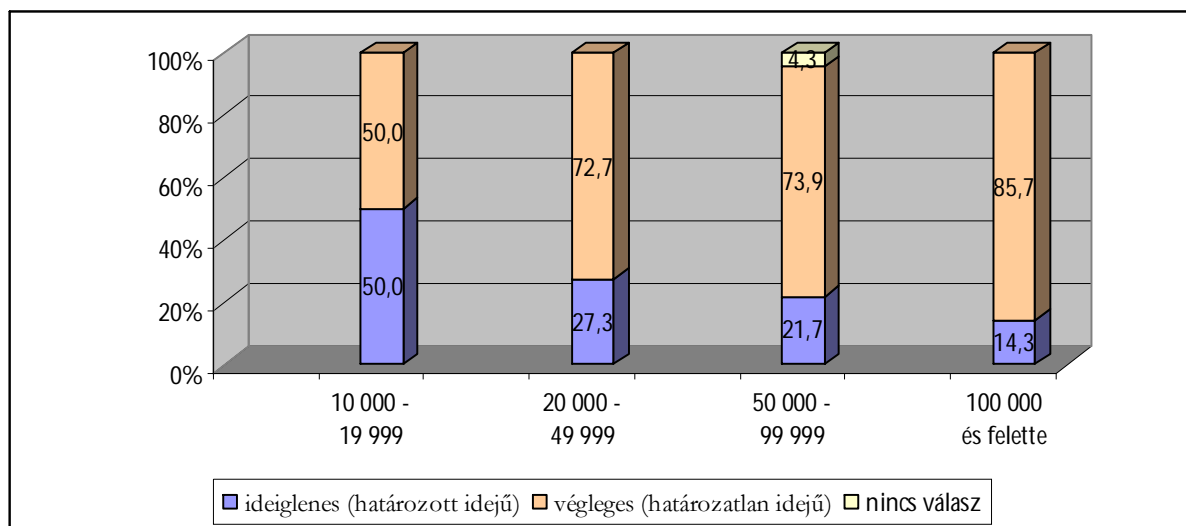
9. számú ábra: A működési engedély típusa regionális bontásban

Látható a 9. számú ábrából, hogy a végleges működési engedély a Közép-dunántúli régióban a legjellemzőbb, de az Észak-alföldi és Közép-magyarországi régióban is magas arányt tapasztalunk. Az ideiglenes működési engedéllyel rendelkező intézmények aránya a Dél-dunántúli régióban található nappali melegedők körében a legmagasabb, de az Észak-magyarországi régióban is az intézmények több mint egyharmadára jellemző.

Ha a településnagyság szerinti csoportosítást nézzük, a következőket tapasztaljuk az intézmények működési engedélyét illetően (lásd 10. számú ábra).

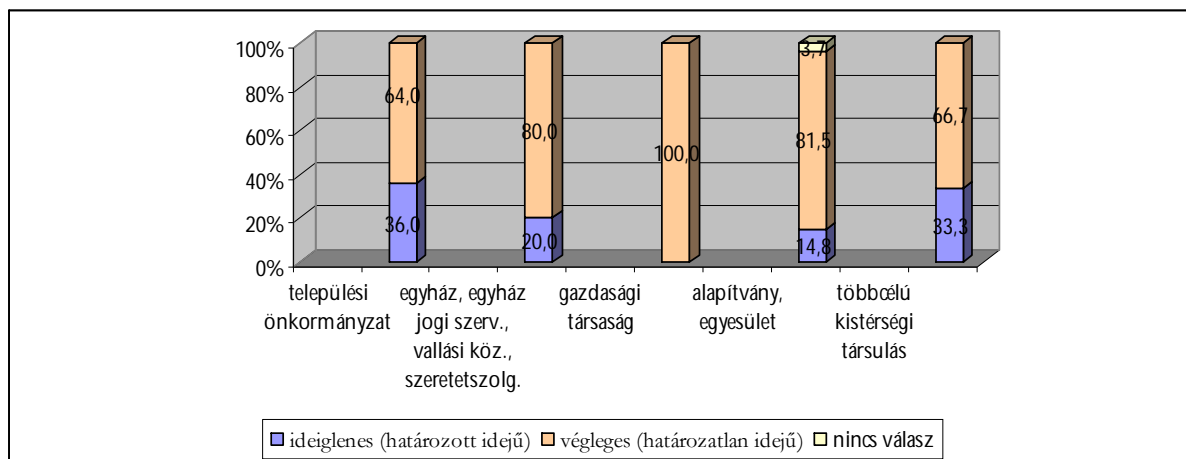
10. számú ábra: A működési engedély típusa a település nagysága szerint

Az adatok azt mutatják, hogy minél nagyobb a település lélekszáma, annál nagyobb a végleges működési engedéllyel rendelkező intézmények aránya. Az ideiglenes működési engedélyek legnagyobb arányát a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településeken működő nappali melegedők esetében tapasztaljuk.

A fenntartó szervezeti formája szerinti bontást alkalmazva, adataink a 11. számú ábra szerint alakulnak.

11. számú ábra: A működési engedély típusa fenntartó szerinti bontásban

A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike végleges működési engedéllyel rendelkezik, de az egyházi szervezetek, valamint az alapítványok, egyesületek által fenntartottak négyötöde is. A települési önkormányzatok és a többcélú kistérségi társulások által fenntartott nappali melegedők körében a legmagasabb az ideiglenes működési engedéllyel rendelkezők aránya.

Az ideiglenes működési engedéllyel rendelkező intézmények közül három intézmény engedélyét még 2004-ben adták ki. A többi intézmény 2005 és 2007 között kapott ideiglenes működési engedélyt. Az ideiglenes engedélyek érvényességi ideje nyolc válaszadó esetében (50,0%) 2008, négy válaszadó esetében (25,0%) 2007, két válaszadó esetében (12,5%) 2009, és egy intézmény (6,3%) esetében 2005. Egy intézményről pedig nincs erre vonatkozóan adatunk.

A végleges működési engedélyek kiadásának legkorábbi időpontja 1992, míg a legkésőbbi 2007. A válaszadók körében a legtöbb végleges működési engedélyt 2004-ben és 2007-ben adták ki, 6-6 intézmény (9,2%-9,2%) kapta ekkor.

Az engedély kapcsán rákérdeztünk arra, hogy a nappali melegedők **működési engedélye hány fő ellátására szól**. A kérdésre minden intézmény válaszolt. Ez alapján azt tudjuk, hogy legkevesebb 12 fő, maximum pedig 260 fő ellátását engedélyezték a válaszadóknak. Az adatbázisban szereplő nappali melegedőknek összesen 3405 fő ellátására szól a működési engedélyük. Az átlagos érték 52,4, míg a válaszadó intézmények esetében az 50 engedélyezett férőhely a leggyakoribb (13 intézmény, 20,0%).

A végleges működési engedéllyel rendelkező intézményekben összesen 2633 az engedélyezett férőhelyszám, a legkisebb 15, a legmagasabb 260, az átlag pedig 54,9 (a leggyakoribb férőhelyszám: 30).

Az ideiglenes működési engedéllyel rendelkező intézményekben összesen 672 az engedélyezett férőhelyszám, a legkisebb 12, a legmagasabb 100, az átlag pedig 42 (a leggyakoribb férőhelyszám ez esetben az 50).

A működési engedély típusára nem válaszoló intézmény engedélye 100 fő ellátására szól.

A működési engedélyekben szereplő férőhely-adatok regionális megoszlása az 5. számú táblázatban olvasható.

5. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám régióként

Régió	Válaszadó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
Közép-Magyarország	16	1342	20	260	83,9	60
Közép-Dunántúl	8	345	25	80	43,1	30, 40 és 50
Nyugat-Dunántúl	7	250	20	60	35,7	30
Dél-Dunántúl	8	407	12	150	50,9	50
Észak-Magyarország	8	375	15	100	46,9	15 és 50
Észak-Alföld	6	280	20	70	46,7	50
Dél-Alföld	12	406	20	70	33,8	30

Az összes férőhely több mint egyharmada (39,4%) a Közép-magyarországi régióban működő intézményekben található. A legmagasabb maximum és átlagos férőhelyszámot is a Közép-magyarországi régióban tapasztaljuk. A férőhelyek legkisebb hányada (7,3%) a Nyugat-dunántúli régióban van és itt tapasztalható a legalacsonyabb maximális férőhelyszám is. A legkisebb átlagos férőhelyszám a Dél-alföldi régió nappali melegedői körében tapasztalható.

A férőhelyszám adatokat a település nagyságával összevetve a 6. számú táblázatban mutatjuk be.

6. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám településnagyság szerint

A település lélekszáma	Válaszadó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
10 000 - 19 999	6	247	12	80	41,2	-
20 000 - 49 999	22	691	15	60	31,4	30
50 000 - 99 999	23	1487	15	260	64,7	40
100 000 és felette	14	980	20	160	70,0	50

Látható a 6. számú táblázatból, hogy az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található a nappali melegedők férőhelyeinek közel fele (43,7%), a módusz és az átlagos érték

azonban a százezer fős és annál nagyobb településeken található intézmények körében a legmagasabb.

A fenntartó szervezeti formája szerint vizsgálva a férőhely adatokat, az alábbiakat tapasztaljuk (lásd 7. számú táblázat).

7. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám a fenntartó szervezeti formája szerint

A fenntartó szervezeti formája	Válaszadó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
települési önkormányzat	25	1046	15	160	41,8	30
egyház, egyház jogi szerv., vallási köz., szeretetszolg.	5	250	40	60	50,0	50
gazdasági társaság	2	90	40	50	45,0	-
alapítvány, egyesület	27	1882	20	260	69,7	40
többcélú kistérségi társulás	6	137	12	40	22,8	20

A 6. számú táblázatban olvasható adatok szerint alapítványok, egyesületek tartják fenn a nappali melegedők férőhelyeinek több mint felét (55,3%), és a legnagyobb átlagos férőhellyel működnek. A legkisebb átlagos értéket a többcélú kistérségi társulások esetében találjuk.

Továbbra is a működés feltételei között maradván, kérdéseket tettünk fel az intézményeknek a jogszabályban előírt infrastrukturális és személyi kérdésekkel kapcsolatban is². Az első kérdés, melyet feltettünk, az **ÁNTSZ engedélyre** vonatkozott, mellyel a nappali melegedők 98,5%-a rendelkezik, 1,5% (egy intézmény) pedig nem válaszolt.

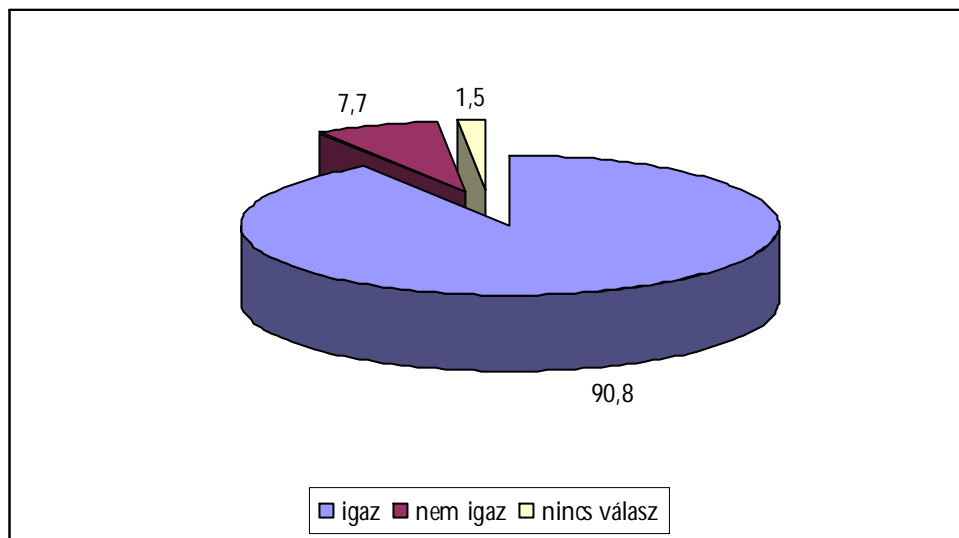
Tűzoltósági engedéllyel a nappali melegedők szintén 98,5%-a rendelkezik, 1,5% (egy intézmény) nem adott választ.

A jogszabály által előírt alkalmazotti létszám³ meglétével kapcsolatos adatainkat a 12. számú ábra tartalmazza.

² A tárgyi feltételeket a tanulmány IX. fejezetében más szempontból is vizsgáljuk.

³ Az adatbázisban szereplő intézmények munkatársaival, illetve tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb információkat egy külön tanulmány keretében ismertetjük.

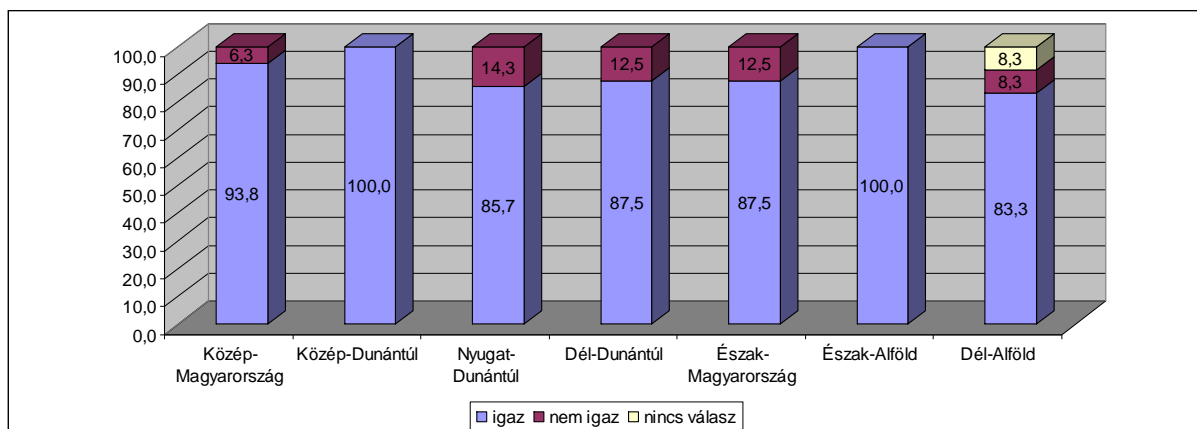
12. számú ábra: „Az intézményben megvan a jogszabály által előírt alkalmazotti létszám.”

Mint látható, az intézmények 90,8%-ában megvan, 7,7%-ában nincs meg a jogszabály által előírt alkalmazotti létszám, 1,5% pedig nem válaszolt.

Az alkalmazotti létszám kapcsán az alábbi regionális kép rajzolódik ki (lásd 13. számú ábra).

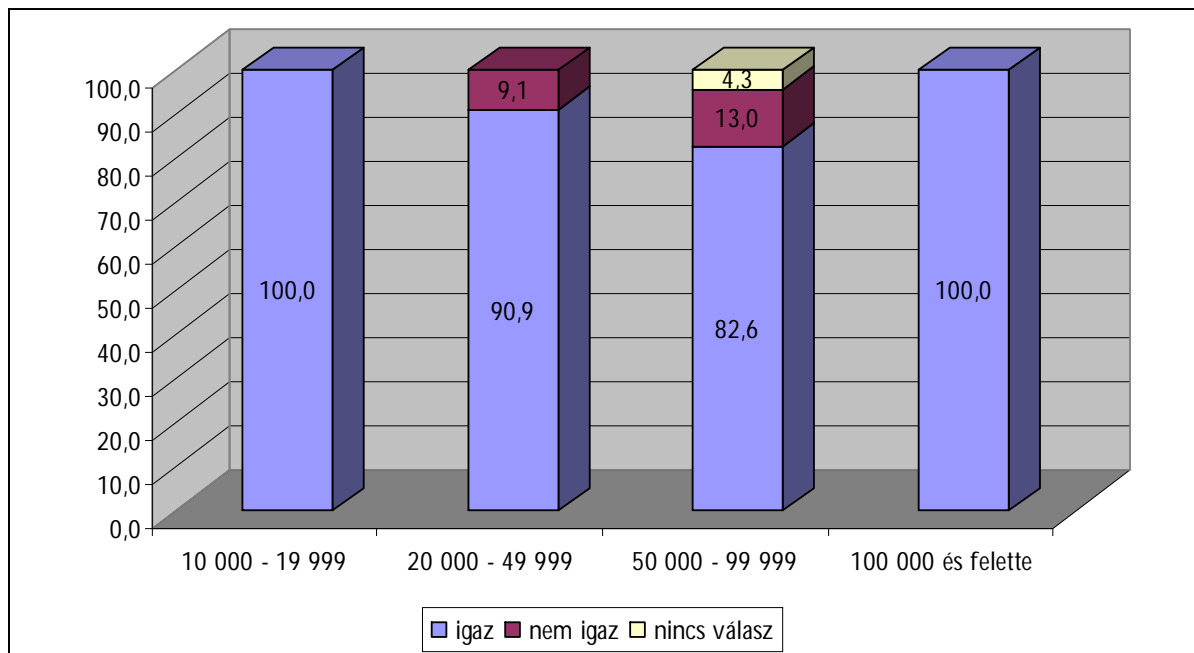
13. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – regionális bontásban

Az adatok szerint a Közép-dunántúli és Észak-alföldi régiókban működő intézmények mindegyike esetében a jogszabályi előírásoknak megfelelő az alkalmazottak létszáma. Ezt a feltételt nem teljesítő nappali melegedők a Nyugat-dunántúli régióban vannak a legmagasabb arányban.

Ha az alkalmazotti létszámra vonatkozó adatainkat összevetjük a település lélekszámával, a következőket tapasztaljuk (lásd 14. számú ábra).

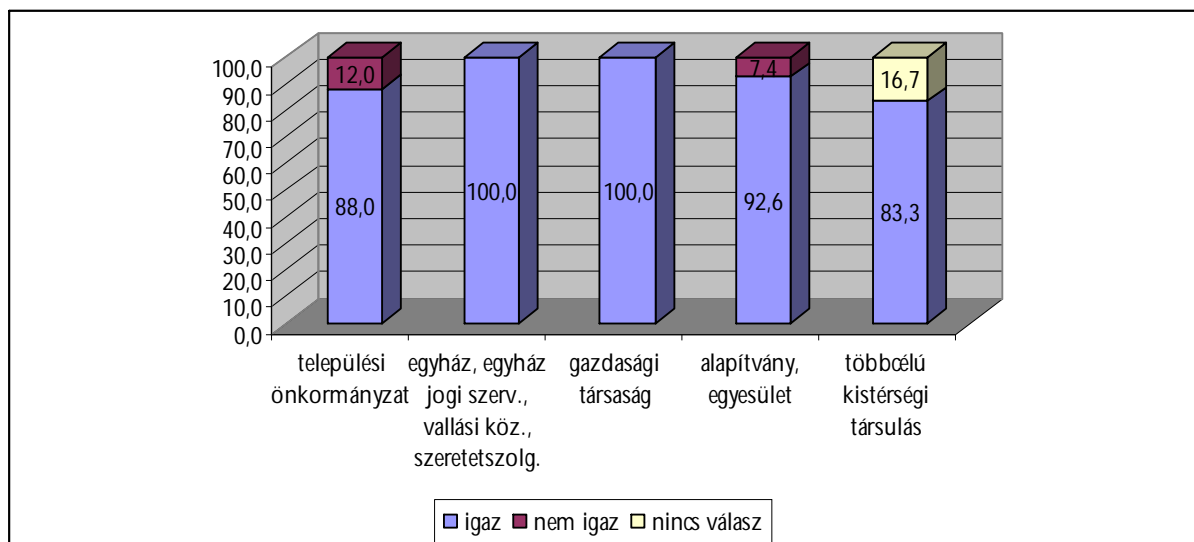
14. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – településnagyság szerinti bontásban

Azt tapasztaljuk, hogy e szempontból a legkedvezőtlenebb a helyzet az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található intézményekben. Látható, hogy a vonatkozó jogszabályi feltételt a legkisebb és legnagyobb településnagyság-kategóriákban található nappali melegedők mindegyike teljesíti.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítást a 15. számú ábrában láthatjuk.

15. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – fenntartó szerinti bontásban

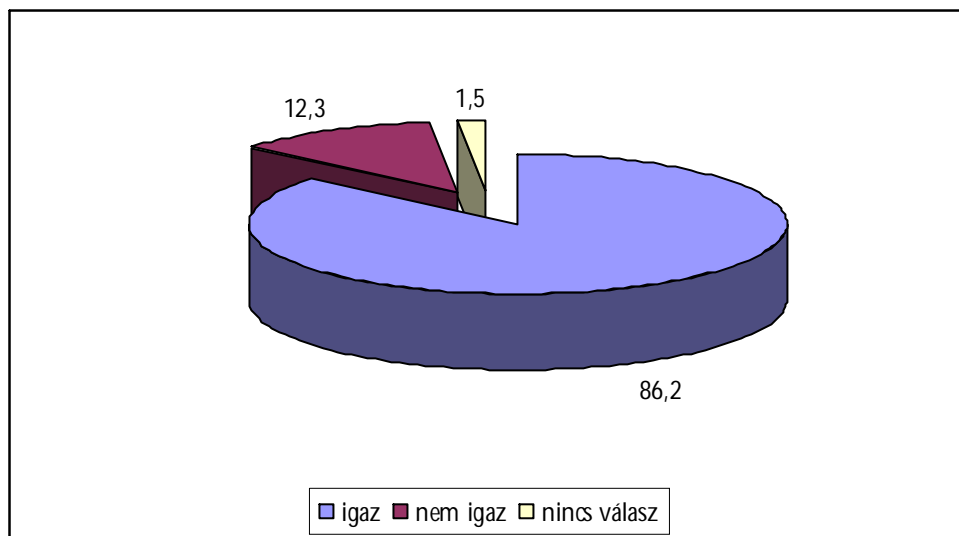

Az egyházi szervezetek és a gazdasági társaságok által fenntartott válaszadók mindegyike esetében megfelel az alkalmazotti létszám az előírásoknak, míg ez a települési önkormányzatok által fenntartott nappali melegedők 12,0%-áról nem mondható el.

A következő feltétel, melyet vizsgáltunk, az intézményben alkalmazottak szakképzettségére vonatkozott és pontosan a következőképp hangzott: **„Az intézmény igénybevevőivel közvetlenül foglalkozó alkalmazottak legalább 80%-ának szakképzettsége megfelel az előírásoknak.”** Ez a nappali melegedők 95,4%-ára (62 intézmény) igaz, 3,1%-ára (két intézmény) nem, 1,5% (egy intézmény) nem válaszolt. Az a két intézmény, mely e tekintetben nem felel meg az előírásnak, az Észak-magyarországi és Észak-alföldi régióban található, egyikük települési önkormányzat, másikuk többcélú kistérségi társulás által fenntartott, és húsz- és ötvenezer fő közötti, valamint ötven- és százezer fő közötti településeken működik.

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy **az intézmény rendelkezik-e a törvényben előírt összes helyiséggel.** A válaszokat a 16. számú ábra összesíti.

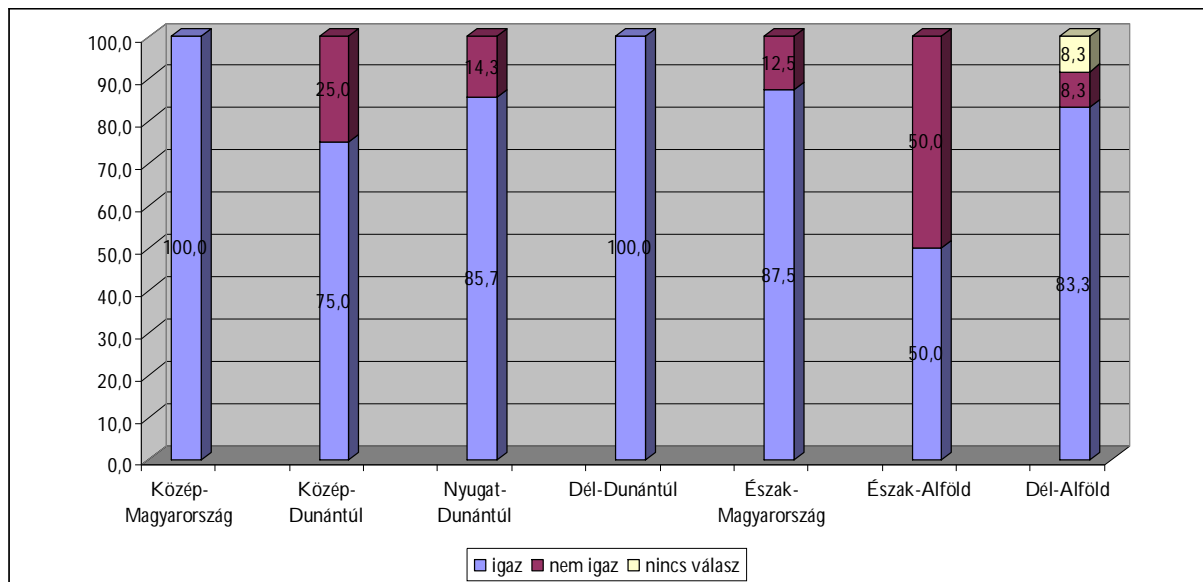
16. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.”

A 16. számú ábra adatai alapján a válaszadó intézmények több mint négyötödében minden előírt helyiség az igénybevevők rendelkezésére áll.

A regionális csoportosítás e feltétel esetén az alábbiaképp alakul (lásd 17. számú ábra).

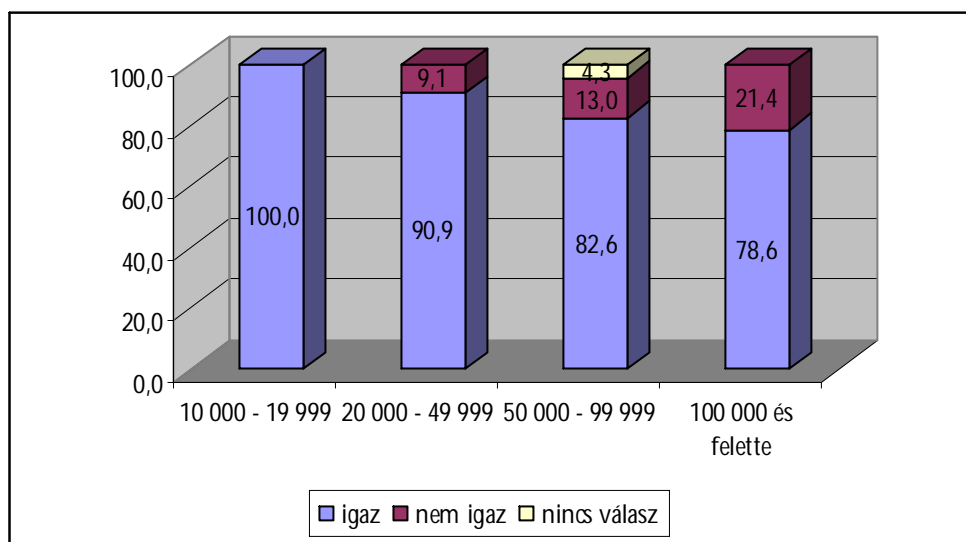
17. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – regionális bontásban

A legkedvezőbb helyzetet a Közép-magyarországi és Dél-dunántúli régió intézményeiben találjuk. Az Észak-alföldi régióban azonban csak az intézmények feléről mondhatjuk el, hogy rendelkezik az összes jogszabályban előírt helyiséggel.

A település nagysága szerint a következőket tapasztaljuk (lásd 18. számú ábra).

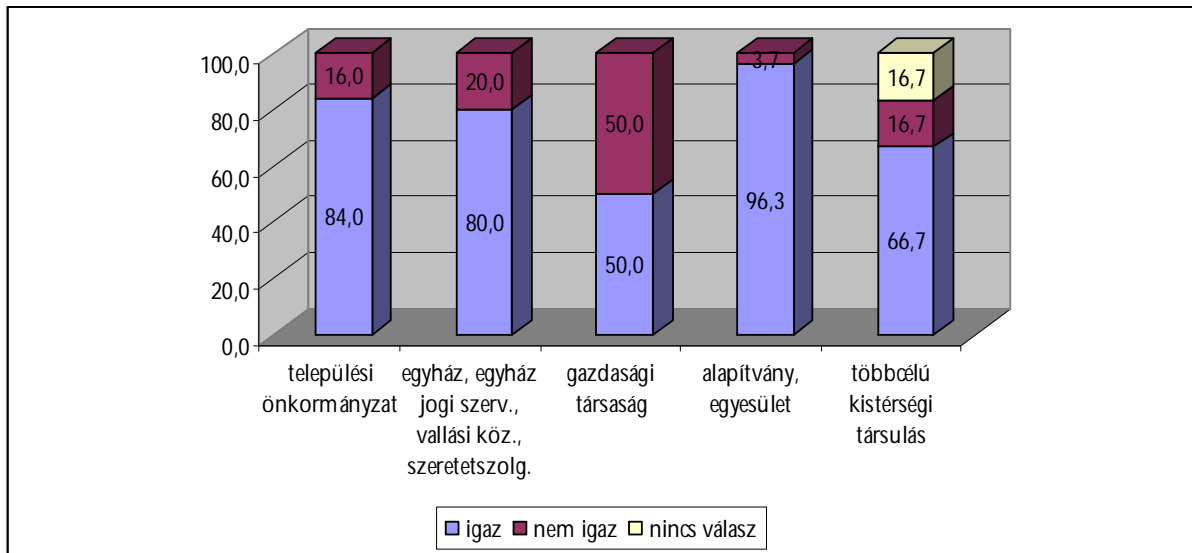
18. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – településnagyság szerinti bontásban

A legkedvezőbb helyzetet a legkisebb települések esetében találjuk, és minél nagyobb településeket vizsgálunk, annál nagyobb azoknak a nappali melegezőknek az aránya, melyek nem rendelkeznek az összes jogszabály által előírt helyiséggel.

A fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatokat a 19. számú ábra mutatja.

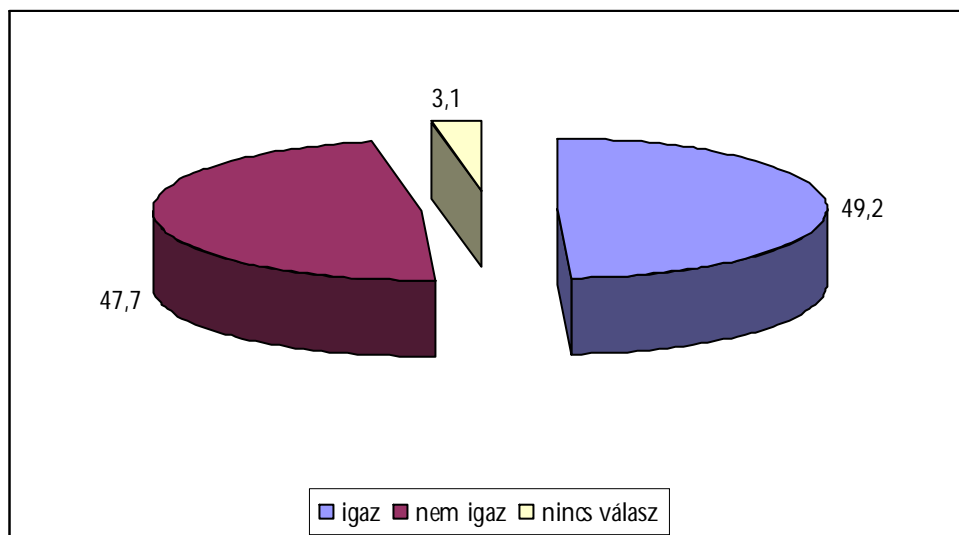
19. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – fenntartó szerinti bontásban

A civil fenntartású nappali melegedőkre jellemző legnagyobb arányban, a gazdasági társaság által fenntartottakra pedig legkisebb arányban, hogy minden előírt helyiséget biztosítanak az igénybevevők számára.

E kérdéscsoport utolsó eleme az akadálymentességre kérdezett rá és a következőképp hangzott: **„Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.”** Az összesített válaszokat a 20. számú ábra tartalmazza.

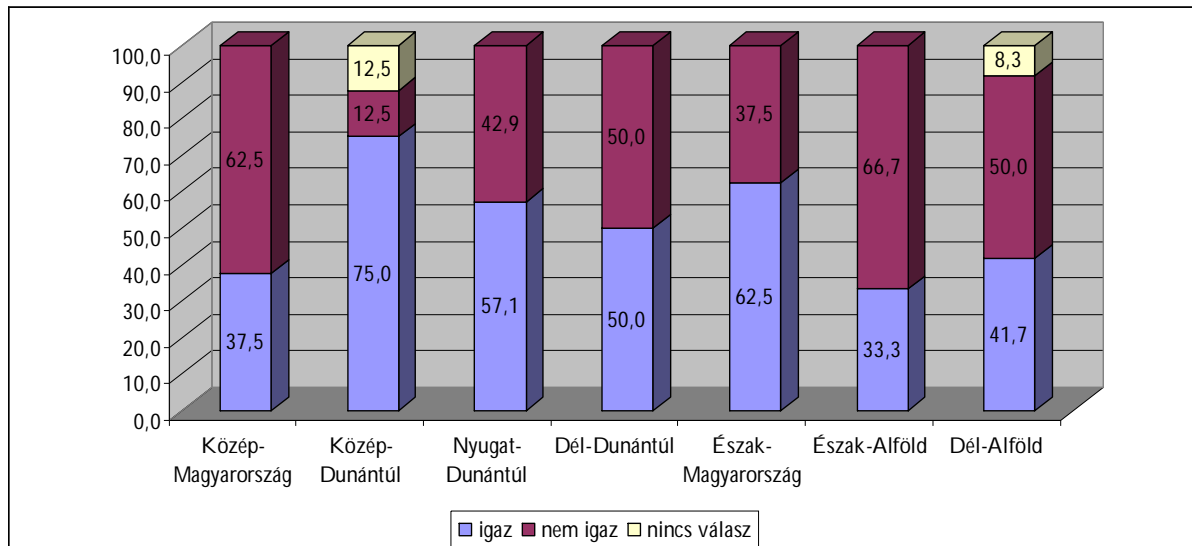
20. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.”

Látható, hogy az összes eddig vizsgált feltétel közül az akadálymentesség kapcsán tapasztaljuk a legnagyobb hiányosságokat, hiszen a válaszadó intézményeknek csak a fele (49,2%) teljes mértékben akadálymentes.

A 21. számú ábra mutatja, hogy regionálisan milyen különbségeket tapasztalunk az intézmények akadálymentességét illetően.

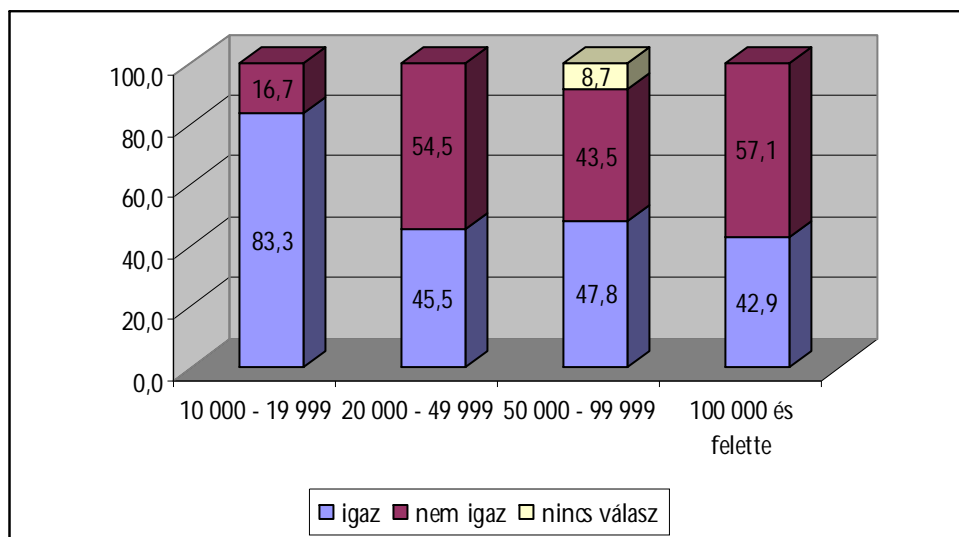
21. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – regionális bontásban

A legkisebb arányban a Közép-magyarországi és Észak-alföldi régiókban működő intézményekben biztosított teljes mértékben az akadálymentes közlekedés, míg a Közép-dunántúli régióban a legkedvezőbb a helyzet.

A település lélekszáma szerint csoportosított adatokat a 22. számú ábra mutatja.

22. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – településnagyság szerinti bontásban

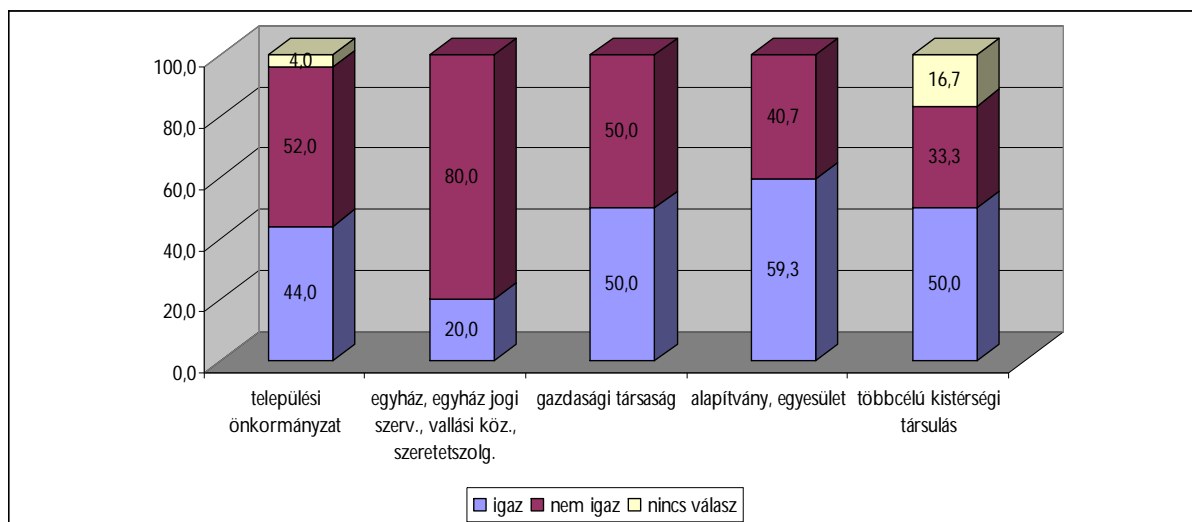

Láthatjuk, hogy a legnagyobb lélekszámú településeken van a legkisebb arányban teljes körű akadálymentesítés az intézményekben. A legkedvezőbb helyzetet a legkisebb településeken

található nappali melegedők esetén tapasztaljuk, több mint négyötödükben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.

A fenntartó szervezeti formája szerint vizsgálva a nappali melegedők akadálymentességét, a következő képet kaptuk (lásd 23. számú ábra).

23. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – fenntartó szerinti bontásban

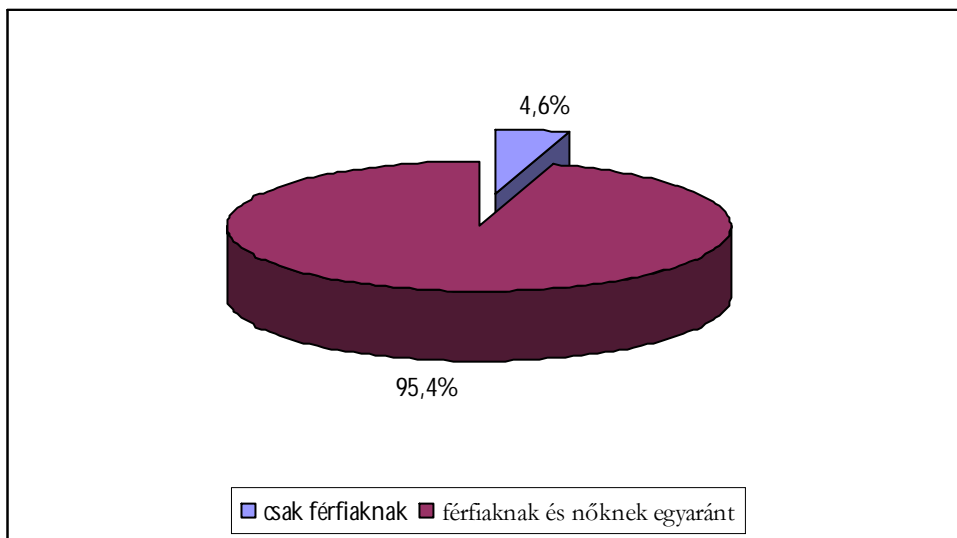

Az akadálymentes közlekedést illetően a legkedvezőtlenebb helyzetet az egyházi szervezetek által fenntartott intézményekben tapasztaljuk, a legkedvezőbbet pedig a civil fenntartású intézményekben.

III. Az igénybevevők felvétele

E fejezetben elsőként arra kerestük a választ, hogy **kiknek áll rendelkezésére az intézmény**. Ezt a kérdést két szempontból tettük fel: egyfelől a nemet, másfelől az életkort vettük alapul. A nemek kapcsán kapott válaszokat a 24. számú ábra mutatja be.

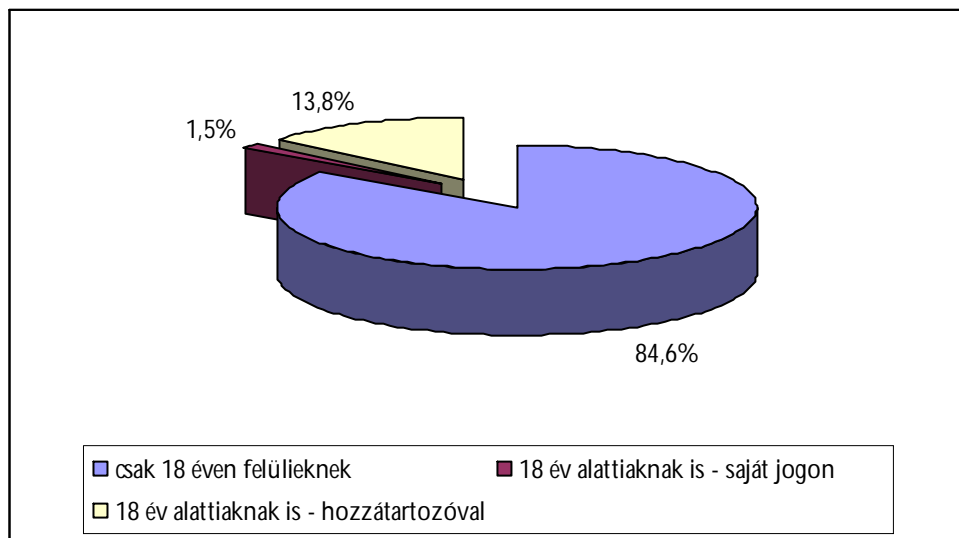
24. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 1?

A 24. számú ábra adataiból látható, hogy a válaszadók 95,4%-a mindkét nem számára egyaránt nyújtja szolgáltatásait, csupán 4,6% (3 intézmény) mondta azt, hogy csak férfiak számára. Olyan nappali melegedő pedig nincs a felmérésben, mely kizárólag nőknek nyújtaná szolgáltatásait. Arról a három intézményről, mely csak férfiaknak nyújtja szolgáltatásait, azt tudjuk, hogy fenntartójuk települési önkormányzat, kettő a Dél-alföldi, egy pedig a Dél-dunántúli régióban található. A három nappali melegedőből kettő húsz- és ötvenezer fő közötti, egy pedig ötven- és százezer fő közötti településen működik.

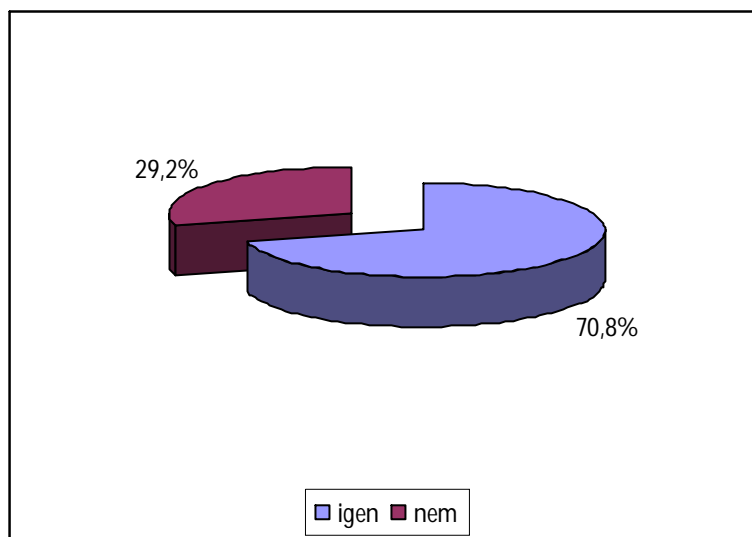
A „Kiknek áll rendelkezésére az intézmény?” kérdést az **életkorral kapcsolatosan** is feltettük, ahol a lehetséges válaszok a következők voltak: csak 18 éven felülieknek; 18 év alattiaknak is – saját jogon; 18 év alattiaknak is – hozzátartozóval. A nappali melegedők 84,6%-a a „csak 18 éven felülieknek” választ jelölte meg, 13,8%-a a „18 év alattiaknak is – hozzátartozóval” választ, és 1,5%-a pedig azt, hogy „18 év alattiaknak is – saját jogon” (lásd 25. számú ábra).

25. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 2?

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy a nappali melegedő **szolgáltatásait a településen élők** (a lakosság, a nem hajléktalan emberek) **igénybe vehetik-e**. A kérdésre minden intézmény válaszolt, melyek alakulását a 26. számú ábrában láthatjuk.

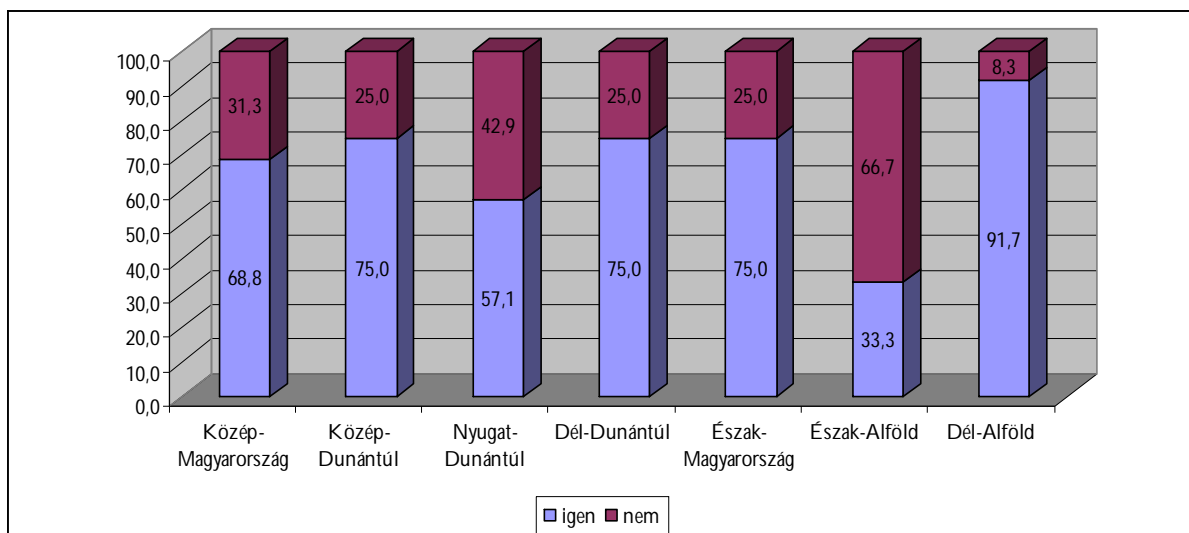
26. számú ábra: A településen élők igénybe vehetik-e a nappali melegedő szolgáltatásait?

Láthatjuk, hogy a felmérésben szereplő intézmények több mint kétharmadát igénybe vehetik a településen élő, nem hajléktalan emberek is, míg 29,2%-át nem.

Regionális csoportosításban vizsgálva a kérdést, a következőket tapasztaljuk (lásd 27. számú ábra).

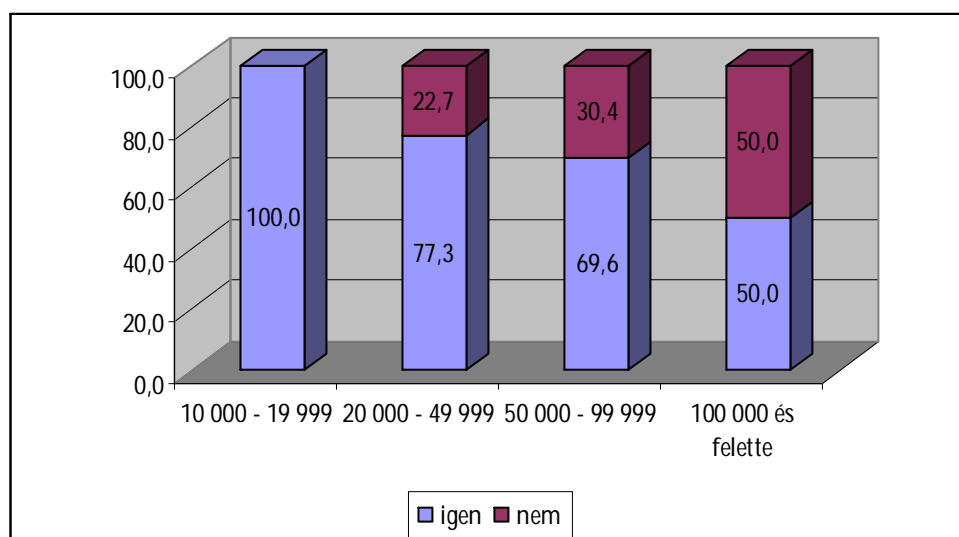
27. számú ábra: A településen élők igénybe vehetik-e a nappali melegedő szolgáltatásait? – regionális bontásban

A 27. számú ábra adatai azt mutatják, hogy a Dél-alföldi régióban majdnem minden nappali melegedőt igénybe vehetnek a település lakói is, de ez jellemző a Közép- és Dél-dunántúli, valamint az Észak-magyarországi régióban található intézmények háromnegyedére, a Közép-magyarországiak több mint kétharmadára is. Az Észak-alföldi régióban csupán a nappali melegedők egyharmadának kapuja áll nyitva a település lakossága számára.

A következő, 28. számú ábrában a település nagyságával történt összevetésben mutatjuk be a nappali melegedők „nyitottságára” vonatkozó adatokat.

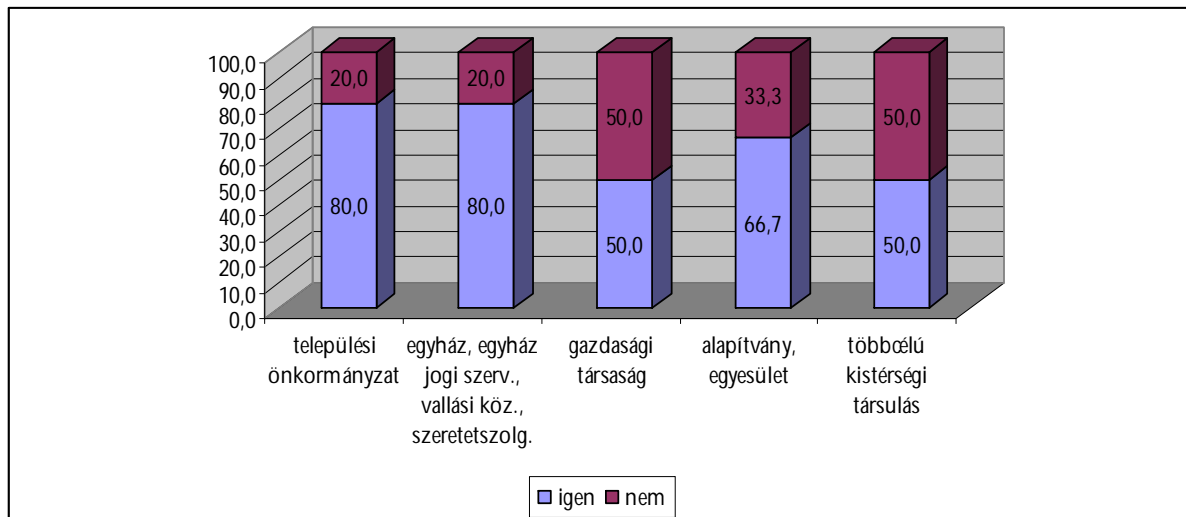
28. számú ábra: A településen élők igénybe vehetik-e a nappali melegedő szolgáltatásait? – a település lélekszáma szerint

Az adatok azt mutatják, hogy minél nagyobb településnagyság-kategóriát vizsgálunk, annál kisebb azoknak a nappali melegedőknek az aránya, melyek szolgáltatásait a településen élő nem hajléktalan emberek is igénybe vehetik.

A fenntartó szervezeti formája szerinti bontásban vizsgálva az adatokat, a következőket tapasztaljuk (lásd 29. számú ábra).

29. számú ábra: A településen élők igénybe vehetik-e a nappali melegedő szolgáltatásait? – a fenntartó szervezeti formája szerint

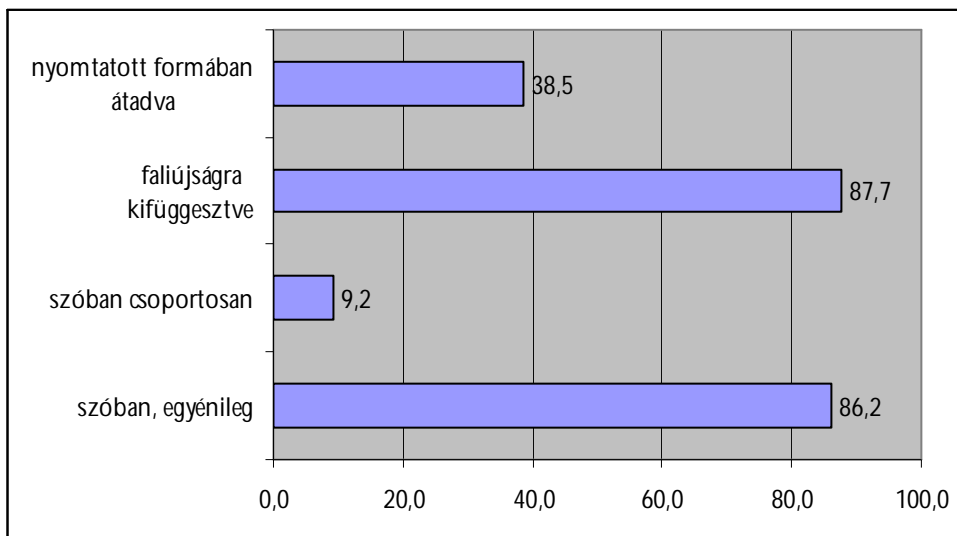
Látható, hogy a települési önkormányzat és az egyházi szervezet által fenntartott intézmények négyötöde, a civil fenntartásúak kétharmada a településen élők számára is nyújtja szolgáltatásait, míg a többcélú kistérségi társulások és a gazdasági társaságok által fenntartottaknak csupán a felére jellemző ugyanez.

Kértük azokat az intézményeket, melyek a lakosság számára is nyújtják szolgáltatásaikat, hogy sorolják fel, **jellemzően kik élnek ezzel a lehetőséggel** (és természetesen több jellemző csoport megnevezésére is lehetőségük volt). Igen változatos válaszokat kaptunk, melyeket eredeti formájukban a 2. számú mellékletben tüntettünk fel, itt most néhány jellemző példát sorolunk fel: halmozottan hátrányos helyzetűek, komfort/közművesítés nélkül/rossz körülmények között élők, szegények/megélhetési gondokkal küzdők, kisnyugdíjasok, hajléktalanság veszélyzónájába kerülő emberek, a családsegítő szolgálat ügyfelei stb.

A felmérésben szereplő intézmények 98,5%-ában **ismertetik a házirend tartalmát az új igénybevevőkkel**, 1,5% (egy intézmény) nem adott választ.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a házirend ismertetése **milyen formában** történik, erről ad tájékoztatást a 30. számú ábra (a kitöltők több választ is megjelölhettek).

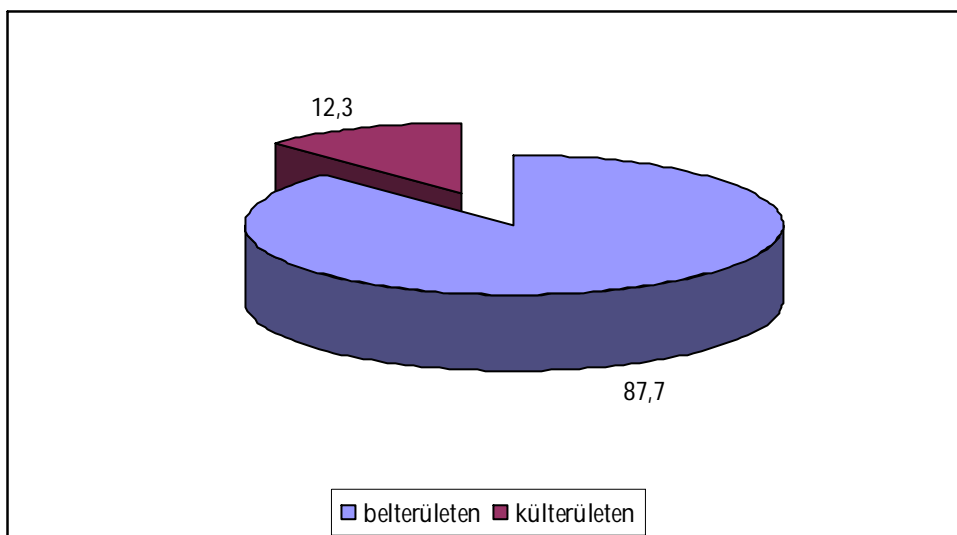
30. számú ábra: Milyen formában történik a házirend tartalmának ismertetése?

A 30. számú ábra alapján a leggyakoribb ismertetési mód az, hogy a faliújságra kifüggesztve, valamint szóban egyénileg ismertetik az igénybevevőkkel a házirend tartalmát. A házirend nyomtatott formában történő átadása az igénybevevőknek az intézmények valamivel több, mint egyharmadában jellemző. A legkevésbé gyakori pedig az, hogy szóban, csoportosan ismertetik. Egyéb választ három intézmény adott, mely mindhárom esetben azt jelenti, hogy átadják és aláírattják az igénybevevővel a házirendet.

Az intézmény igénybevitelének, elérhetőségének szempontjából fontos információ, hogy maga az **intézmény hol helyezkedik el** a településen. Az e kérdésre kapott válaszokat a 31. számú ábra tartalmazza.

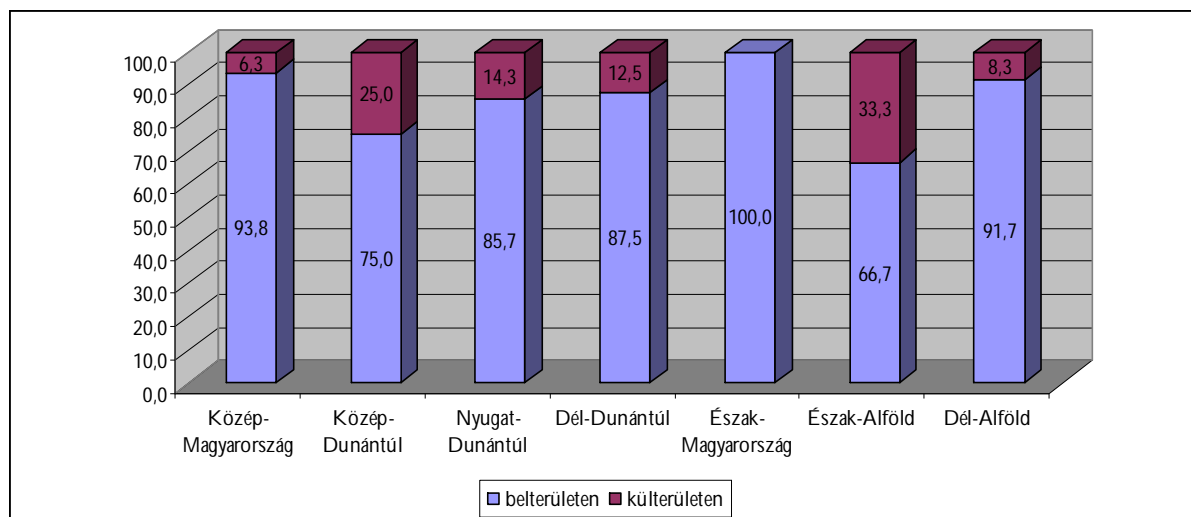
31. számú ábra: Hol található a nappali melegedő?

Az adatbázisban szereplő intézmények jelentős hányada, több mint négyötöde belterületen található.

Az elhelyezkedést illető regionális különbségek a 32. számú ábrában láthatók.

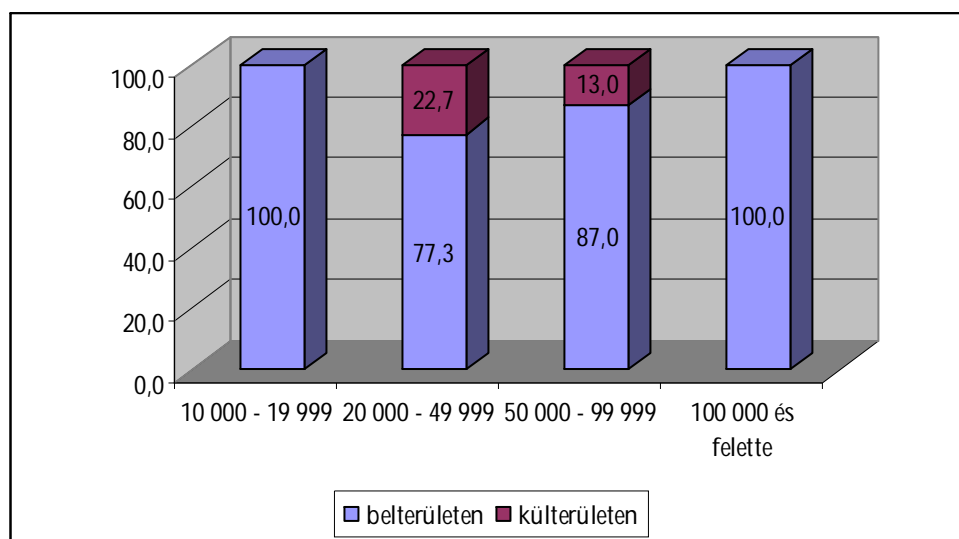
32. számú ábra: A bel- és külterületen található nappali melegedők aránya régióként

A belterületen található intézmények legkisebb és legnagyobb aránya között az adatok alapján 33,3%-os eltérés mutatkozik. Míg Észak-Magyarországon az összes válaszadó nappali melegedő belterületen található, addig Észak-Alföldön az intézményeknek a kétharmada. A külterületen található nappali melegedők aránya az Észak-alföldi régió mellett a Közép-dunántúli régióban a legmagasabb.

A település nagyságával összevetve a nappali melegedők elhelyezkedését, az alábbi képet kapjuk (lásd 33. számú ábra).

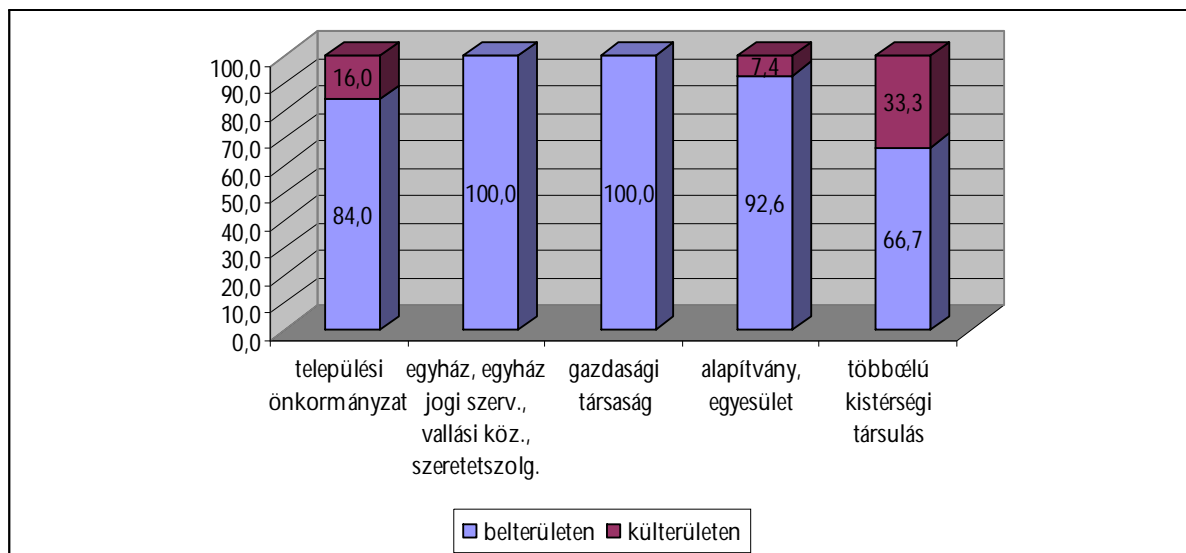
33. számú ábra: A bel- és külterületen található nappali melegedők aránya településnagyság szerinti bontásban

A 33. számú ábrából látható, hogy a legkisebb és legnagyobb településnagyság-kategóriában nem találunk külterületen működő nappali melegedőt. A külterületen található intézmények aránya a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken működők körében a legmagasabb.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítást a 34. számú ábra tartalmazza.

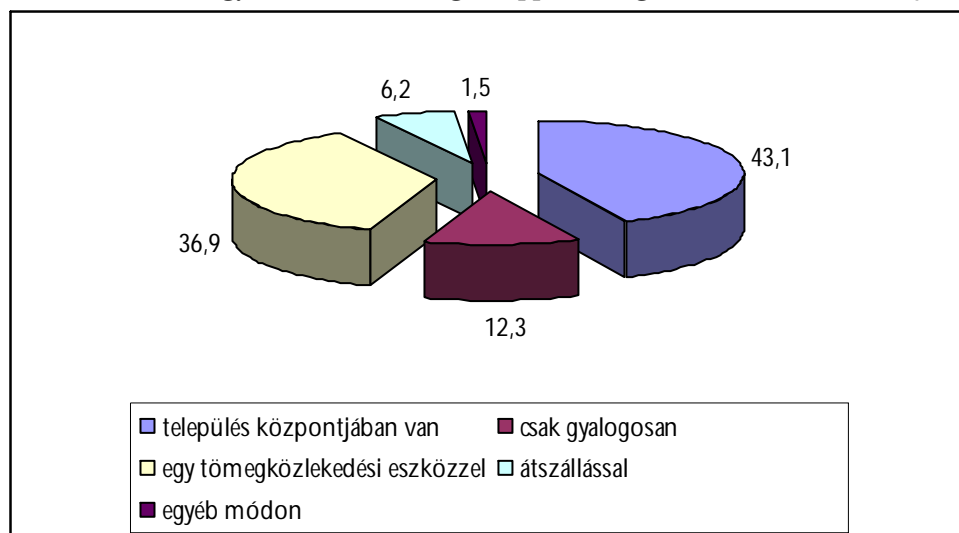
34. számú ábra: A bel- és külterületen található nappali melegedők aránya fenntartó szerinti bontásban

Azt látjuk, hogy a gazdasági társaságok és egyházi szervezetek által fenntartott intézmények mindegyike belterületen található. A másik három kategóriában a külterületen működő intézmények aránya 7,4% és 33,3% között mozog.

Nem csak arra kérdeztünk rá, hogy hol található a nappali melegedő, hanem arra is, hogy **hogyan közelíthető meg a település központjából**. Az e kérdésre kapott válaszok összesítését a 35. számú ábra tartalmazza.

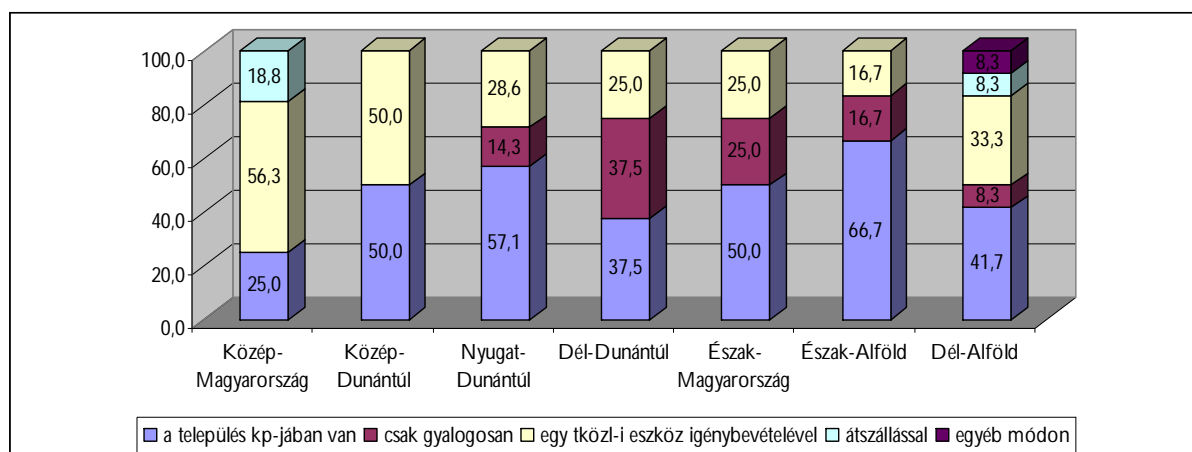
35. számú ábra: Hogyan közelíthető meg a nappali melegedő a település központjából?

A válaszadók esetében a leggyakoribb, hogy a nappali melegedő a település központjában van, egyharmaduk egy tömegközlekedési eszközzel közelíthető meg. Az esetek 12,3%-ában csak gyalogosan lehet eljutni az intézménybe, 6,2%-ában pedig több tömegközlekedési eszközt kell igénybe venni. (Az egyéb megközelítési módot megjelölő egy intézmény a kerékpárt tüntette fel.)

A nappali melegedők megközelítésére vonatkozó regionális eltéréseket a 36. számú ábrán ismertetjük.

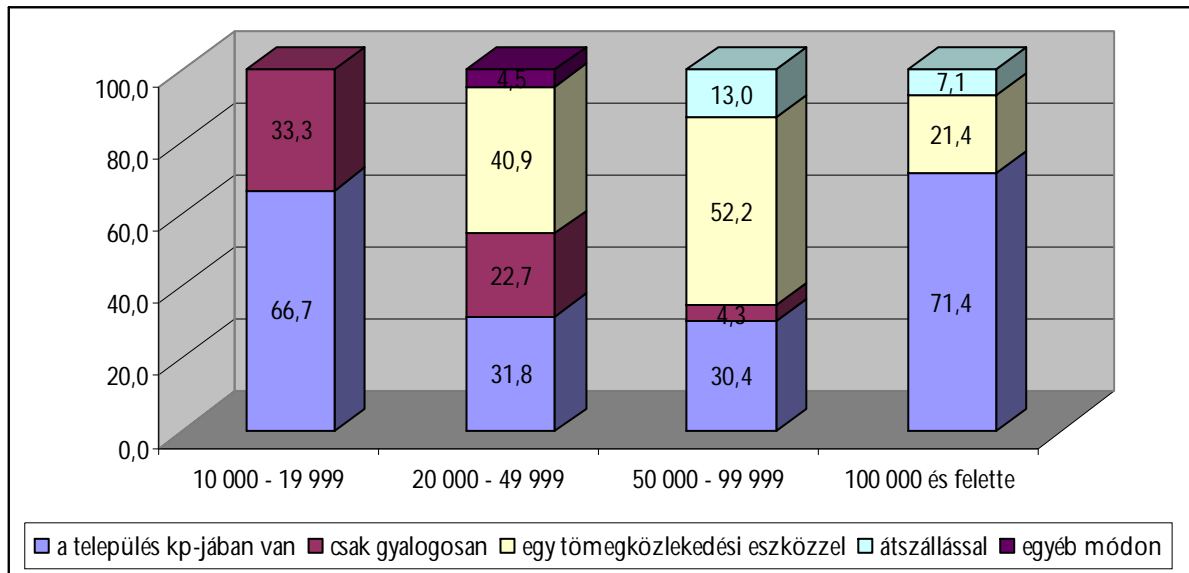
36. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – regionális csoportosításban

A 36. számú ábra adatai szerint az Észak-alföldi és Nyugat-dunántúli régióban található meg legnagyobb arányban a település központjában elhelyezkedő intézmények. A Dél-dunántúli régióban találjuk meg azokat a nappali melegedőket legnagyobb arányban, melyek csak gyalogosan érhetőek el a település központjából. A Közép-magyarországi intézmények több mint felének megközelítéséhez egy tömegközlekedési eszközt igénybe kell venni. Az átszállással történő elérés is a Közép-magyarországi régió intézményeiben jellemző leginkább, ám ez érhető, ha a budapesti intézményekre gondolunk.

A település lélekszámával való összevetést a 37. számú ábra tartalmazza.

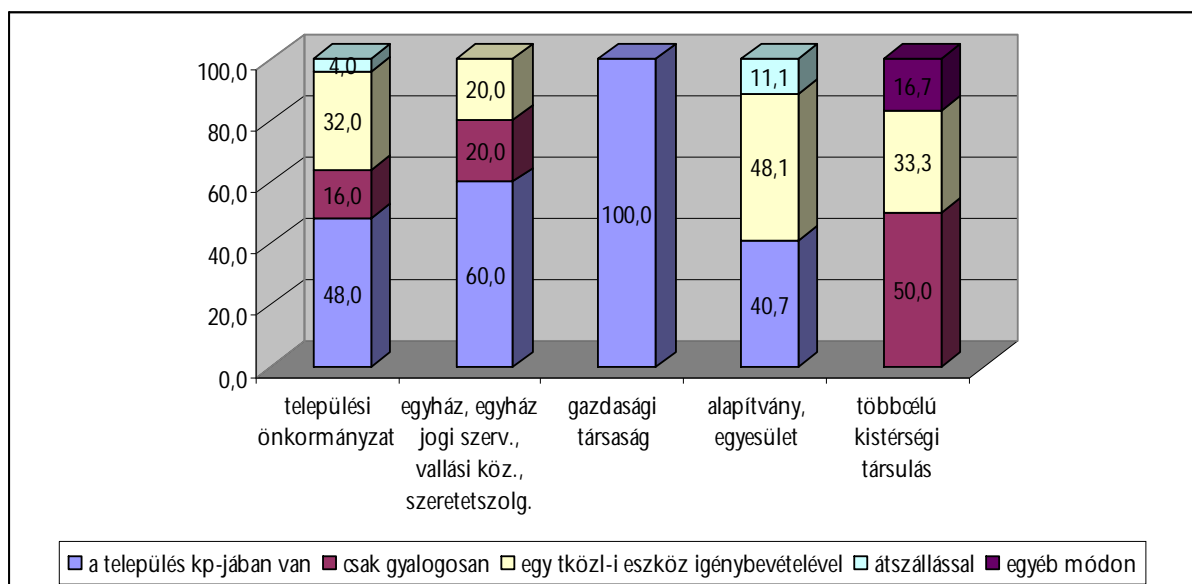
37. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – településnagyság szerinti csoportosításban

Ahogy a 37. számú ábrában látható, a legkisebb és legnagyobb településnagyság-kategóriában található intézmények körében a legmagasabb a település központjában található intézmények aránya. Az egy tömegközlekedési eszköz igénybevételével, valamint átszállással megközelíthető intézmények legmagasabb arányát az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken tapasztaljuk.

A fenntartó szervezeti formája szerinti különbségeket az alábbiakban mutatjuk be (lásd 38. számú ábra).

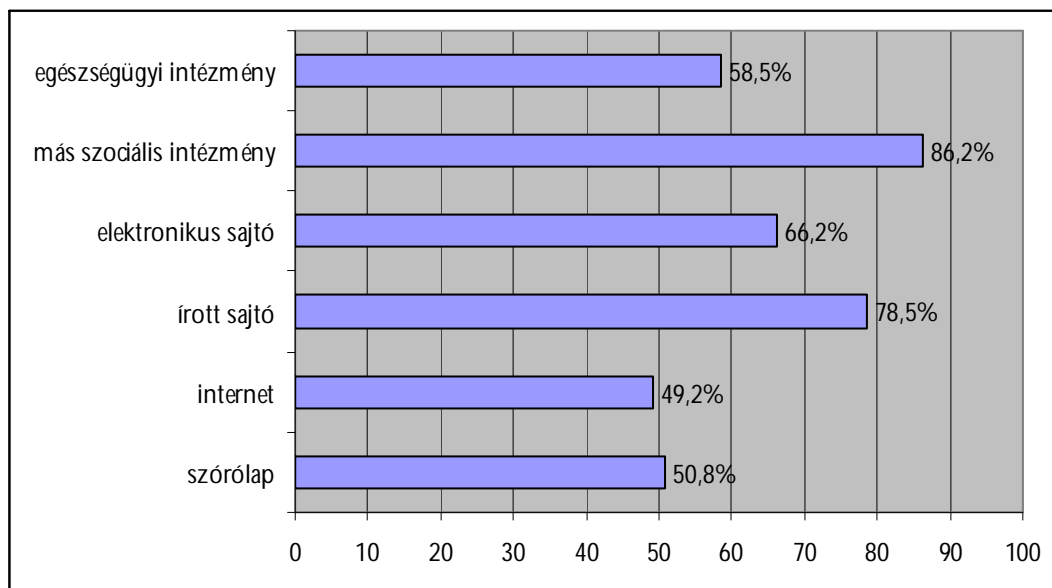
38. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – fenntartó szerinti csoportosításban

Láthatjuk a 38. számú ábrából, hogy a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike a település központjában van, míg a többcélú kistérségi társulások által fenntartottak egyike sem. A civil fenntartójú intézmények közel felében szükséges egy tömegközlekedési eszköz igénybevétele. Több tömegközlekedési eszköz igénybevétele a nappali melegedő eléréshez kizárólag a civil fenntartású és települési önkormányzat által fenntartott intézmények esetében jelenik meg.

A felmérésben résztvevő nappali melegedők mindegyike tájékoztatja valamilyen módon a lakosságot szolgáltatásairól. Rákérdeztünk arra, **milyen módon tájékoztatják a településen élőket az intézmény szolgáltatásairól**, a megjelölt válaszokat összesítve a 39. számú ábrában ismertetjük.

39. számú ábra: A lakosság tájékoztatásának módja

Amint láthatjuk, a leggyakoribb tájékoztatási mód a más szociális intézményeken, valamint az írott sajtón keresztül történő tájékoztatást. Ezt követően az elektronikus sajtó a leggyakoribb tájékoztatási eszköz. Az egészségügyi intézményeken keresztül történő tájékoztatás, a szórólap és az internet megközelítőleg a válaszadók felére jellemző. Az egyéb módon történő tájékoztatás a legkevésbé gyakori (14 intézmény számolt be egyéb tájékoztatási módról). Válaszaik között pl. az alábbiak jelennek meg: civil szervezetek, munkaügyi központ, önkormányzat szociális igazgatósága, egyházi intézményeken keresztül, kliensek közötti információcsere, érdeklődésre telefonos tájékoztatás, jelzőrendszer, nyitott nap, köztéri rendezvény, rendőrség.

A regionális különbségeket illetően a következő szélső értékeket tapasztaltuk: a Középmagyarországi intézmények körében a más szociális intézményeken történő tájékoztatás a leggyakoribb (87,5%), míg az egészségügyi intézményeken keresztül történő a legkevésbé (31,3%).

Közép-Dunántúlon a leggyakoribb módszer az írott és elektronikus sajtó általi tájékoztatás (87,5%-87,5%), a szórólapon keresztül történő tájékoztatás pedig a legritkábban előforduló módszer (50,0%). Nyugat-Dunántúlon az írott sajtón keresztüli tájékoztatást minden intézmény alkalmazza, a szórólapot, valamint az egészségügyi intézményeken keresztül történő módszert azonban csak az itt található intézmények kevesebb, mint fele (42,9%-42,9%). Dél-Dunántúlon a más szociális intézményeken keresztüli tájékoztatást és az írott sajtót minden nappali melegedő alkalmazza, míg az összes többi formát egyaránt 62,5%-uk. Észak-Magyarországon más szociális intézmény segítségét minden nappali melegedőn igénybe veszik a tájékoztatáshoz, és legkisebb mértékben az internetet használják e célra (37,5%). Észak-Alföldön más szociális és egészségügyi intézmények által, valamint az írott sajtón keresztül minden intézmény tájékoztatja a lakosságot, míg szórólapokkal csupán 16,7%. Dél-Alföldön a leggyakoribb módszer az írott sajtón keresztül történő tájékoztatás (91,7%), a legkevésbé jellemző pedig az interneten történő tájékoztatás (33,3%).

Ha a település lélekszámával vetjük össze tájékoztatás módjára vonatkozó adatokat, azt mondhatjuk, hogy a tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken működő nappali melegedők mindegyike használja eszközként az írott sajtót, míg a szórólapot csupán egyharmaduk. A húsz- és ötvenezer fő közötti településeken működő intézményeknél a más szociális intézmények „vezetnek” (90,9%), legkisebb arányban pedig az internet tájékoztatásra történő használata fordul elő (27,3%). Az ötven- és százezer fő közötti lakosságszámú települések szintén a más szociális intézményeken keresztüli tájékoztatást részesítik előnyben (78,3%), legkevésbé pedig a szórólapot használják tájékoztatási célra (39,1%). A százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településeken a más szociális intézményeken keresztül történő információnyújtást minden intézmény alkalmazza, kevesebb arányban használják azonban az internetet, szórólapot és elektronikus sajtót (64,3%-64,3%).

A fenntartó szervezeti formájával való összevetésben a következőket tapasztaltuk a tájékoztatás módjairól: a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények leginkább más szociális intézményeken és írott sajtón keresztül tájékoztatnak (88,0%-88,0%), míg legkevésbé az internetet használják (32,0%) tájékoztatásra. Az egyházi szervezet által fenntartott intézmények mindegyike alkalmazza a más szociális intézményeken keresztül történő információnyújtást, de az internetet és elektronikus sajtót már kevésbé preferálják (40,0%-40,0%). A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike alkalmazza az írott és elektronikus sajtót, valamint az internetet, az összes többi tájékoztatási forma 50,0%-ukra jellemző. A civil fenntartású nappali melegedők leginkább más szociális intézményeken keresztül tájékoztatnak (85,2%), és legkisebb arányban az egészségügyi intézményeket veszik igénybe (44,4%). A többcélú kistérségi társulások

83,3%-a tájékoztat más szociális intézményeken, valamint írott és elektronikus sajtón keresztül, és az internetet használják legkevésbé e célból (33,3%).

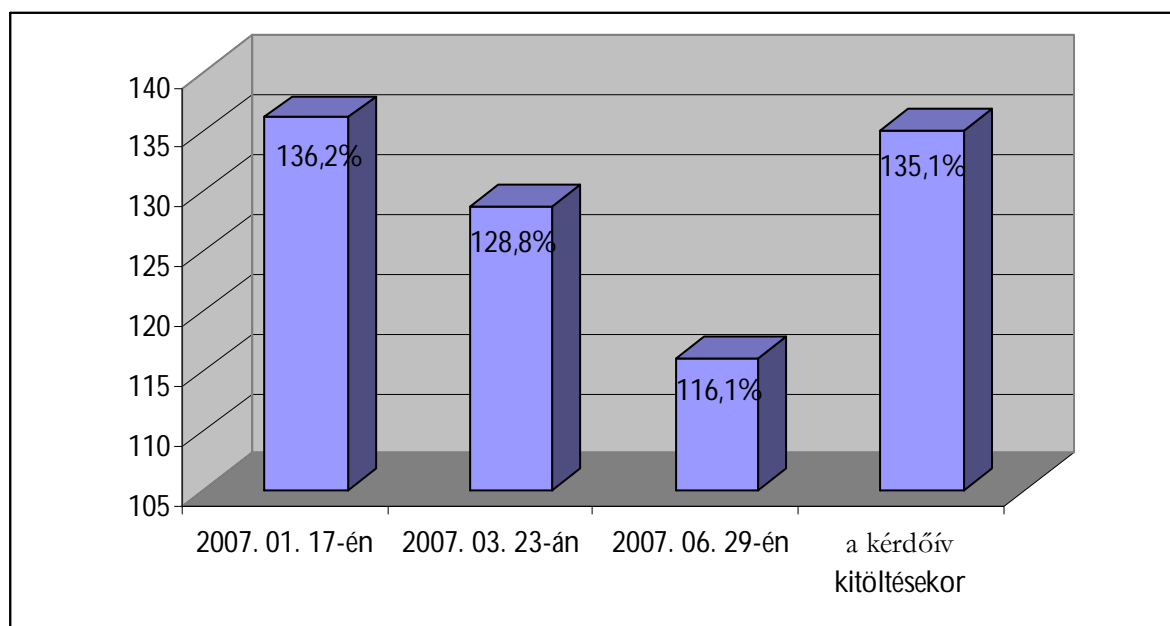
IV. Adatok az ellátást igénybevevőkről

Ebben a fejezetben igyekeztünk minél több fontos információt összegyűjteni a nappali melegedőket igénybe vevőkkel kapcsolatosan.

A 2006. évben – 59 intézmény válasza alapján – összesen 12179 fő **kereste fel legalább egy alkalommal** a vizsgált nappali melegedőket (ez a szám az összes engedélyezett férőhely 357,7%-a), az átlag: 206,4. A 2007. I. félévben pedig – szintén 59 intézmény válasza alapján – összesen 9649 fő (ami az összes engedélyezett férőhely 283,4%-a) kereste fel legalább egyszer a válaszadó intézményeket, ez esetben az átlagos szám: 163,5.

Rákérdeztünk arra is, hogy hány fő vette igénybe az intézményt az általunk megadott időpontokban. Ezek az időpontok a következők voltak: 2007. január 17., 2007. március 23., 2007. június 29., valamint a kérdőív kitöltését megelőző nap, mely jelen esetben 2007. december 5. és 2008. február 6. közé esett. A 40. számú ábrából kiderül, hogy az adatbázisban szereplő intézmények összes férőhelyére vetítve milyen volt a **kihasználtság** az említett időpontokban.

40. számú ábra: Az adatbázisban szereplő nappali melegedők férőhely-kihasználtsága

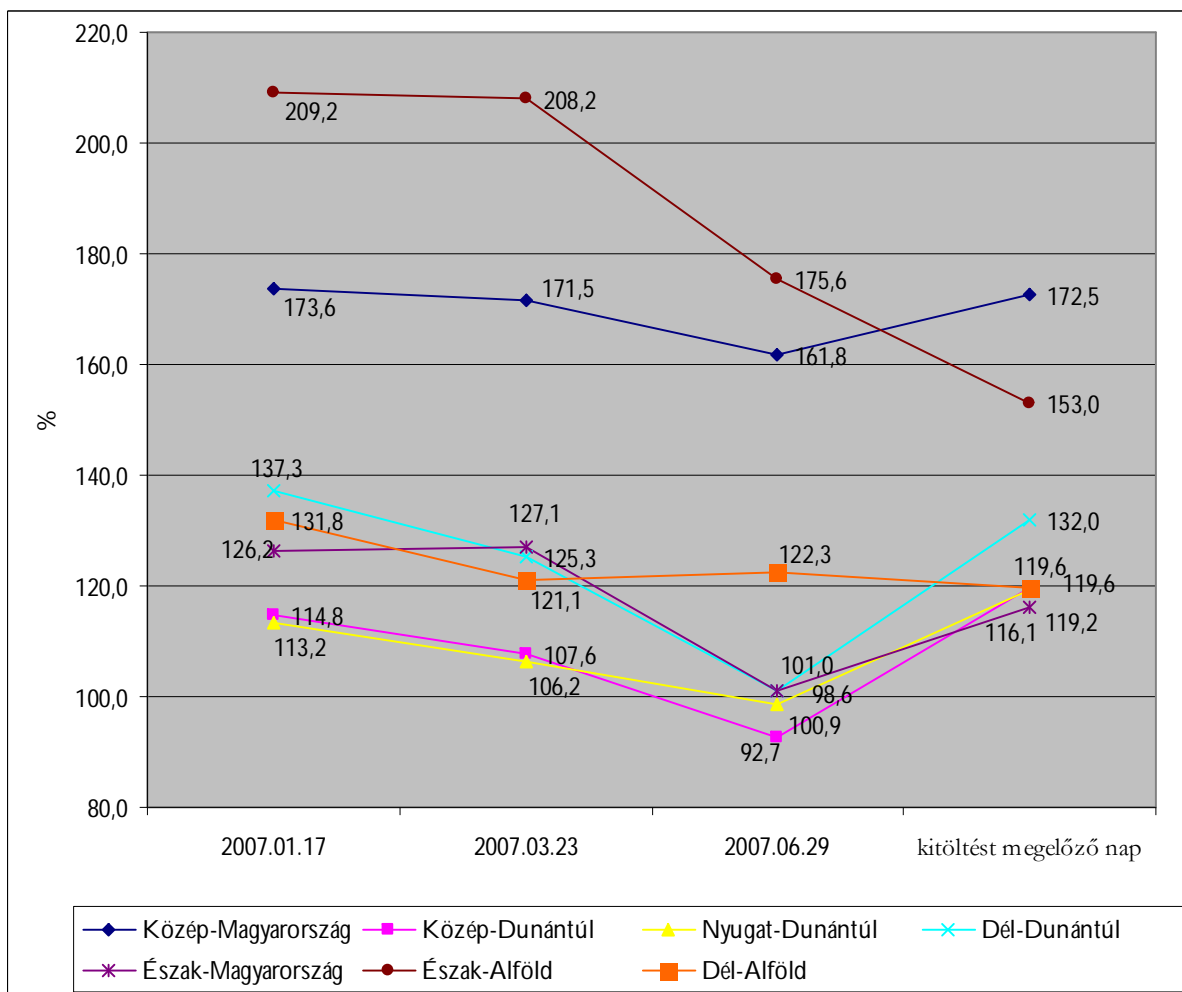

Látható a 40. számú ábrából, hogy minden vizsgált időpontban meghaladja a 100,0%-ot a felmérésben szereplő intézmények kihasználtsága (ehhez feltehetően hozzájárul az is, hogy a nappali melegedők többsége a településen élő, nem hajléktalan emberek számára is nyitva áll). A legmagasabb férőhely-kihasználtságot a téli hónapokban megjelölt időpontoknál tapasztalhatjuk.

Az egyes intézményekre és az egyes időpontokra külön-külön is szükséges kiszámolni a kihasználtságot, nem csak összesítve.

Ha ezen adatok átlagos értékeit nézzük, regionálisan az alábbi különbségeket tapasztaljuk (lásd 41. számú ábra).

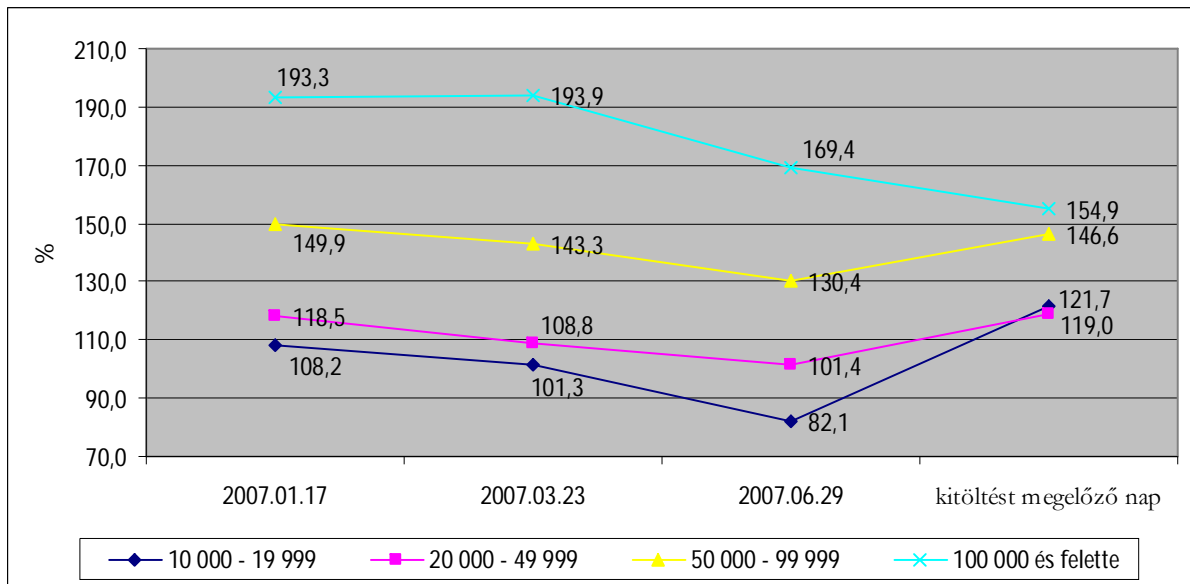
41. számú ábra: A nappali melegedők átlagos férőhely-kihasználtsága régióként

A 41. számú ábra adataiból láthatjuk, hogy az Észak-alföldi régió intézményeinek átlagos férőhely-kihasználtsága a legmagasabb az első három vizsgált időpontban, míg a kitöltést megelőző napon a Közép-magyarországi nappali melegedőké. Látható továbbá, hogy 100,0% alatti értéket csupán a Nyugat- és Közép-dunántúli régió intézményeiben találunk a nyári időpontban.

Ha az egyes intézmények adatait a települések nagysága szerint csoportosítjuk, akkor az átlagos értékek a következőket mutatják (lásd 42. számú ábra).

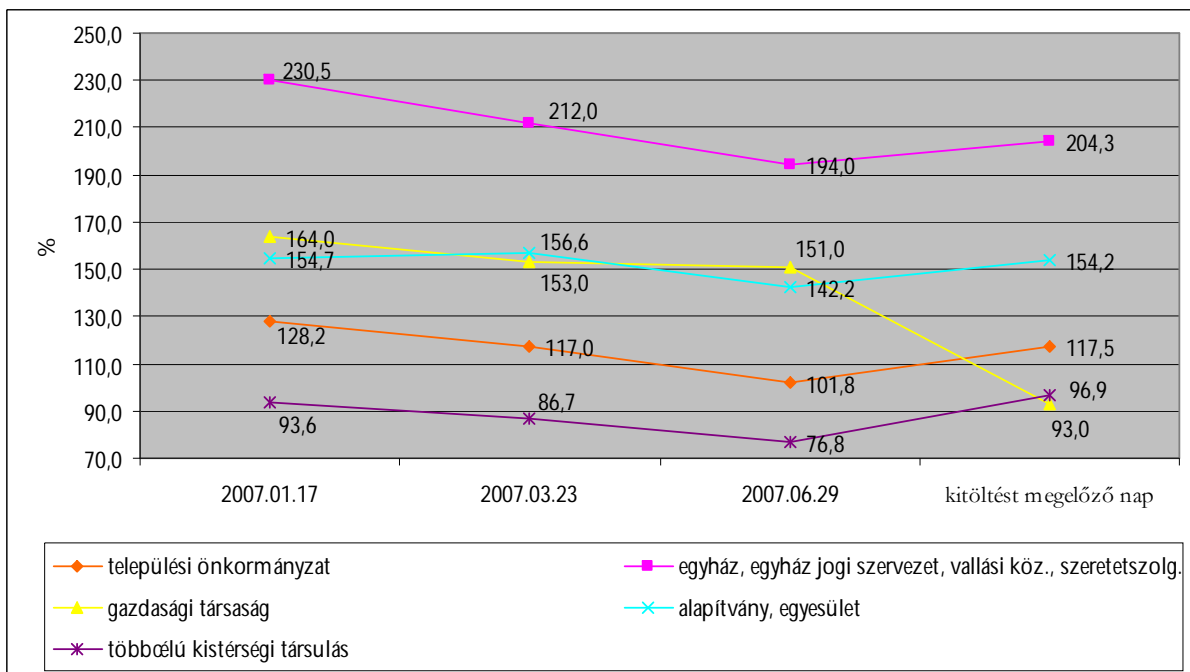
42. számú ábra: A nappali melegedők átlagos férőhely-kihasználtsága a település nagysága szerinti bontásban

A 42. számú ábra szerint minél nagyobb településnagyság-kategóriát vizsgálunk, annál magasabb átlagos arányszámokat tapasztalunk a férőhely-kihasználtságot illetően. Látható, hogy a százezer fős és annál nagyobb lélekszámú településeken található nappali melegedők kihasználtsága a legmagasabb.

A fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított férőhely-kihasználtság adatokat a 43. számú ábra tartalmazza.

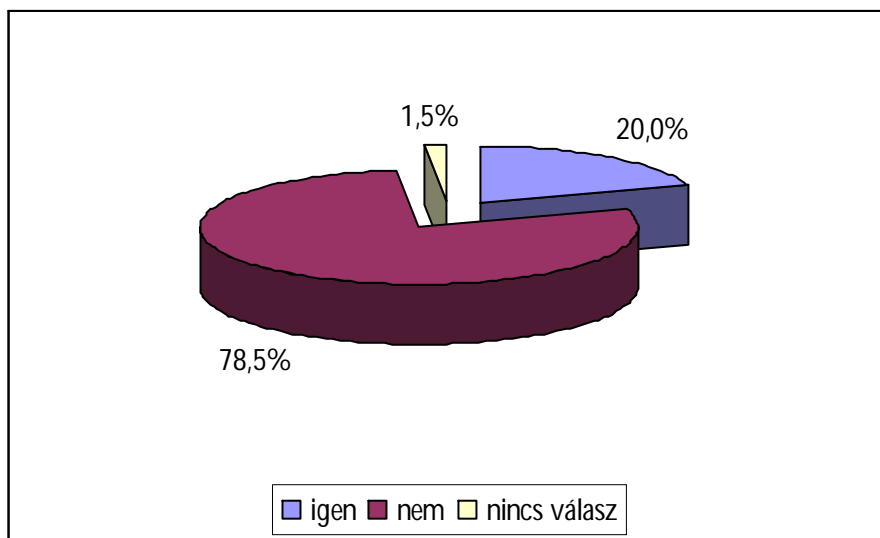
43. számú ábra: A nappali melegedők átlagos férőhely-kihasználtsága fenntartó szerinti bontásban

Az egyházi szervezetek által fenntartott intézmények körében tapasztalható a legmagasabb átlagos kihasználtság mind a négy vizsgált időpontban, míg a többcélú kistérségi társulások által fenntartott nappali melegedőkben – három időpontban is – a legalacsonyabb.

A férőhelyek számához kapcsolódott az a kérdés, hogy 2006-ban az intézményekben sor került-e **időszakos férőhelyszám-bővítésre** a téli időszakban. Az e kérdésre adott összefoglaló válaszokat a 44. számú ábra tartalmazza.

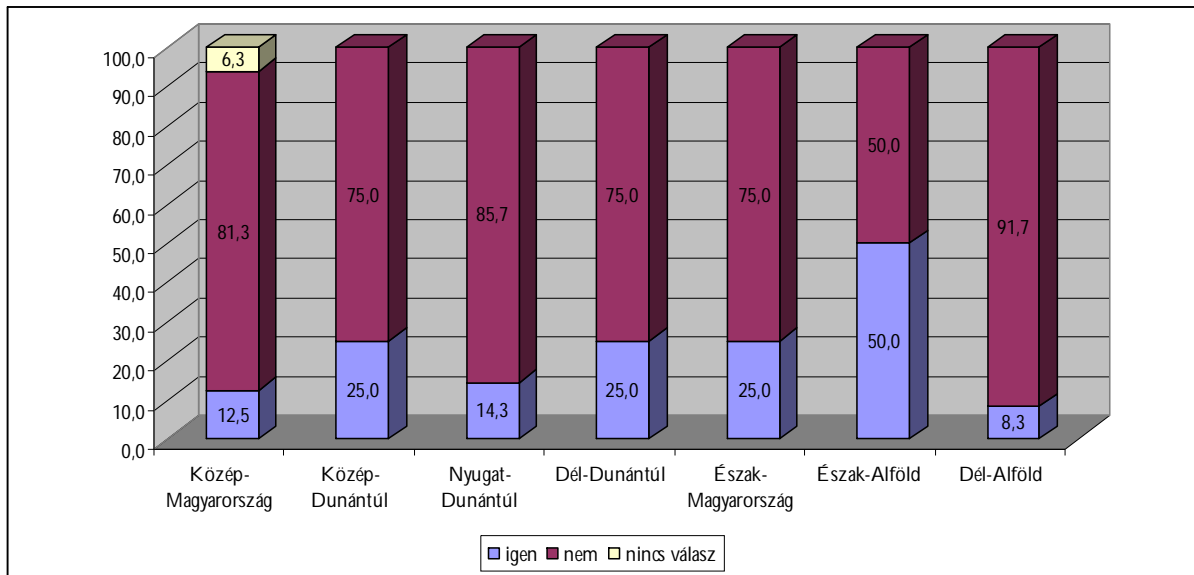
44. számú ábra: A 2006. évben sor került-e időszakos férőhelyszám-bővítésre a téli időszakban?

A 44. számú ábra szerint a nappali melegedők egyötödében (13 intézményben) került sor időszakos férőhelyszám-bővítésre 2006-ban. Azt, hogy ezt összesen hány főt érintett, 12 intézmény adta meg. Válaszaik alapján az említett időszakban az időszakos férőhelyszám-bővítés összességében 365 hajléktalan embert érintett, és ezen intézmények működési engedélyben szereplő férőhelyszámához (722) képest 50,6%-os növekményt jelentett. E férőhely-többlet legkevesebb 5, legtöbb 93 és átlagosan 30,4 férőhelyet jelent az egyes intézményekben.

Az alábbi 45. számú ábra mutatja a nappali melegedők regionális megoszlását aszerint, hogy 2006-ban bővítettek-e időszakosan férőhelyszámot.

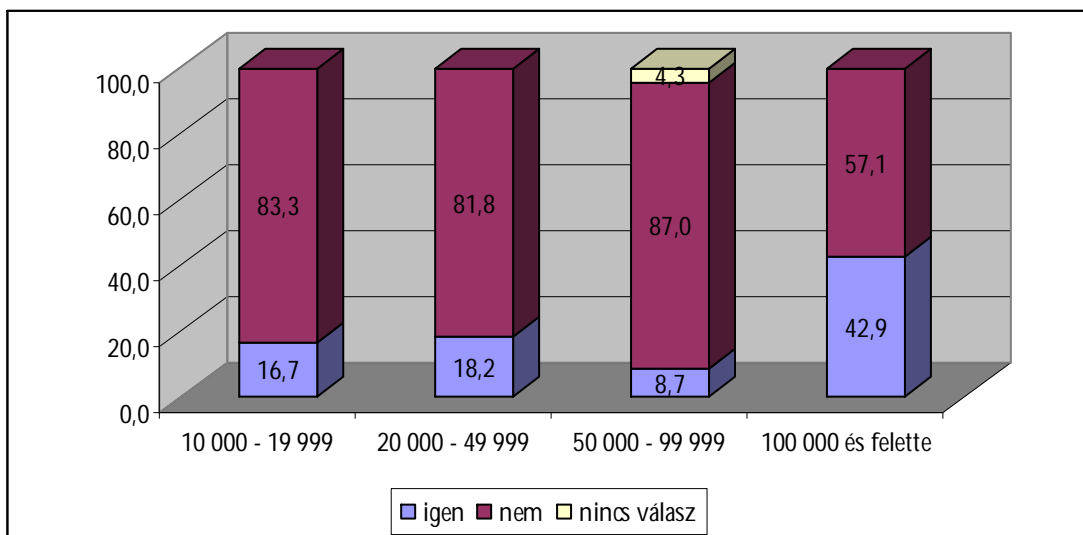
**45. számú ábra: A 2006. évben sor került-e időszakos férőhelyszám-bővítésre a téli időszakban?
- regionális bontásban**

Láthatjuk, hogy minden régióban bővítették a férőhelyek számát 2006-ban, kiemelkedően magas arányban az Észak-alföldi régió intézményeiben, legalacsonyabb arányban pedig a Dél-alföldi régióban.

A település nagysága szerint csoportosított adatokból látható, hogy minden település kategóriában található intézmények körében sor került időszakos férőhelyszám-bővítésre (lásd 46. számú ábra).

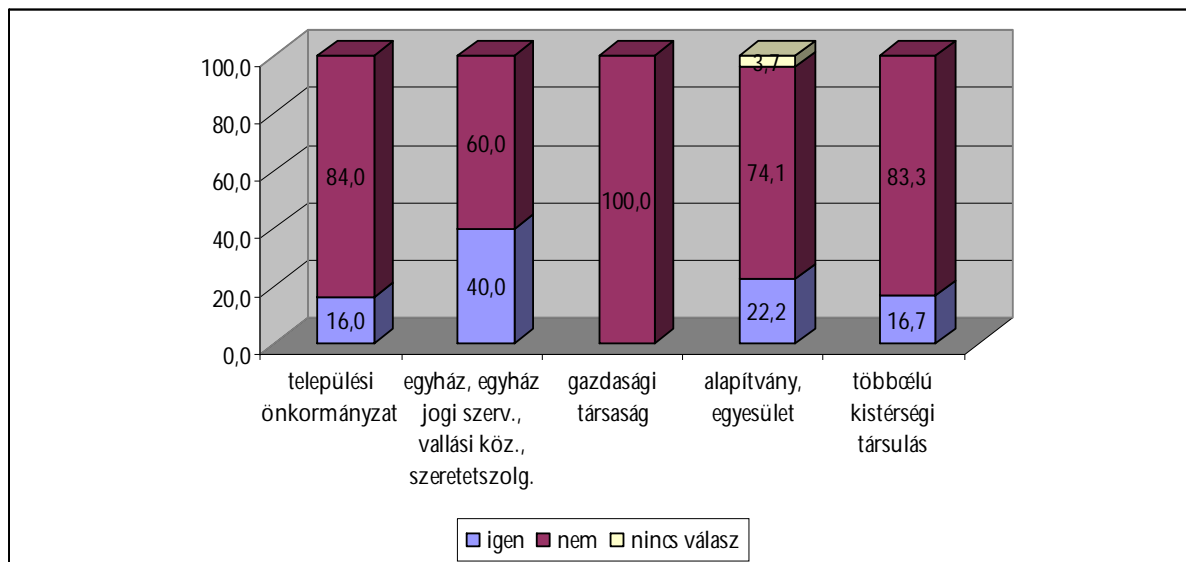
**46. számú ábra: A 2006. évben sor került-e időszakos férőhelyszám-bővítésre a téli időszakban?
- településnagyság szerinti bontásban**

Láthatjuk, hogy a százezer fős és annál nagyobb településeken működő nappali melegedőkben történt legnagyobb arányban időszakos férőhelyszám-bővítés a téli időszakban.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítás az alábbi képet mutatja (lásd 47. számú ábra).

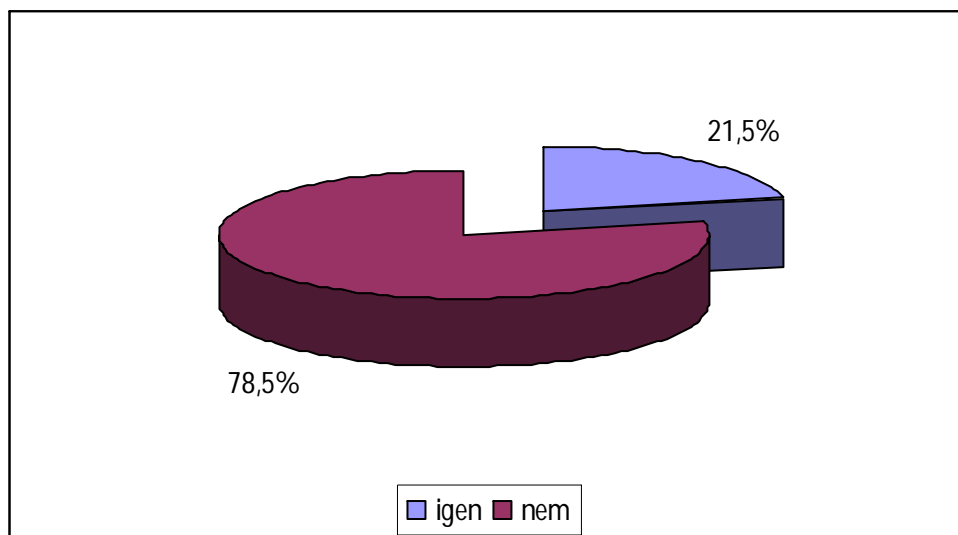
**47. számú ábra: A 2006. évben sor került-e időszakos férőhelyszám-bővítésre a téli időszakban?
- fenntartó szerinti bontásban**

Látható a 47. számú ábrából, hogy az egyházi szervezet által fenntartott intézmények bővítették férőhelyeiket legnagyobb arányban 2006-ban, és a gazdasági társaságok által fenntartott intézményekben egyáltalán nem került sor erre.

Az időszakos férőhelyszám-bővítéssel kapcsolatban azt is megkérdeztük, hogy a 2007. évre terveznek-e időszakos férőhelyszám-bővítést. A kapott válaszokat összesítve a 48. számú ábra mutatja.

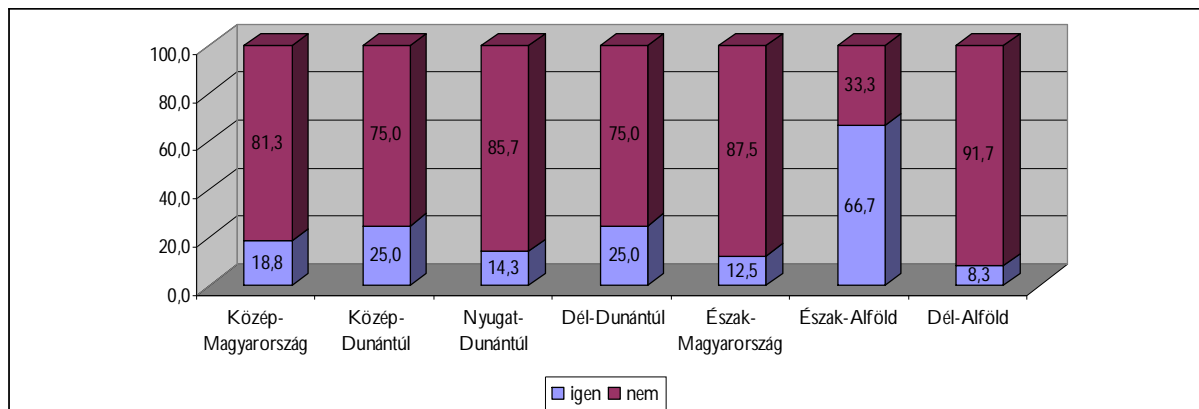
48. számú ábra: Terveznek-e a 2007. évben időszakos férőhelyszám-bővítést a téli időszakban?

Látható, hogy hasonló arányt tapasztalunk, mint a 2006. év esetében, 14 intézmény (21,5%) tervezett az adatfelvétel időpontjában 2007-re férőhelyszám-bővítést. Meg kell jegyeznünk, hogy közülük 12 intézmény az, amely mind a két évben bővítette férőhelyeit. A 2007-re tervezett bővítés (13 intézmény választ ismerjük) a tervek szerint 415 főt érint, és ezen intézmények működési engedélyben szereplő férőhelyszámához (862) képest 48,1%-os növekményt jelent. A legkisebb érték ez esetben is 5, a legnagyobb érték pedig 98, az átlag pedig: 31,9 férőhely intézményenként.

Az alábbi 49. számú ábra mutatja a nappali melegezők regionális megoszlását aszerint, hogy 2007-ben terveznek-e időszakos férőhelyszám-bővítést.

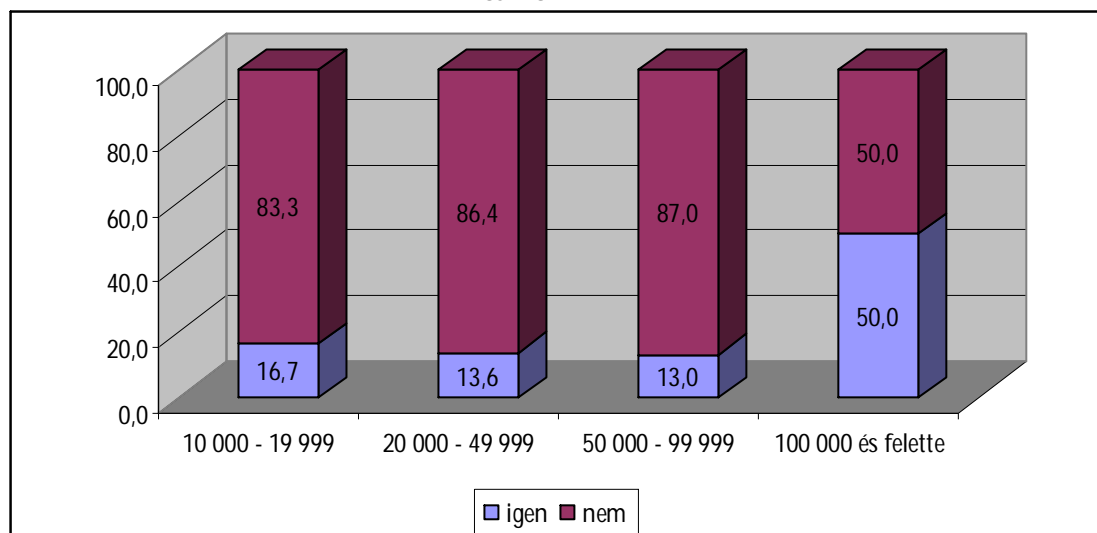
49. számú ábra: Terveznek-e a 2007. évben időszakos férőhelyszám-bővítést a téli időszakban? – regionális bontásban

Láthatjuk, hogy ezúttal is az Észak-alföldi régióban található intézmények szerepelnek a legnagyobb arányban, kétharmaduk tervezett időszakos férőhelyszám-bővítést.

A települések közötti eltéréseket az 50. számú ábra tartalmazza.

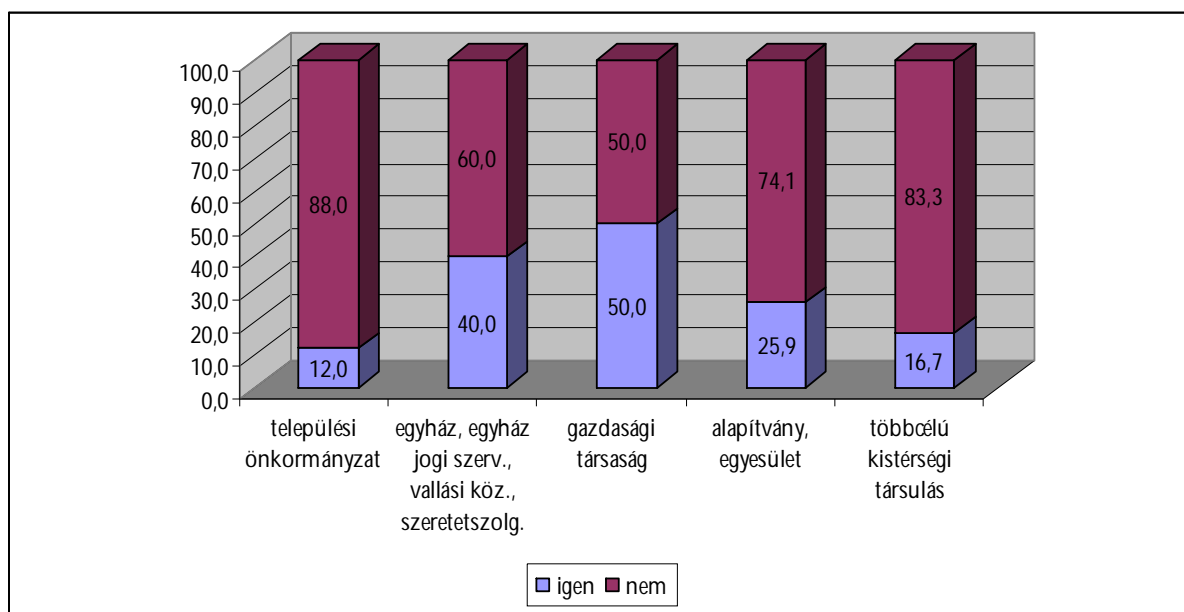
50. számú ábra: Terveznek-e a 2007. évben időszakos férőhelyszám-bővítést a téli időszakban? - településnagyság szerinti bontásban

Ezen időszakban is a százezer fős és annál nagyobb településnagyság-kategóriában találjuk legnagyobb arányban az időszakos férőhelyszám-bővítést alkalmazó intézményeket.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítás pedig az alábbi képet mutatja (lásd 51. számú ábra).

51. számú ábra: Terveznek-e a 2007. évben időszakos férőhelyszám-bővítést a téli időszakban? - fenntartó szerinti bontásban

Látható, hogy 2007-re már a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények számoltak be legnagyobb arányban időszakos férőhelyszám-bővítési terveikről (de ne feledjük, hogy csupán két intézményt találunk ebben a csoportban).

Ebben a fejezetben tértünk ki arra is, hogy a kérdőív kitöltői szerint az intézmény **hány igénybevevője számára lenne megfelelőbb más típusú szolgáltatás**. (Erre a kérdésre összességében 54 intézmény adott választ.) A kapott válaszokat ez esetben ebben a válaszadó 54 intézményben a 2007. év I. félévében legalább egyszer megjelenő igénybevevők számához (azaz 7750 fő) viszonyítottuk. Az összefoglaló adatokat a 8. számú táblázat tartalmazza.

8. számú táblázat: A más típusú szolgáltatást igénylők száma és aránya az igénybevevők között

Szolgáltatás, melyre az igénybevevőknek szüksége lenne	A más típusú szolgáltatást igénylők	
	száma	aránya (%)
egyéb szociális alapszolgáltatás	396	5,1
hajléktalanok éjjeli menedékhelye	580	7,5
hajléktalanok átmeneti szállása	437	5,6
hajléktalanok otthona	399	5,1
hajléktalanok rehabilitációs intézménye	564	7,3
önálló lakás (lakástámogatás mellett)	353	4,6
szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény	917	11,8
fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézmény	179	2,3
idős emberek ellátását biztosító intézmény	320	4,1
pszichiátriai betegek ellátását biztosító intézmény	348	4,5
egészségügyi ellátást biztosító intézmény	552	7,1
nem igényel intézményi ellátást, csak szociális/gazdasági okokból tartózkodik az intézményben	340	4,4
egyéb szolgáltatás	253	3,3
A más típusú ellátást igénylők összesen	5638	72,7
A 2007. év I. félévében legalább egyszer megjelenő igénybevevők összesen	7750	100,0

Láthatjuk a 8. számú táblázat adataiból, hogy a kérdőív kitöltői összesen 5638 fő, azaz a 2007. év I. félévében legalább egyszer megjelenő igénybevevők 72,7%-a esetében más típusú szolgáltatást (is) látnának szükségesnek. Az adatok azt mutatják, hogy a nappali melegezők igénybevevőinek legnagyobb arányban a szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmények nyújtanának adekvátabb szolgáltatást, mint a nappali melegező, a kitöltők megítélése szerint. Hajléktalanok éjjeli menedékhelye az igénybevevők 7,5%-ának, egészségügyi ellátást biztosító intézmény 7,1%, hajléktalanok rehabilitációs intézménye pedig 7,3% számára jelentene állapotának megfelelőbb ellátást. Az igénybevevők 5,6%-áról vélik úgy a kitöltők, hogy hajléktalanok átmeneti szállása nyújtana számunkra megfelelő(bb) szolgáltatást. A nappali melegezőt igénybevevők 4,4%-ának helyzetét ítélik meg úgy a válaszadók, hogy nem igényelnének intézményi ellátást, és szociális/gazdasági okokból veszik igénybe az intézményt. A legkisebb arányban fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézményt és egyéb szolgáltatást látnak szükségesnek a válaszadók. (Az egyéb választ egy kitöltő nevezte meg: „anyaotthon”).

A fentieket regionális bontásban is áttekintettük, mely – a szélső értékeket tekintve – a következőket mutatja: Közép-Magyarországon a legnagyobb arányban (az igénybevevők 14,9%-ára vonatkozóan) azt jelölték meg a kitöltők, hogy szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény jobban megfelelne, ugyanakkor úgy látják, hogy az igénybevevők 2,5%-ának inkább fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézmény szolgáltatásaira lenne szüksége. A Közép-Dunántúlon a leggyakrabban megjelölt válasz szintén a szenvedélybetegek ellátását biztosító

intézmény, mely az igénybevevők 11,8%-a számára lenne megfelelőbb szolgáltatás, míg a legkevésbé megjelölt válasz ez esetben is a fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézmény (0,8%). A Nyugat-dunántúli régióban az igénybevevők 3,6%-ánál gondolják úgy a kitöltők, hogy éjjeli menedékhelyre lenne inkább szüksége, míg időskorúakat ellátó intézmény szolgáltatásaira csupán 0,2%-nak. A Dél-dunántúli régióban működő intézmények körében azoknak az igénybevevőknek legmagasabb az aránya (10,0%), akikről a kitöltők úgy vélik, hogy a szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény megfelelőbb elhelyezés lenne számukra, ugyanakkor az igénybevevők 0,8%-ának önálló lakásra (lakástámogatás mellett) lenne szüksége. Az Észak-magyarországi régiókban található nappali melegedők igénybevevőinek legnagyobb arányban (7,2%) megfelelőbb lenne egyéb szociális alapszolgáltatás, míg hajléktalanok rehabilitációs intézményére csupán 0,3%-nak lenne inkább szüksége. Az Észak-alföldi régióban is úgy vélik a kitöltők, hogy a szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény megfelelőbb elhelyezés lenne az igénybevevők legnagyobb hányada (6,2%) számára, ugyanakkor az itt található intézmények igénybevevői között nincs olyan, akinek egyéb szolgáltatásra lenne szüksége. A Dél-Alföldön azoknak az igénybevevőknek az aránya a legmagasabb, akikről a kitöltők úgy vélik, hogy nem igényelnek intézményi ellátást, hanem szociális/gazdasági okokból veszik igénybe azt (7,5%), ugyanakkor az itt található intézmények igénybevevői között sincs olyan, akinek egyéb szolgáltatásra lenne szüksége.

Ha a fenntartó szervezeti formája szerint csoportosítjuk az adatokat, a következő eredményeket kapjuk: a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények igénybevevői számára leginkább a szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény lenne megfelelő (4,1%), míg mindössze 0,04% azok aránya, akik számára egyéb szolgáltatás lenne adekvát megoldás. Az egyházi szervezetek által fenntartott intézményeket igénybevevők 6,6%-a a kérdőív kitöltői szerint nem igényelne intézményi ellátást, mert szociális/gazdasági okokból veszi igénybe azt, és körükben 0,3% azoknak az aránya, akik fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézményben kapnának állapotuknak megfelelő ellátást. A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények igénybevevőinek kiemelkedően magas arányban (32,8%) egészségügyi ellátást biztosító intézményre lenne inkább szüksége, és körükben nincs olyan, aki egyéb szolgáltatást igényelne, és olyan sem, aki „csak” szociális/gazdasági okokból tartózkodna az intézményben. A civil szervezetek által fenntartott intézményekben az igénybevevők 13,6%-a számára leginkább a szenvedélybetegek ellátását biztosító intézmény jelentené a megfelelő megoldást, és körükben 2,2% azoknak az aránya, akinek a fogyatékossgal élők ellátását biztosító intézmények szolgáltatásai megoldást jelentenének. A többcélú kistérségi társulások igénybevevőinek 2,5%-2,5%-a számára a hajléktalanok átmeneti szállása, valamint önálló lakás (lakástámogatás mellett)

jelentene adekvátabb segítséget, ugyanakkor egyáltalán nincs olyan igénybevevőjük, akinek egyéb szolgáltatás nyújthatna jobb megoldást.

V. Az intézmény szolgáltatásai

E kérdéscsoportban elsőként a **nyitva tartás** kérdését járjuk körül, különböző szempontokból.

Először is elmondhatjuk, hogy a válaszadó intézmények (e kérdésnél 62) a 2006. évben átlagosan 302,5 **napot** tartottak nyitva. A legkisebb értékünk ez esetben 176 nap (1 intézmény jelezte, aránya 1,6%), míg a legnagyobb érték – amely egyben a leggyakoribb is – a 365 nap, melyet 23 intézmény jelölt meg (37,1%). A válaszadó nappali melegedők feléről elmondhatjuk, hogy több mint 300 napot nyitva tartottak a 2006. évben.

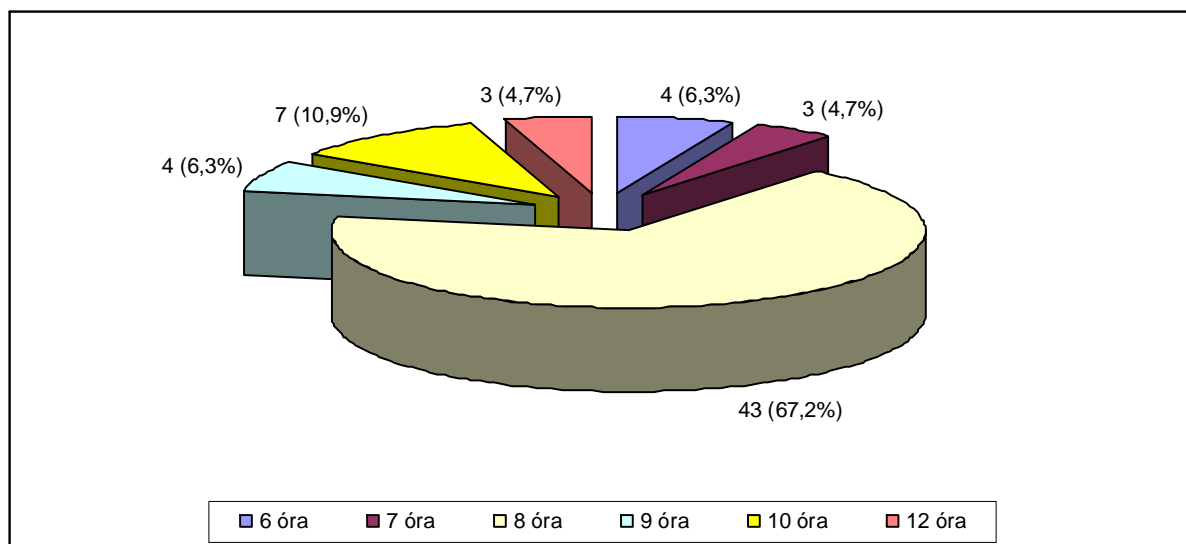
A regionálisan csoportosított adatok legkisebb átlagos értékét a Közép-magyarországi régióban kaptuk: az itteni intézmények átlagosan 270 napot tartottak nyitva a 2006. évben. Ugyancsak alacsony (300 nap alatti) értéket kaptunk a Dél-dunántúli régióban, ahol a nappali melegedők átlagosan 283 napot voltak nyitva az elemzett időszakban. Az összes többi régióban az átlagos érték 300 nap felett alakul, és a legmagasabb érték (átlagosan 329 nap) a Közép-dunántúli régióban mutatható ki.

Ha az eltérő településnagyság kategóriákat nézzük, azt mondhatjuk, hogy átlagosan a legkevesebb időt (275 napot) az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken működő nappali melegedők tartottak nyitva, míg a tíz- és húsz ezer fő közötti településeken található intézmények körében tapasztalt átlag 345 nap, mely ebben a csoportosításban a legmagasabb.

A legkisebb eltéréseket a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítások kaptuk. Azt tapasztaltuk ugyanis, hogy átlagosan a legkevesebb időt, egész pontosan 286 napot, az alapítványok, egyesületek által fenntartott intézmények tartottak nyitva 2006-ban, a legtöbbet (325 napot átlagosan) pedig az egyházi fenntartású intézmények. A legkisebb és legnagyobb átlagos érték közötti eltérés tehát ez esetben mindössze 39 nap.

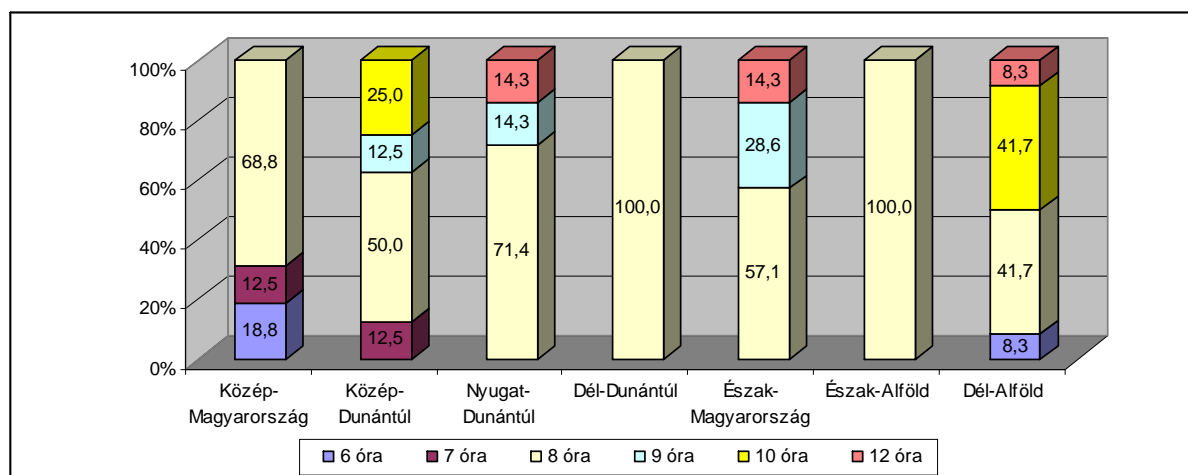
Arra vonatkozóan, hogy **hétköznapokon hány órán át tart nyitva a nappali melegedő**, 64 intézménytől kaptunk adatot, melyeket összefoglalóan az 52. számú ábra ismertet.

52. számú ábra: Az adatbázisban szereplő intézmények nyitvatartási ideje

Mint látható az 52. számú ábrából, a napi nyitvatartási idő legkisebb értéke 6 óra, mely az intézmények 6,3%-ára jellemző (4 int.), a legtöbb idő pedig napi 12 óra, melyet 3 válaszadó jelölt meg (4,7%). A válaszadók kétharmada (67,2%, 43 intézmény) naponta 8 órán át tart nyitva. Az összes válaszadó esetében tapasztalt átlagos napi nyitvatartási idő 8,3 óra. A regionálisan csoportosított adatokat az 53. számú ábra mutatja be.

53. számú ábra: Az adatbázisban szereplő intézmények nyitvatartási ideje regionális bontásban

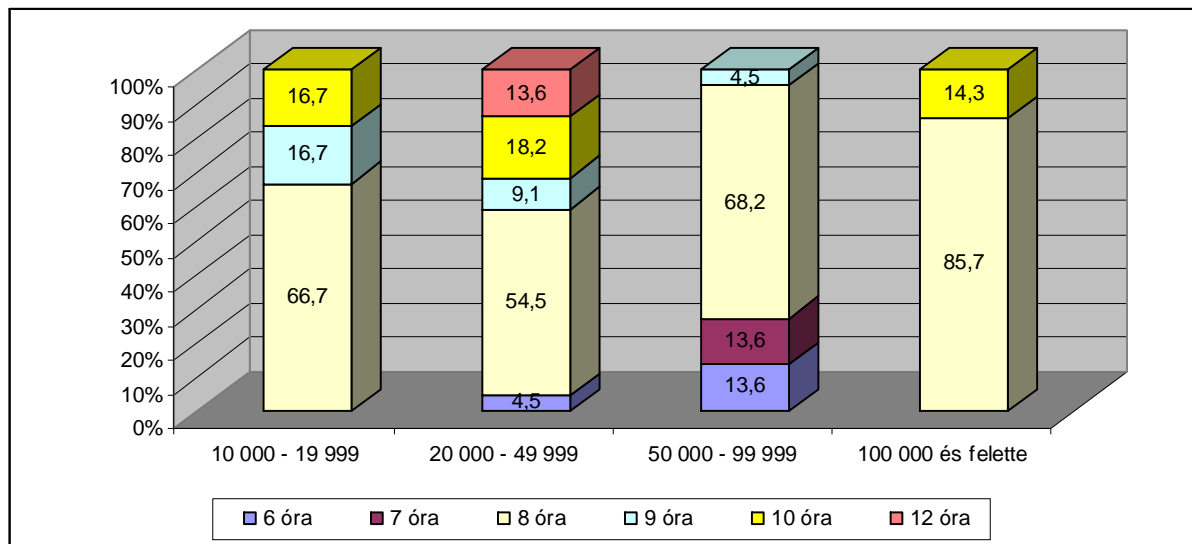

Az 53. számú ábra alapján a legkisebb, azaz 6 órás nyitvatartási idő leginkább a Középmagyarországi régióban jellemző (ahol az intézmények átlagosan 7,5 órát tartanak nyitva hétköznapokon), a legmagasabb, azaz 12 órás nyitva tartás pedig a Nyugat-dunántúli és Északmagyarországi intézmények körében. A legmagasabb átlagos értéket, napi 9 órát azonban a Dél-alföldi intézmények körében kaptuk.

A település lélekszáma mentén csoportosított adatok meglehetősen hullámzóak. Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy a tíz- és húszezer fő közötti lakosságú településeken működő

intézmények átlagosan 8,5, a húsz- és ötvenezer fő közötti településeken működők átlagosan 8,9, az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken működők 7,6, végül a százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településeken működő nappali melegedők átlagosan 8,3 órát tartanak nyitva hétköznaponként. A részletes adatokat az 54. számú ábra mutatja.

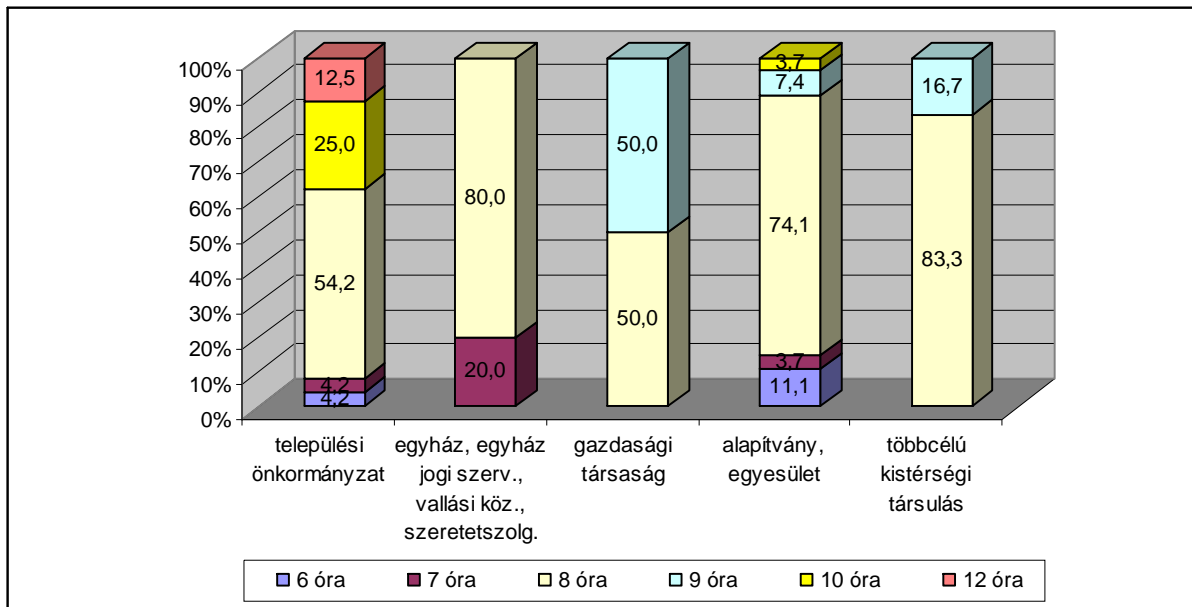
54. számú ábra: Az adatbázisban szereplő intézmények nyitvatartási ideje településnagyság szerinti bontásban

A rendelkezésünkre álló adatok alapján 6 órás nyitvatartási idővel csak a húsz- és ötven, valamint az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken találkozunk, 12 órás nyitvatartási idővel pedig kizárólag a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken.

Végül a fenntartó szervezeti formájával összevetett adatok szerint hétköznaponként a legkevesebb időt az egyházi intézmények tartanak nyitva (átlagosan 7,8 órát), a legtöbbet pedig a települési önkormányzatok által fenntartott nappali melegedők (átlagosan 8,9 órát). A részletes adatokat az 55. számú ábra ismerteti.

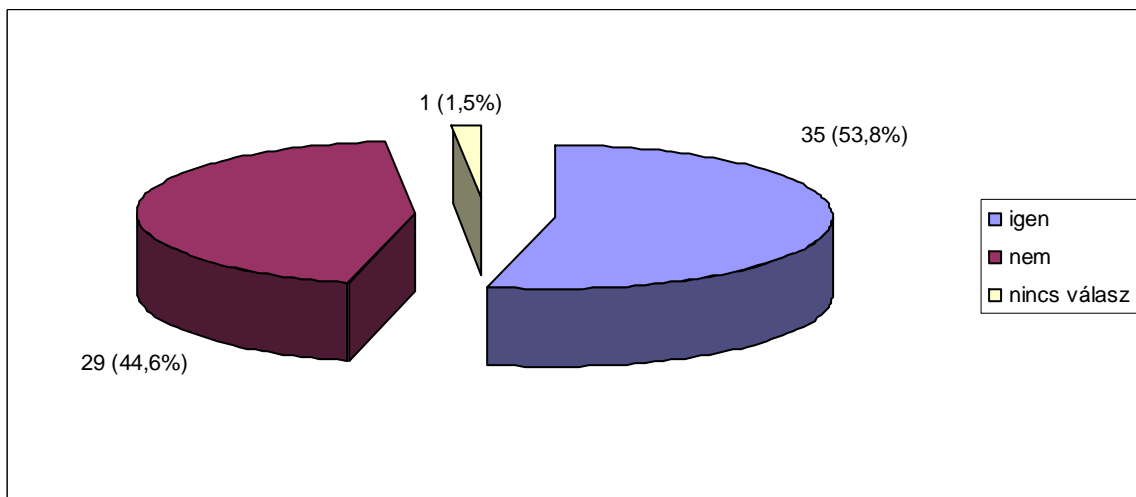
55. számú ábra: Az adatbázisban szereplő intézmények nyitvatartási ideje fenntartó szerinti bontásban

Az 55. számú ábrából jól kivehető, hogy a 10 óránál hosszabb nyitvatartási idő csak a települési önkormányzatok, és a civil szervezetek által fenntartott nappali melegedők esetében fordul elő, bár ez utóbbi csoportban igen kis mértékben van csak jelen.

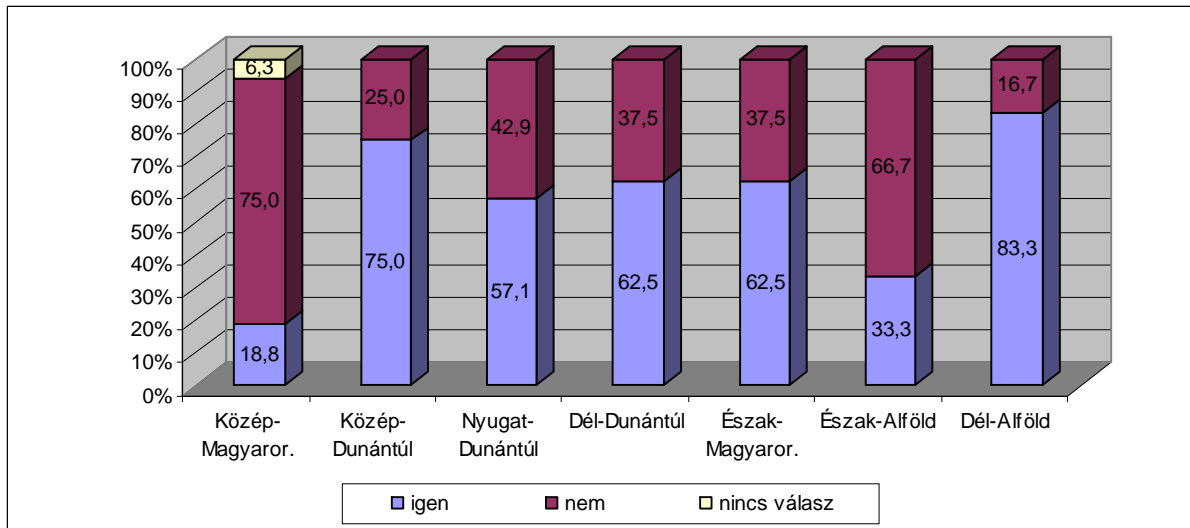
E témában a következő kérdés arra vonatkozott, hogy **az intézmények nyitva tartanak-e hétfőnként**. A kérdésre kapott válaszokat összesítve az 56. számú ábra mutatja.

56. számú ábra: Nyitva tart-e a nappali melegedő hétfőnként?

Az 56. számú ábra tehát azt mutatja, hogy az intézmények több mint fele nyitva tart hétfőnként. A régiók között e téren jelentős különbségeket tapasztalunk (lásd 57. számú ábra).

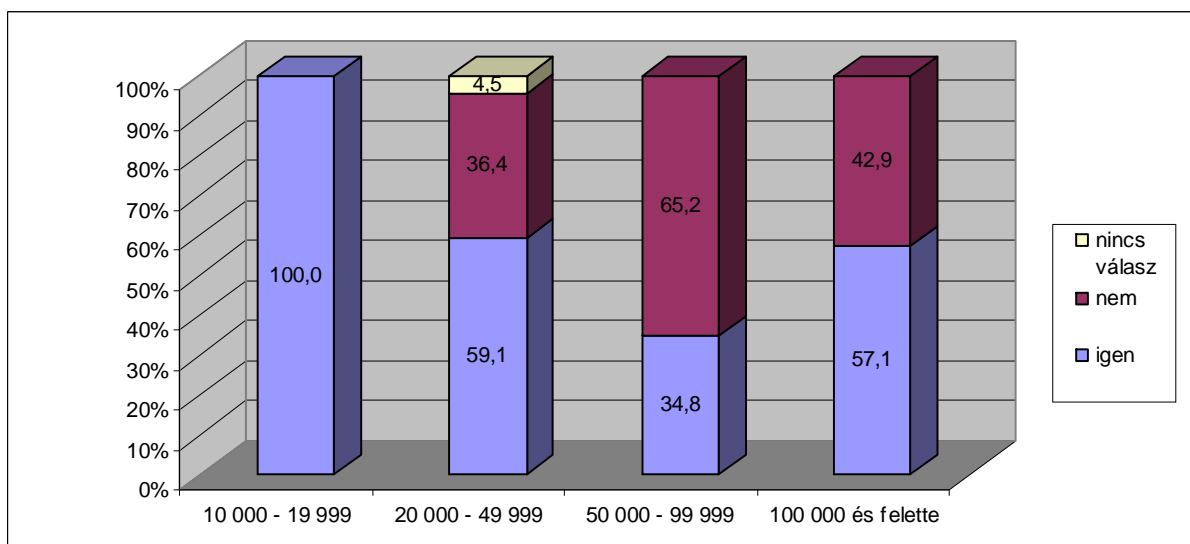
57. számú ábra: A hétvégén nyitva tartó intézmények aránya régiónként

Az 57. számú ábrából kiderül, hogy a válaszadó nappali melegedők között hétvégenként legnagyobb arányban azok vannak nyitva, melyek a Dél-alföldi régióban találhatóak (83,3%), a legkevésbé ugyanakkor a Közép-magyarországi intézmények körében jellemző a hétvégi nyitva tartás (18,8%).

A település lélekszáma mentén csoportosított adatokat az 58. számú ábra ismerteti.

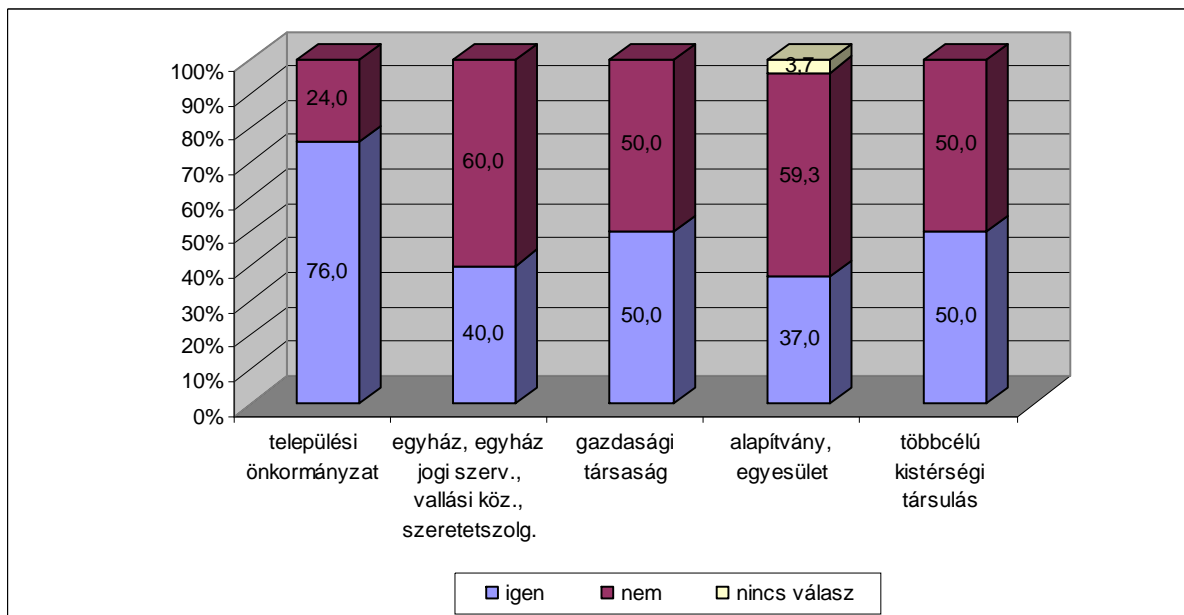
58. számú ábra: A hétvégén nyitva tartó intézmények aránya a település lélekszáma mentén csoportosítva

Az adatokból az derült ki tehát, hogy a húszezer főnél kisebb lélekszámú településeken működő nappali melegedők mindegyike nyitva tart hétvégenként. Ugyanez a húsz- és ötvenezer fő közötti, valamint a százezer fős vagy annál nagyobb településeken működő intézményeknek közel 60,0%-a esetében mondható el, végül az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen működő intézmények egyharmadára.

Végül a fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatokat az 59. számú ábrában láthatjuk.

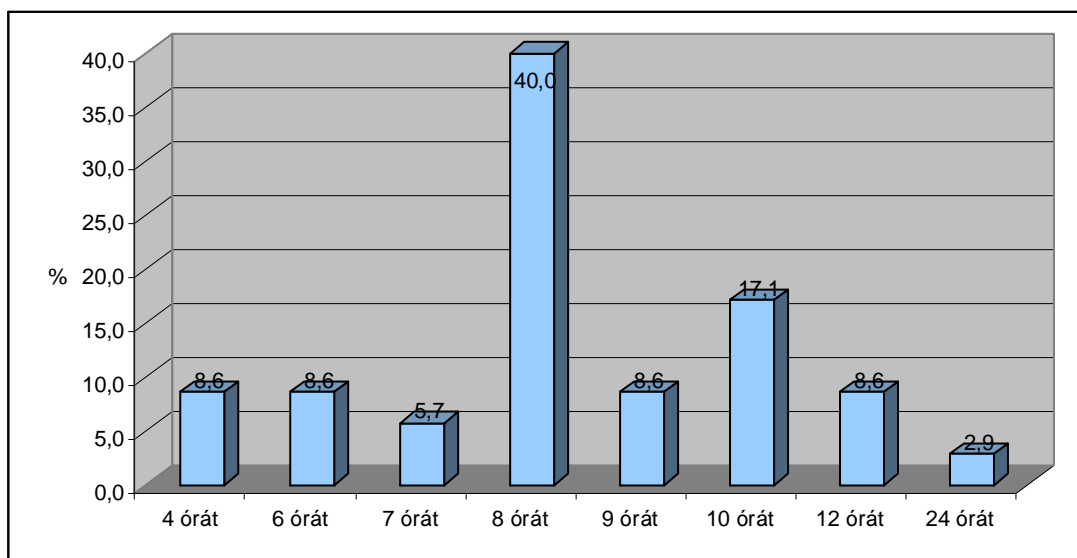
59. számú ábra: A hétvégén nyitva tartó intézmények aránya a fenntartó szervezeti formája mentén csoportosítva

Látható az 59. számú ábrából, hogy leginkább a települési önkormányzat által fenntartott intézményekre jellemző a hétvégi nyitva tartás (76,0%), míg a legkevésbé a civil szervezetek által fenntartott intézményekre. Látható továbbá az is, hogy a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények kivételével a többi fenntartói csoportban a hétvégenként is nyitva tartó intézmények aránya közötti eltérés nem nevezhető jelentősnek.

Azt, hogy ez a nyitva tartás pontosan mekkora időintervallumot jelent, a 60. számú ábra ismerteti, mely a szombati nyitva tartásról tartalmaz adatokat.

60. számú ábra: A hétvégén is nyitva tartó nappali melegedők nyitvatartási ideje szombatonként

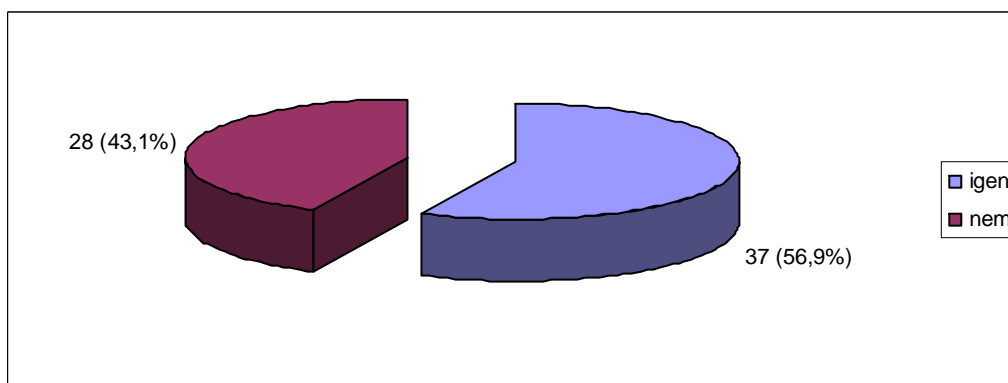

A 60. száma ábra szerint a hétvégén is nyitva tartó 35 intézmény 40,0%-a szombatonként 8 órát tart nyitva. Ugyanakkor találkozunk 4 órás (8,6%) és 24 órás (2,9%) nyitvatartási idővel is (melynek átlagos ideje egyébként 8,7 óra szombatonként).

A fentiekhez képest a vasárnapi nyitvatartási időben mindössze egyetlen intézmény esetében találunk eltérést: az egyik nappali melegedő szombatonként 4 órán át várja az ügyfeleket, vasárnap azonban zárva tart. A fennmaradó 34 intézmény esetében a szombati és vasárnapi nyitvatartási idő megegyezik.

A nyitva tartással kapcsolatos utolsó kérdés az **ünnep- és munkaszüneti napokra** vonatkozott. Az összefoglaló adatokat a 61. számú ábra ismerteti.

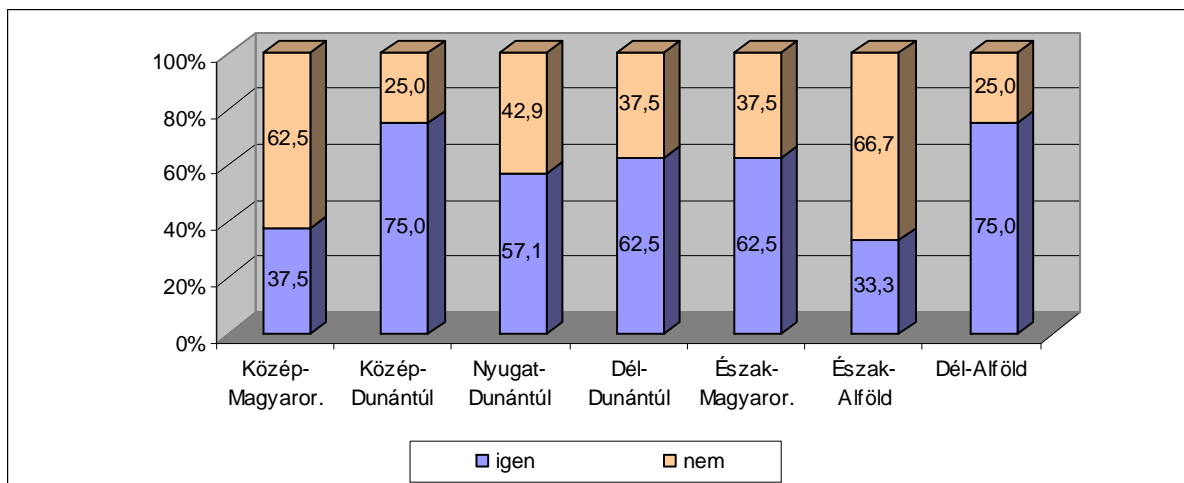
61. számú ábra: Nyitva tart-e a nappali melegedő ünnep- és munkaszüneti napokon?

Ha a hétvégi nyitva tartásra visszagondolunk, most azt látjuk, hogy a válaszadók között valamivel nagyobb arányban vannak azok, amelyek az ünnep- és munkaszüneti napokon is nyitva tartanak (2 intézménnyel).

Regionális különbségeket ez esetben is tapasztalunk, bár azok mértéke kisebb, mint a hétfégi nyitvatartási időnél (lásd 62. számú ábra).

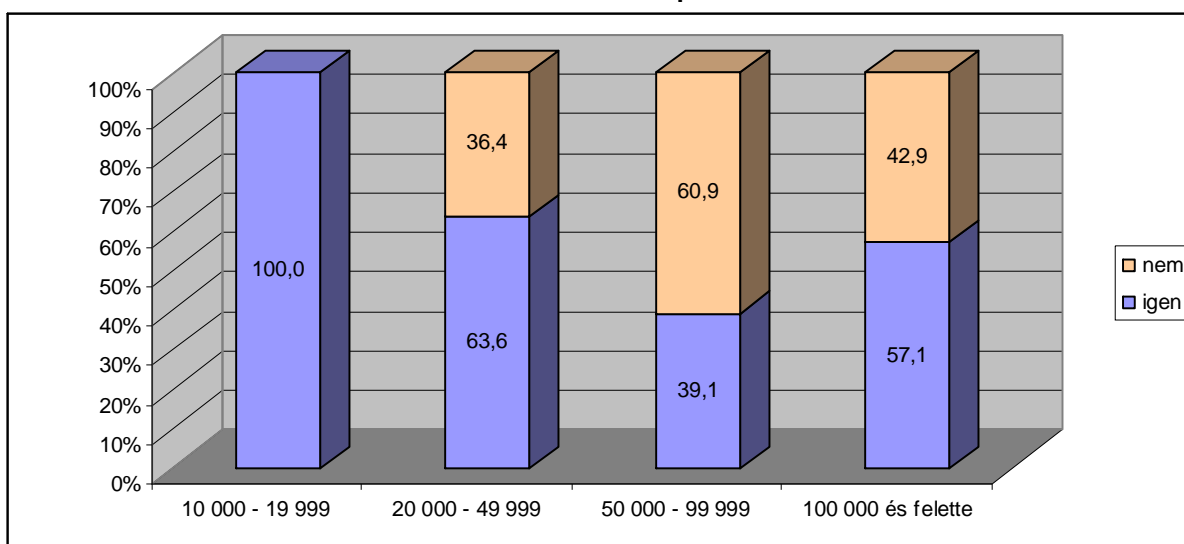
62. számú ábra: Az ünnep- és munkaszüneti napokon nyitva tartó intézmények aránya régiónként

A 62. számú ábra alapján elmondhatjuk, hogy a legmagasabb értéket – a hétfégi nyitva tartáshoz hasonlóan – a Dél-alföldi régióban tapasztaljuk (75,0%), ám jelen esetben ugyanekkora arányt kaptunk a Közép-dunántúli régió esetében is. A legalacsonyabb értéket pedig az Észak-alföldi régióban találjuk, ahol a válaszadó nappali melegedők egyharmada tart csak nyitva ünnep- és munkaszüneti napokon.

A település lélekszáma mentén csoportosított adatokat az 63. számú ábra ismerteti.

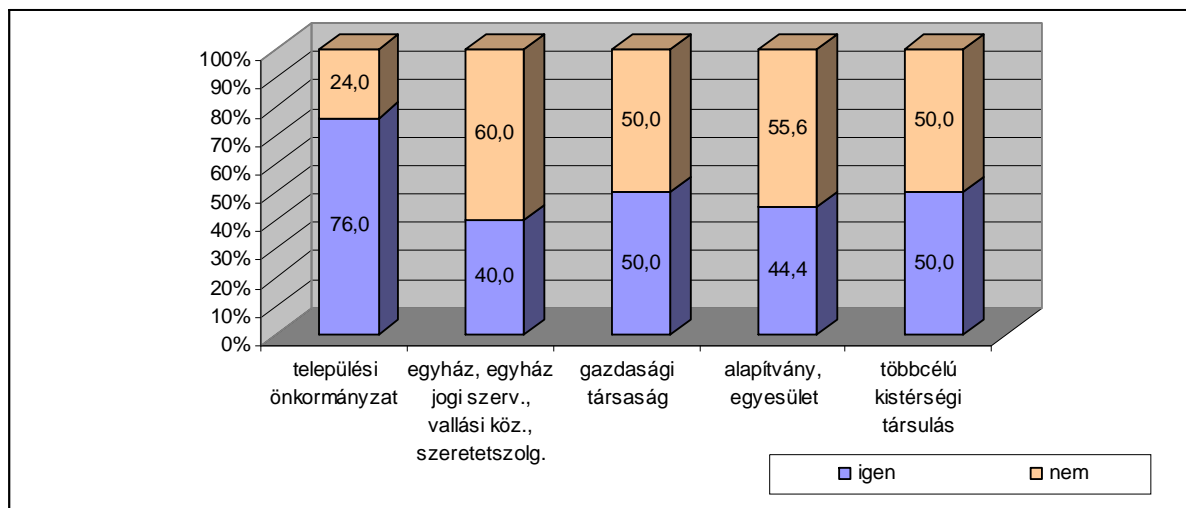
63. számú ábra: Az ünnep- és munkaszüneti napokon nyitva tartó intézmények aránya a település lélekszáma mentén csoportosítva

A hétfégi nyitva tartással összevetve azt látjuk, hogy a tendencia megegyezik, csak az értékekben mutatkozik némi eltérés a húsz- és ötvenezer, valamint az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található nappali melegedők esetében.

Végül a fenntartó szerinti csoportosítást a 64. számú ábra ismerteti.

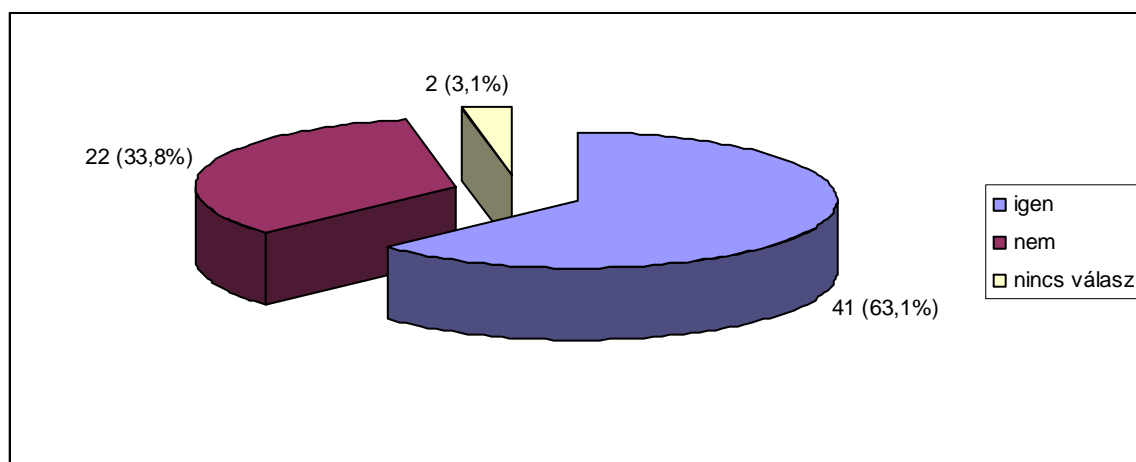
64. számú ábra: Az ünnep- és munkaszüneti napokon nyitva tartó intézmények aránya a fenntartó szervezeti formája mentén csoportosítva

A 64. számú ábra szerint újfent a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények esetében tapasztaljuk a legmagasabb értéket (76,0%), a többi fenntartói csoportban pedig az ünnep- és munkaszüneti napokon nyitva tartó intézmények aránya 40,0% és 50,0% között alakul.

Az elemzésben most a konkrét szolgáltatásokra térünk rá, melyek közül az első, amire rákérdeztünk, hogy **az intézmény biztosít-e igény szerint meleg ételmezt**. A kapott válaszokat a 65. számú ábra ismerteti.

65. számú ábra: Az intézmény biztosít-e igény szerint meleg ételmezt?

A 65. számú ábra szerint tehát az intézmények közel kétharmada biztosít meleg ételmelet, ha igény van rá, egyharmada nem, és 3,1%-uk nem válaszolt. Ez egyben azt is jelenti, hogy az intézményeknek kevesebb mint kétharmada teljesíti a jogszabály ide vonatkozó előírását⁴.

A régiós adatok azt mutatják, hogy a Nyugat-dunántúli régióban minden válaszadó intézmény biztosít meleg ételmelet, ha igény van rá, és az Észak-alföldi régió intézményeinek is 83,3%-a, míg legkevesbé a Dél-alföldi nappali melegedőkben nyújtják ezt a szolgáltatást (41,7%). A többi régióban az „igen” válaszok aránya 50,0% és 62,5% között mozog.

A település lélekszáma mentén csoportosított adatokban kisebb az eltérés. Igény szerinti meleg étel biztosítása a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken működő nappali melegedők esetében a legkevesbé jellemző (54,5%), míg az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található intézmények körében a leginkább jellemző (69,6%).

Azt tapasztaltuk továbbá, hogy a többcélú kistérségi társulások által fenntartott nappali melegedőknek csak egyharmadában nyújtják ezt a szolgáltatást, a gazdasági társaságok által fenntartott intézményeknek azonban mindegyikében. A civil fenntartású nappali melegedők 59,3%-a, a települési önkormányzat által fenntartottak 68,0%-a, végül az egyházi fenntartású intézmények 80,0% biztosít meleg ételmelet, ha arra igény van.

A szabadidős programok szervezése kapcsán a következőket tapasztaljuk (lásd 66. számú ábra).

⁴ A nappali ellátást nyújtó intézmények szolgáltatásait az 1/2000. SzCsM rendelet 77. § (1.) bekezdése határozza meg, a következőképp: „A nappali ellátást nyújtó intézmények szolgáltatásai különösen

a) igény szerint meleg ételmelet biztosítása,

b) szabadidős programok szervezése,

c) szükség szerint az egészségügyi alapellátás megszervezése, a szakellátásokhoz való hozzájutás segítése,

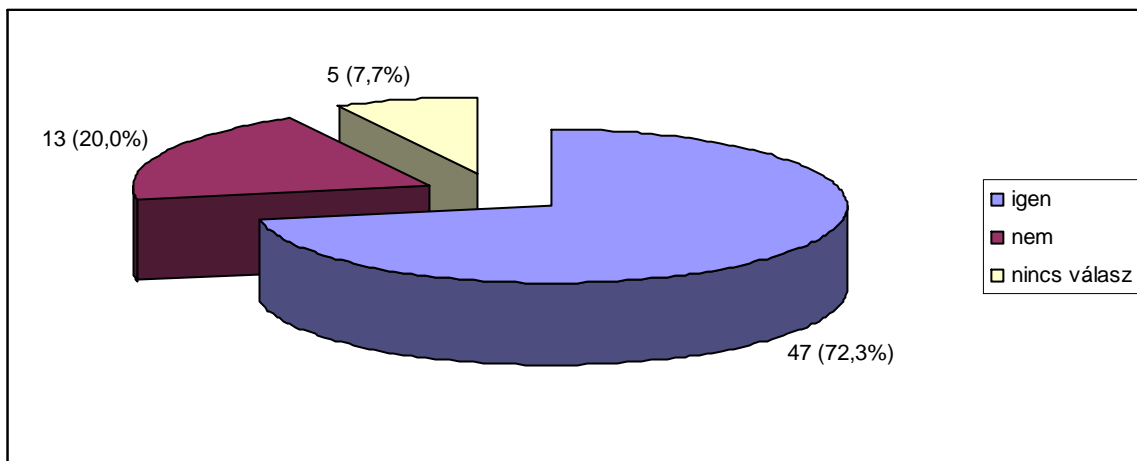
d) hivatalos ügyek intézésének segítése,

e) munkavégzés lehetőségének szervezése,

f) életvitelre vonatkozó tanácsadás, életvezetés segítése,

g) speciális önszerveződő csoportok támogatása, működésének, szervezésének segítése.”

66. számú ábra: Az intézmény szervez-e szabadidős programokat?

Szabadidős programokat a válaszadók nagyobb hányada, közel háromnegyede szervez, ellenben egyötöde nem, és 7,7% a választ nem adók aránya.

A regionális különbségek e szolgáltatás esetében is jelentősnek mondhatók. Míg a Dél-dunántúli és Észak-magyarországi intézmények mindegyike szervez szabadidős programokat az ügyfelek részére, addig a Nyugat-dunántúli régió intézményeinek csak 42,9%-a, a Közép-magyarországiak 56,3%-a, és a Dél-alföldi intézmények 58,3%-a. Közép-Dunántúlon 87,5%, Észak-Alföldön pedig 83,3% a tapasztalt arány.

A település lélekszáma szerint csoportosított adatokból az derül ki, hogy leginkább a százezer fős vagy annál nagyobb településen működő intézmények szerveznek szabadidős programokat (92,9%-uk), majd a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településen működők (83,3%). A húsz- és ötvenezer, valamint az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú települések nappali melegedőit között e téren nem nagy a különbség: a szabadidős programokat szervező intézmények aránya az első kategóriában 63,6%, a másodikban 65,2%.

Végül a fenntartó szerinti csoportosítás: a civil szervezet, és a többcélú kistérségi társulás által fenntartott intézmények egyharmada, a települési önkormányzat által fenntartottak 76,0%-a, az egyházi fenntartásúak 80,0%, végül a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike biztosítja szabadidős programok szervezését az igénybevevők részére.

Az intézmény szolgáltatásainak vizsgálata körében kitértünk arra is, hogy **milyen típusú szabadidős tevékenységeket és milyen gyakorisággal** szerveznek az igénybevevők számára a nappali melegedőkben. A különböző szabadidős tevékenységeket a 9. számú táblázatban foglaltuk össze.

9. számú táblázat: A hajléktalanok nappali melegedőiben szervezett szabadidős tevékenységek

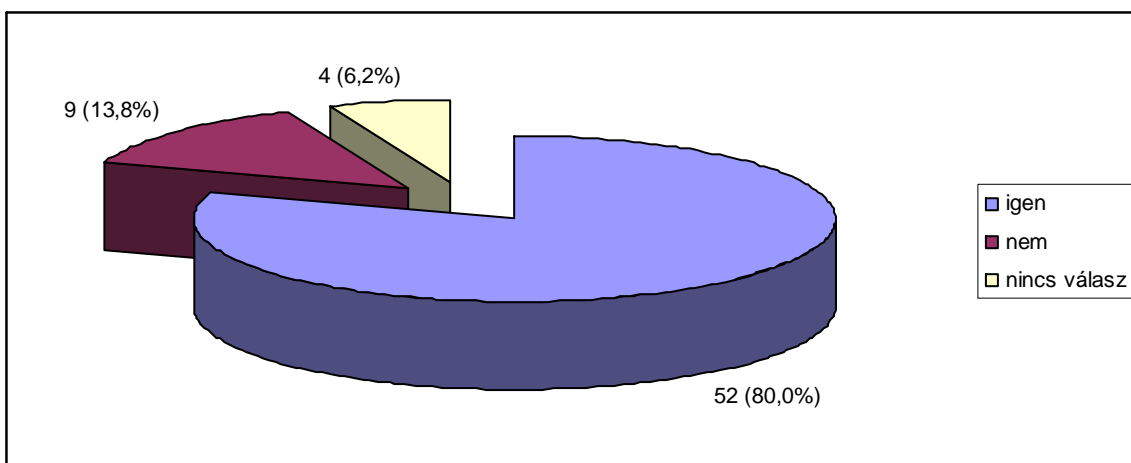
A szabadidős tevékenység megnevezése	Szervezi-e az adott szabadidős tevékenységet?		
	igen	nem	nincs válasz
előadások, felolvasások	32 49,2%	21 32,3%	12 18,5%
filmklub, filmvetítés	41 63,1%	11 16,9%	13 20,0%
társasjátékok, vetélkedők	51 78,4%	7 10,8%	7 10,8%
rendezvények, ünnepek	63 96,9%	2 3,1%	-
mozi- és színházlátogatás	6 9,2%	41 63,1%	18 27,7%
kirándulás	17 26,2%	34 52,3%	14 21,5%
sportvetélkedők	26 40,0%	26 40,0%	13 20,0%
egyéb	10 15,4%	-	-

Azt láthatjuk a 9. számú táblázatból, hogy a válaszadók majd mindegyike szokott rendezvényeket, ünnepeket szervezni, mégpedig leggyakrabban alkalmanként. A nappali melegedők több mint háromnegyedében találkozunk társasjátékok, vetélkedők szervezésével, melyeket a válaszadók 43,1%-a alkalmanként, ám 35,3%-a gyakrabban, mint havonta szervez. A következő leggyakoribb szabadidős tevékenység a filmklub, filmvetítés, melyet a válaszadók 63,1%-a jelölt. Ilyen programot a válaszadók 41,5%-a gyakrabban szervez, mint havonta, és 36,6%-a alkalmanként. Előadásokat, felolvasásokat a válaszadók közel fele szokott szervezni az igénybevevőknek, mégpedig jellemzően (46,9%-ban) alkalmanként, 28,1%-ban gyakrabban, mint havonta, és 21,9%-ban havonta. Sportvetélkedőket az intézmények 40,0%-a szervez, 73,1%-ban alkalmanként. Kirándulást a válaszadó nappali melegedők 26,2%-a szervez, mégpedig 88,2%-ban alkalmanként. Végül mozi- és színházlátogatást csak a válaszadók 9,2%-a szokott szervezni, szintén jellemzően alkalmanként (66,7%-ban).

Az egyéb válaszok között megtaláljuk a vallási tartalmú programokat (biblia felolvasás, bibliaóra, hitgyakorlás), a csoportos beszélgetést, a kézműves vagy művészeti foglalkozást, a sakk-ulti bajnokságot, a tv és újság biztosítást, a könyvtárt, illetve az internet használatot, valamint a megyei lengőteke versenyt.

A következő kérdés arra kereste a választ, hogy az intézmények **megszervezik-e az egészségügyi alapellátást**. A kapott válaszokat a 67. számú ábra mutatja be.

67. számú ábra: Az intézmény megszervezi-e az egészségügyi alapellátást?

Mint látható a 67. számú ábrából, az intézmények 80,0%-a szervez egészségügyi alapellátást, 13,8%-a nem, 6,2%-a pedig nem adott választ.

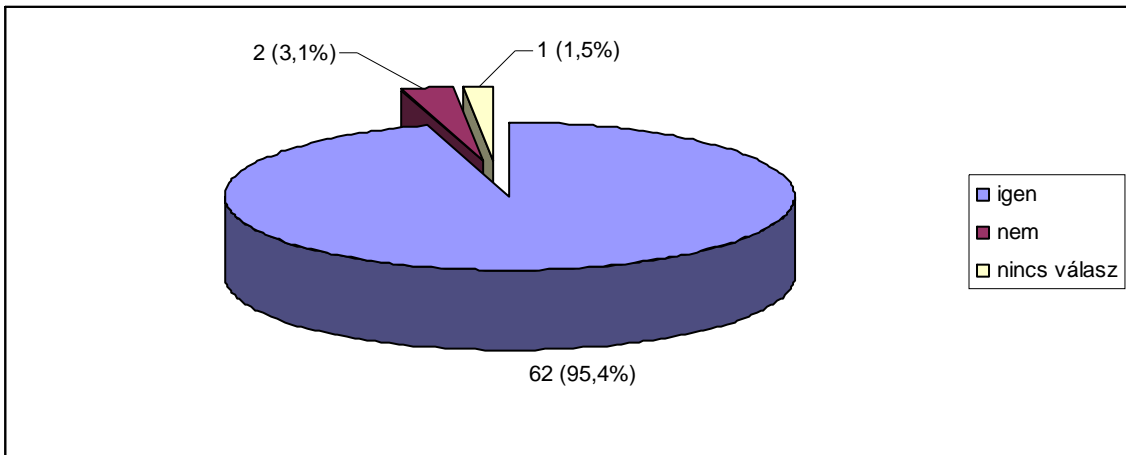
A Dél-alföldi régióban található nappali melegedők mindegyike szervez egészségügyi alapellátást, a Közép-magyarországi régióban működő intézményeknek azonban csak 56,3%-a, az Észak-alföldi intézményeknek pedig 66,7%-a. A többi régióban a válaszadók 85,0% és 88,0% közötti arányban biztosítják az elemzett szolgáltatást.

A tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken működő nappali melegedők mindegyike szervez egészségügyi alapellátást, a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken működők 90,9%-a, az ötven- és százezer fő közötti településen működők 60,9%-a, végül a százezer fős vagy a fölötti lélekszámú települések nappali melegedőinek 85,7%-a.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosításból az derül ki, hogy a legkisebb arányban az egyházi fenntartású intézmények szervezik az elemzett szolgáltatást: mindössze 40,0%-uk adott „igen” választ. A civil fenntartású intézményeknek azonban 74,1%-a, a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények 83,3%-a, a települési önkormányzat által fenntartottak 92,0%-a, végül a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények 100,0%-a szervez egészségügyi alapellátást az ügyfelek részére.

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy a nappali melegedő **segíti-e az ügyfeleket a szakellátásokhoz való hozzájutásban**. Az e kérdésre kapott válaszokat a 68. számú ábra foglalja össze.

68. számú ábra: Az intézmény segíti-e az ügyfeleket a szakellátáshoz való hozzájutásban

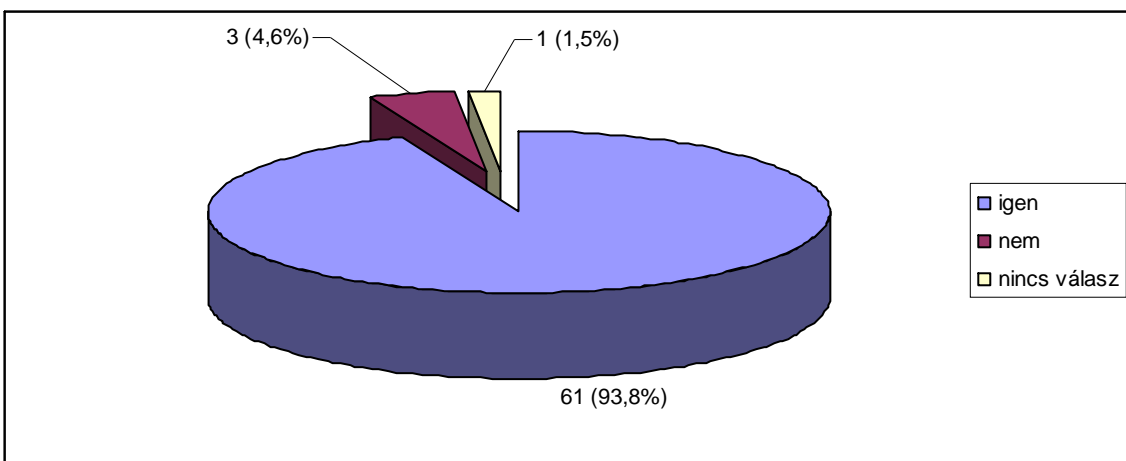
Láthatjuk a 68. számú ábrából, hogy e kérdéssel kapcsolatosan mindössze 2 „nem” választ kaptunk, és 1 válaszhiányunk van.

A két „nem” választ adó intézmény a Közép-magyarországi régióban található, ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen. Az egyik intézmény egyházi, a másik pedig civil fenntartású.

Arra a kérdésre, hogy a nappali melegedő munkatársai **segítik-e az ügyfeleket hivatalos ügyeik intézésében**, minden adatbázisban szereplő intézmény „igen” választ adott.

A következő kérdés azt feszegette, hogy az intézmények **szerveznek-e munkavégzési lehetőséget az igénybevevők számára**. A válaszok összesítését a 69. számú ábra ismerteti.

69. számú ábra: Az intézmény szervez-e munkavégzési lehetőséget az igénybevevők számára?

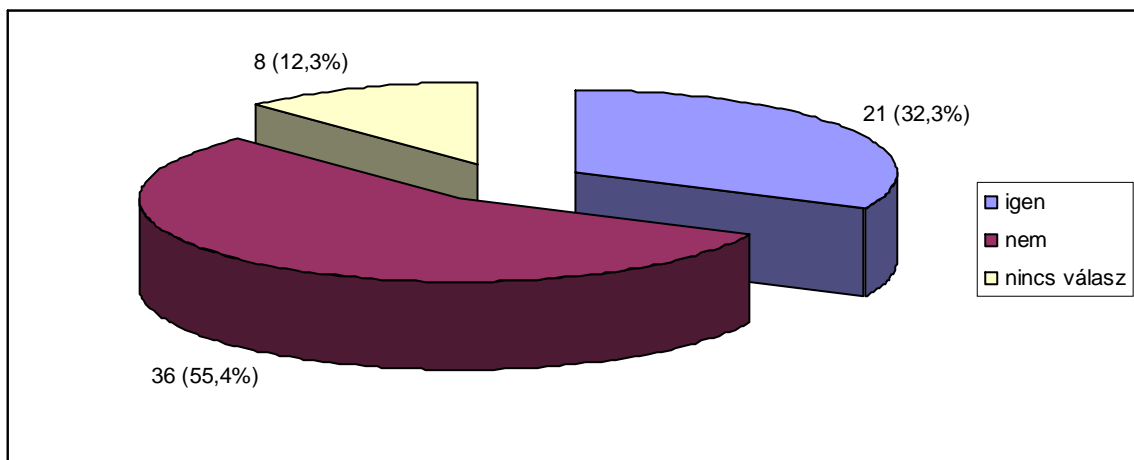
Amint azt a 69. számú ábra is mutatja, a válaszadók 93,8%-a szervez munkalehetőséget az igénybevevők számára.

A munkalehetőséget nem szervező 3 intézményről tudjuk, hogy közülük kettő a Közép-magyarországi, egy az Észak-alföldi régióban működik. Két intézmény húsz- és ötvenezer, egy intézmény pedig ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen található. Két intézményt civil szervezet, egy intézményt pedig többcélú kistérségi társulás tart fenn.

Életvitelre vonatkozó tanácsadást a válaszadók 98,5%-a biztosít (64 intézmény) és mindössze egy intézmény nem (1,5%). Ez az egy intézmény Közép-magyarországon található, ötven- és százezer fő közötti településen, és fenntartója civil szervezet.

A **speciális önszerveződő csoportok támogatása, működésének, szervezésének segítése** kapcsán kapott válaszokat a 70. számú ábra ismerteti.

70. számú ábra: A speciális önszerveződő csoportokat támogató, működésüket, szervezésüket segítő intézmények száma és aránya

A 70. számú ábra szerint az ügyfelek támogatásának e módja mindössze a válaszadó nappali melegedők egyharmadában jelenik meg, 55,4%-ában nem, és 12,3%-uk esetében nincs erre vonatkozó adatunk.

A speciális önszerveződő csoportok támogatása, működésének, szervezésének segítése leginkább az Észak-alföldi régió intézményeiben jelenik meg (50,0%), legkevésbé pedig a Közép-magyarországi intézményekben (18,8%).

E tevékenység kapcsán a legaktívabbnak a százezer fős vagy annál nagyobb településen működő intézmények tekinthetők, hiszen 64,3%-uk jelölt „igen” választ e kérdésre. Ugyanez a tíz- és húszezer fő közötti településen található intézményeknek már csak egyharmadára, a húsz- és ötvenezer fő közötti településeken működők 18,2%-ára és az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken található intézmények 26,1%-ára igaz.

A fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatok azt mutatják, hogy a gazdasági társaságok által fenntartott mindkét intézmény támogatja önszervező csoportok

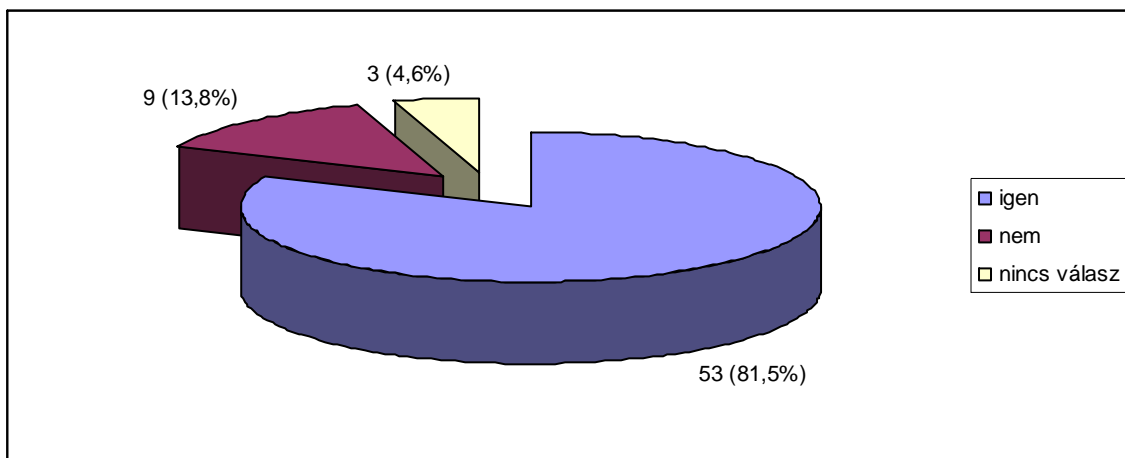
működését, ám az összes többi fenntartói kategóriában kapott „igen” válaszok aránya 40,0% alatt marad (a legkisebb arányt, 16,7%-ot a többcélú kistérségi társulások esetében kaptuk).

A személyes tisztálkodáshoz szükséges textíliát a felmérésben szereplő intézmények 95,4%-a (62 int.) biztosítja az ügyfelek számára, fennmaradó 3 intézmény (4,6%) azonban nem.

Ez utóbbi intézmények közül egy a Dél-dunántúli, egy az Észak-magyarországi, egy pedig az Észak-alföldi régióban található. Két intézmény százezer fős vagy annál nagyobb, és egy intézmény ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen működik. A fenntartók között találunk települési önkormányzatot, egyházat és civil szervezetet.

Arra a kérdésre, hogy az intézmény biztosít-e **csomagmegőrzést**, a személyes tárgyak megőrzését, az alábbi válaszokat kaptuk (lásd 71. számú ábra).

71. számú ábra: Az intézmény biztosít-e csomagmegőrzést, a személyes tárgyak megőrzését?

A 71. számú ábra adatai azt mutatják, hogy a válaszadók 81,5%-a tudja biztosítani az ügyfelek számára személyes tárgyaik biztonságos elhelyezését, csomagjaik megőrzését, 13,8%-a nem, és 4,6%-uk nem adott választ e kérdésre.

E téren a Közép-dunántúli, a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régióban a legjobb a helyzet, ugyanis az itt található válaszadók mindegyike biztosítani tudja az ügyfelek számára csomagjaik megőrzését, Közép-magyarországon ellenben csak a válaszadók 56,3%-a.

Az ügyfelek csomagjainak megőrzése a tíz- és húsz ezer fő közötti településen található válaszadók mindegyikében megoldott, az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken működő intézményeknek azonban csak 69,6%-ában.

Végül e kérdésre a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike „igen” választ adott, az egyházi fenntartású intézményeknek azonban csak 60,0%-a.

Arra a kérdésre, hogy **az intézményben van-e lehetőség ruházat pótlására, az ügyfelek ruházattal való ellátására**, a válaszadók 98,5%-a (64 intézmény) „igen” választ adott és mindössze egy intézmény jelölte meg a „nem” választ. Ez az intézmény a Nyugat-dunántúli régióban van, egy húsz- és ötvenezer fő közötti településen és fenntartója települési önkormányzat.

Végül e kérdéscsoportban az utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy **a nappali melegedő biztosít-e lehetőséget az igénybevevők számára személyes ruhájuk tisztítására**. Erre a kérdésre szintén mindössze egy intézmény adott nemleges választ. Erről az intézményről azt mondhatjuk el, hogy a Közép-magyarországi régióban van, ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen és fenntartója civil szervezet.

Kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy **a nappali melegedő biztosítja-e az igénybevevők szociális és mentális gondozását**. Erre a kérdésünkre 63 intézménytől kaptunk „igen” választ (96,9%) és 2 intézménytől „nem” választ (3,1%).

A „nem” választ megjelölő két intézmény közül az egyik a Közép-magyarországi, a másik az Észak-magyarországi régióban található, mégpedig ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen. Az egyik intézmény települési önkormányzati, a másik intézményé egyházi fenntartású.

Az „igen” választ megjelölő 63 intézmény közül 61 választ adott arra is, hogy a szociális és mentális gondozást **napi hány órában biztosítja az intézmény** az igénybevevők számára. A legkisebb megjelölt érték a napi 1 óra (ezt 2 intézmény jelölte meg, arányuk 3,3%), a legnagyobb megjelölt érték pedig a 12 óra (1 intézmény, 1,6%). A válaszadók átlagosan 6,5 óra időtartamban biztosítják a szociális és mentális gondozást, és leggyakrabban napi 8 óra időtartamban.

E téma kapcsán a legalacsonyabb átlagos értéket (5,3 óra) az Észak-alföldi régióban, míg a legmagasabbat (7,7 óra) az Észak-magyarországi régióban kaptuk.

A szociális és mentális gondozás kapcsán azt tapasztaltuk, hogy az e segítő tevékenységre az intézmények által biztosított idő átlagos mennyisége a település lélekszámának emelkedésével csökken. A pontos adatokat idézve: míg a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településeken a válaszadó intézmények átlagosan napi 7,3 órában biztosítják a szociális és mentális gondozást az ügyfelek számára, addig ez az érték a százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településeken már csak 5,4 óra átlagosan.

Ha a fenntartó szervezeti formáját nézzük, azt mondhatjuk, hogy az egyházi intézményekben fordítanak e segítő tevékenységre a legkevesebb időt, ebben a csoportban

ugyanis az átlagos érték napi 5 óra. A többcélú kistérségi társulásoknál azonban a legmagasabb értéket kaptuk: átlagosan napi 7,4 óra.

A szociális és mentális gondozással kapcsolatosan arra is kíváncsiak voltunk, hogy **e körben pontosan milyen szolgáltatásokat nyújtanak** a megkérdezett intézmények. Az erre vonatkozó összesített adatokat a 10. számú táblázat tartalmazza.

10. számú táblázat: A nappali melegedők szociális és mentális gondozás keretében biztosított szolgáltatásai

A szociális munka keretében biztosított szolgáltatások megnevezése	Biztosítja-e az adott szolgáltatást?		
	igen	nem	nincs válasz
egyéni esetkezelés	61 96,8%	-	2 3,2%
szociális csoportmunka	28 44,4%	19 30,2%	16 25,4%
közösségi szociális munka	24 38,1%	25 39,7%	14 22,2%
szocioterápia	7 11,1%	35 55,6%	21 33,3%
egyéb	8 12,7%	-	-

Azt láthatjuk a 10. számú táblázatból, hogy a leggyakoribb formája a szociális és mentális gondozásnak az esetkezelés, melyet az intézmények 96,8%-ában biztosítanak. Az összes többi segítségnyújtási forma csak az intézmények kevesebb, mint felének munkájában van jelen. A legkevésbé megjelölt támogatási forma a szocioterápia. Az egyéb kategóriában a következő válaszokat kaptuk: „álláskereső klub”; „életvezetés, munkavállalás”; „filmklub, AA klub”; „pszichológiai foglalkozás”; „pszichológus, rendszeres szociális segélyezés”; „pszichológusi ellátás, addiktológia”; „szociális, mentális gondozás”; „tanácsadás, ügyintézés”.

Az egyéni esetkezelést nem biztosító intézmények a Közép-magyarországi régióban található, ötven- és százezer fő közötti lélekszámú települése. Az egyik intézmény egyházi, a másik civil fenntartású.

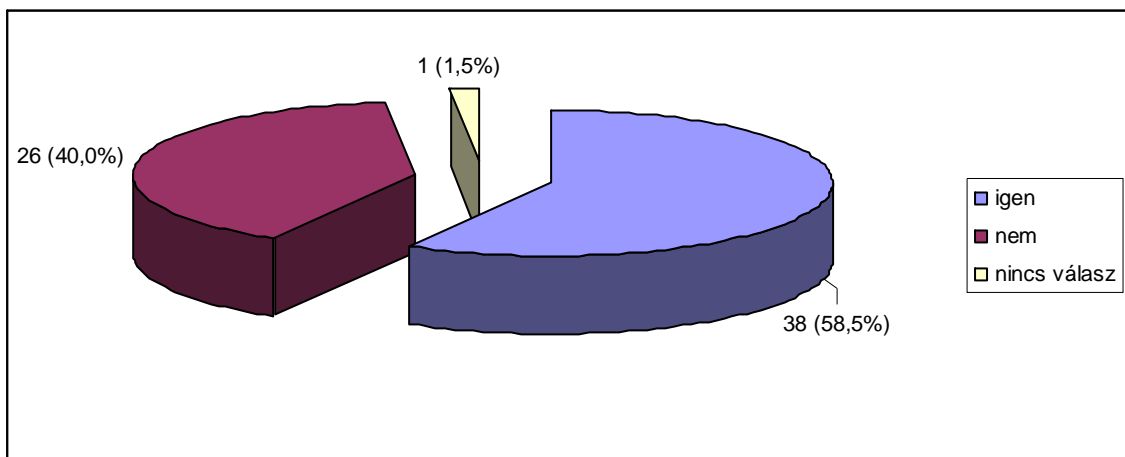
Szociális csoportmunkát legkisebb arányban (20,0%-ban) a Közép-magyarországi nappali melegedők biztosítanak, míg legnagyobb arányban (71,4%-ban) az Észak-magyarországi intézmények. A település lélekszáma nem differenciálja ilyen mértékben az adatokat: az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú települések egyharmada, és a százezer fős vagy annál nagyobb intézmények 57,1%-a biztosítja ezt a szolgáltatást. A fennmaradó két kategóriában található intézmények e két érték közötti arányban jelezték e szolgáltatás biztosítását. A civil szervezetek kivételével minden fenntartói kategóriában 50,0% a szociális csoportmunkát végző nappali melegedők aránya. A civil szervezeteknél tapasztalt arány azonban ennél alacsonyabb, 37,0%.

A közösségi szociális munka a Közép-dunántúli (25,0%) és a Közép-magyarországi (26,7%) nappali melegezők munkájában jelenik meg legkevésbé, míg leginkább (57,1%-ban) az Észak-magyarországi intézmények tevékenységében. Ha a település lélekszámát tekintjük, azt tapasztaljuk, hogy a leginkább a legkisebb települések intézményeiben van jelen a segítség formája (50,0%), míg a legkevésbé az ötven- és százezer fő közötti településen működő intézményeknél (33,3%). Közösségi szociális munkát a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények egyik sem biztosít, viszont a települési önkormányzat által fenntartottak 54,2%-a igen.

Végül szocioterápiát a Dél-dunántúli válaszadók egyáltalán nem szerveznek az igénybevevők számára, Észak-Magyarországon azonban a válaszadók 28,6%-a igen. A legkisebb települések e szolgáltatás kapcsán is a legaktívabbak: 16,7%-uk biztosít szocioterápiát, szemben a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú települések intézményeivel, ahol ez az arány 9,1%. A fenntartó szerinti bontásban kapott értékekben a szélsőségek is megjelennek: az egyházi fenntartású és a többcélú kistérségi társulás által fenntartott nappali melegezők egyike sem, ellenben a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyike szervez szocioterápiát. És a teljesség kedvéért: a települési önkormányzati intézmények 12,5%-a, a civil fenntartású intézményeknek pedig 7,4%-a biztosít szocioterápiát az igénybevevők számára.

A következő kérdésben azt firtattuk, hogy a válaszadó intézmények biztosítanak-e utcai szociális munkát. A kérdésre kapott válaszokat a 72. számú ábra foglalja össze.

72. számú ábra: Az intézmények megoszlása – biztosít-e utcai szociális munkát?

A 72. számú ábra tanúsága szerint az intézmények valamivel több, mint fele biztosít utcai szociális munkát.

Az utcai szociális munkát biztosító intézmények legnagyobb arányát (75,0%) a Dél-alföldi régióban tapasztaltuk, míg legkisebb arányát (25,0%) a Közép-dunántúli régióban.

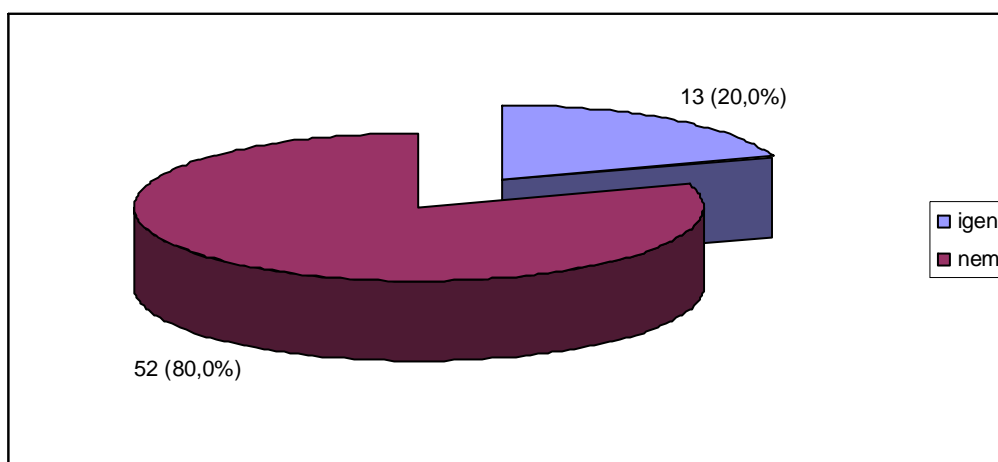
A településkategóriák között a legkisebb értéket a tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken található nappali melegedők csoportjában tapasztaltuk (33,3%), a legnagyobb értéket (73,9%) pedig az ötven- és százezer fő közötti településen működő intézmények esetében.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosításban igen szélsőséges értékeket kaptunk, ugyanis míg az egyházi fenntartású intézményeknek mindössze egyötöde, addig a civil szervezet által fenntartott intézményeknek közel háromnegyede (74,1%-a) biztosít utcai szociális munkát.

Karácsonyi ünnepséget mindössze egyetlen egy nappali melegedőben (1,5%) nem szoktak szervezni. Ez az intézmény a Közép-magyarországi régióban működik, egy ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen és fenntartója civil szervezet.

A 73. számú ábra azt mutatja, hogy a megkérdezett nappali melegedők közül hány intézményben van rendszeres **istentisztelet**.

73. számú ábra: Van-e rendszeres istentisztelet az intézményben?

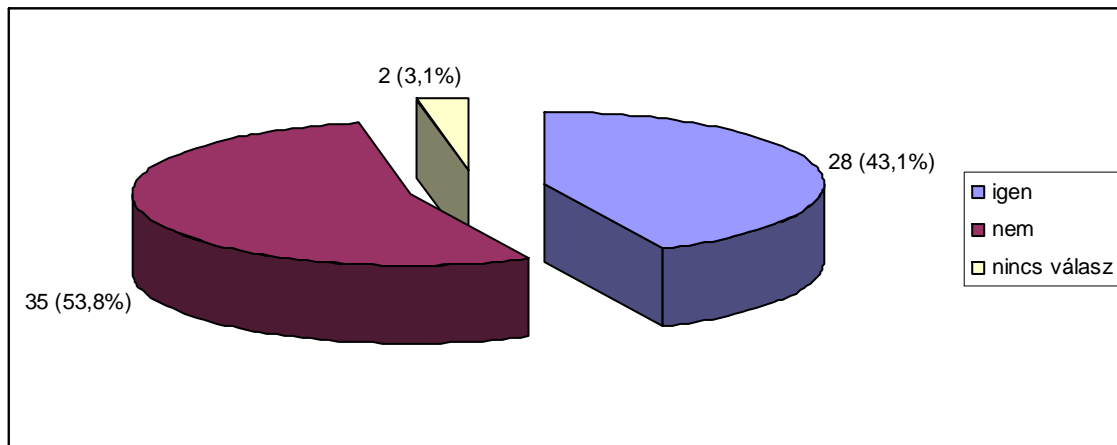
A 73. számú ábra adatai szerint a válaszadó nappali melegedők egyötödében szokás rendszeresen istentiszteletet tartani. Ez a program leginkább az Észak-alföldi intézményekben jellemző (50,0% az istentiszteletet rendszeresen szervező intézmények aránya), ugyanakkor a Közép-dunántúli régió intézményeiben egyáltalán nem szerveznek.

Ha a település lélekszáma mentén csoportosított adatokat nézzük, azt látjuk, hogy a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken a válaszadó nappali melegedők 4,5%-a, a többi kategóriában azonban 21,7% és 35,7% közötti arányban szerveznek az intézményekben rendszeresen istentiszteletet.

Jelen esetben a gazdasági társaságok esetében tapasztaljuk a legmagasabb arányt (50,0%), a települési önkormányzatok esetében pedig a legkisebbet (4,0%).

A **készségfejlesztő vagy önismereti** tréninget szervező intézmények arányát a 74. számú ábra ismerteti.

74. számú ábra: Szerveznek-e az intézményben valamilyen készségfejlesztő vagy önismereti tréninget?

A 74. számú ábra adatai szerint a válaszadók 43,1%-a szervez valamilyen készségfejlesztő vagy önismereti tréninget az intézményt igénybevevők számára. Ilyen jellegű szolgáltatást a legkevésbé a Közép-magyarországi (25,0%) és a Nyugat-dunántúli (28,6%) régióban találunk. A Dél-alföldi régióban 41,7%, a Közép- és Dél-dunántúli, valamint az Észak-magyarországi régióban pedig 50,0% az ilyen jellegű tréninget szervező intézmények aránya. Végül a legmagasabb értéket az Észak-alföldi régióban kaptuk: az itteni nappali melegezők 83,3%-a szervez készségfejlesztő vagy önismereti tréninget az igénybevevők számára.

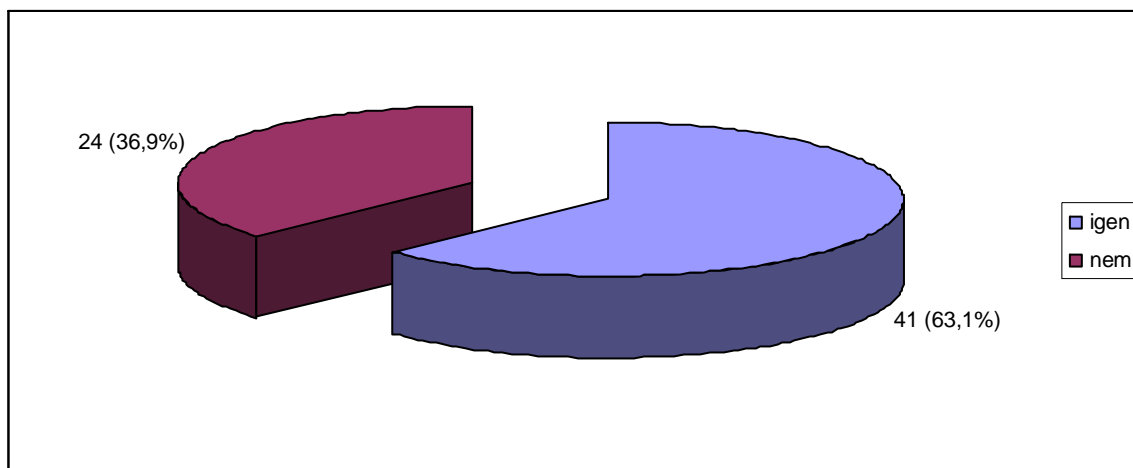
A település lélekszáma szerint csoportosított adatok esetében igazán kiugró értéket csak a százezer fős vagy a feletti lélekszámú településeken működő intézményeknél találunk, e kategóriában ugyanis 85,7% azon intézmények aránya, amelyek szerveznek önismereti vagy készségfejlesztő tréninget. Ez a legkevésbé a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településeken található intézményekre jellemző (16,7%). A húsz- és ötvenezer fő közötti kategóriában a 36,4%, az ötven- és százezer fő közötti kategóriában pedig 30,4% az e kérdésre „igen” választ adó intézmények aránya.

Végül mind a kettő, gazdasági társaságok által fenntartott intézmény szervez ilyen programot az igénybevevők számára, a többi fenntartói kategóriában azonban ezen intézmények aránya 33,3% (többcélú kistérségi társulások) és 48,0% (települési önkormányzatok) között mozog.

A szolgáltatások témakörön belül arra is rákérdeztünk az intézmények körében, hogy a 2006. év eleje óta **szervezték-e (szerveznek-e) olyan szolgáltatást vagy programot** a nappali

melegedőt igénybe vevők részére, amely a **munkaerő-piaci integrációra/reintegrációra irányul**. Az e kérdés kapcsán kapott válaszokat a 75. számú ábra mutatja.

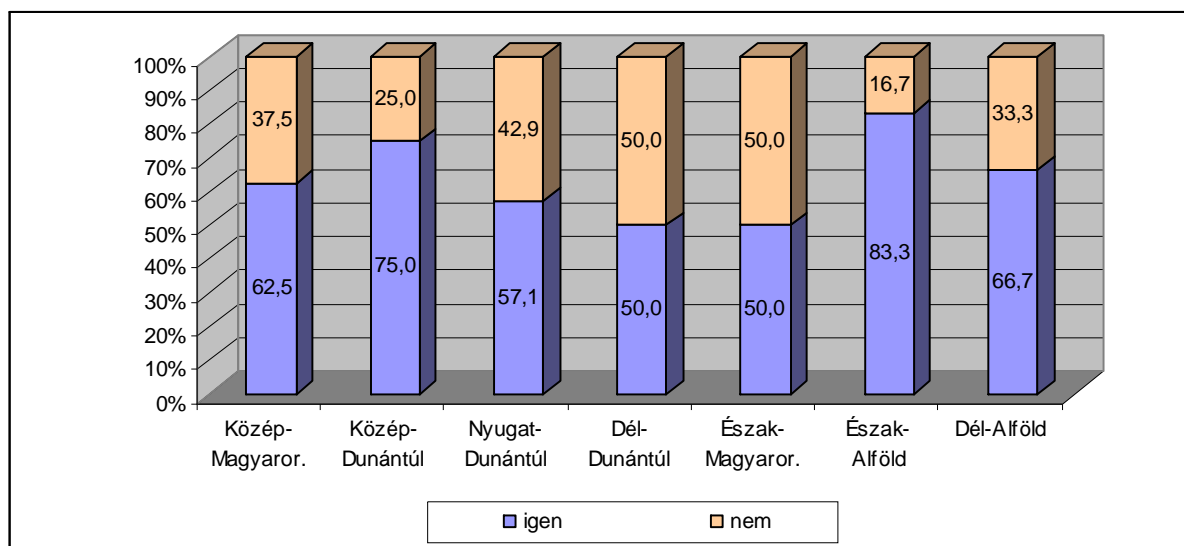
75. számú ábra: A 2006. év eleje óta szerveztek-e munkaerő-piaci integrációra/reintegrációra irányuló programot?

A 75. számú ábra szerint a válaszadó nappali melegedők közel kétharmadában szerveztek már a 2006. év eleje óta olyan programot, amely a munkaerő-piaci integrációt/reintegrációt célozza.

Az e téren tapasztalható regionális különbségeket a 76. számú ábra ismerteti.

76. számú ábra: A 2006. év eleje óta szerveztek-e munkaerő-piaci integrációra/reintegrációra irányuló programot? – regionális bontásban

Amint azt a 76. számú ábra is mutatja, leginkább az Észak-alföldi régió intézményei körében találunk munkaerő-piaci integrációra/reintegrációra irányuló programot szervező intézményeket, míg legkevésbé a Dél-dunántúli és Észak-magyarországi intézmények körében.

A település lélekszáma szerint csoportosított adatok azt mutatják, hogy minél nagyobb a település lélekszáma, annál nagyobb arányban vannak olyan intézmények, melyek szerveztek már

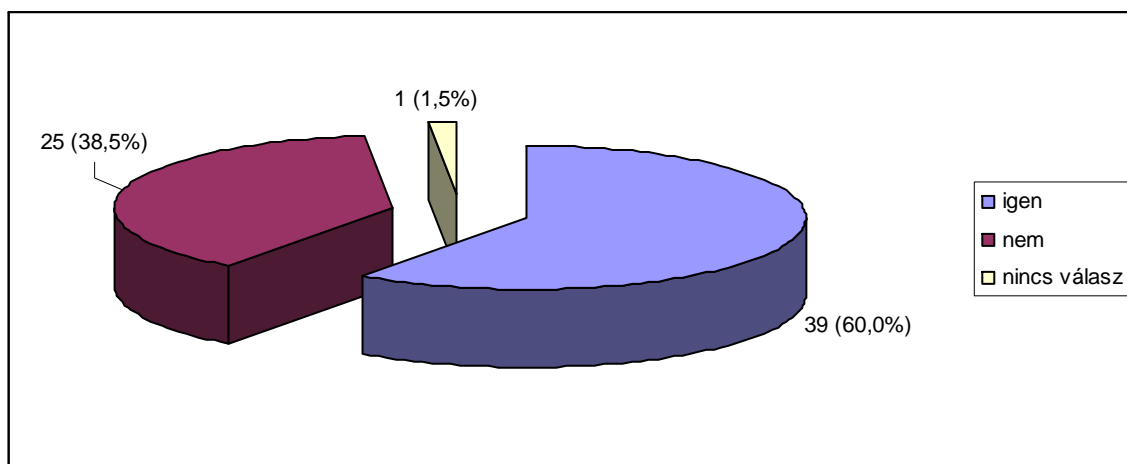
munkaerő-piaci programot az igénybevevők részére. Az adatok egész pontosan: a tíz- és húszezer, valamint a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településen működő nappali melegezők 50,0%-50,0%-a, az ötven- és százezer fős településeken található intézmények 65,2%-a, végül a százezer fős vagy annál nagyobb településen működő intézmények 85,7%-a szervezett már ilyen programot.

A fenntartók szerinti csoportosítás alapján a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények a legaktívabbak, hiszen mindkét adatbázisban szereplő intézmény szervezett már munkaerő-piaci programot. Ugyanez a települési önkormányzat által fenntartott intézmények 68,0%-ára, az egyházi fenntartású intézmények 60,0%-ára, a civil fenntartású intézmények 59,3%-ára, végül a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények 50,0%-ára mondható el.

A programok között meglehetősen sokféléket találunk: pl. tréningek (asszertív tréning, készség- és képességfejlesztés), álláskereső technikák elsajátítása, önéletrajzírás, tanfolyamok (szakmák elsajátítása), számítógép-használat, stb. (A programok leírását az 5. számú melléklet tartalmazza.)

A szolgáltatásokat vizsgáló részben arra is választ kerestünk, hogy a válaszadó nappali melegezőkben **2006. január 1-je óta merült-e fel igény képzésre az igénybevevők körében.** A e kérdésre kapott válaszokat a 77. számú ábra foglalja össze.

77. számú ábra: Az intézményben 2006. január 1-je óta merült-e fel igény képzésre az igénybevevők körében?

A 77. számú ábra szerint a válaszadó nappali melegezők 60,0%-ában már jelezték az igénybevevők, hogy képzésen szeretnének részt venni. Ám aktivitásuk mértéke között eltéréseket találhatunk regionálisan, míg ugyanis a Közép-dunántúli régióban a válaszadók 75,0%-a mondta, hogy az igénybevevők jelezték már képzési igényt, addig ugyanez a Nyugat-dunántúli intézményeknek csak 28,6%-a mondta. A többi régióban azon intézmények aránya, melyekben az igénybevevők már jelezték képzés iránti igényüket 58,3% és 66,7% között mozog.

Az egyes településkategóriák között e kérdés kapcsán az eltérések nem tekinthetők jelentősnek. A százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településeken található nappali melegedők 57,1%-ában jeleztek már képzési igényt (ez a tapasztalt legkisebb érték), a tíz- és húsz ezer fős lélekszámú településen működő intézményeknek pedig 66,7%-ában (ez a tapasztalt legnagyobb arány e csoportosításban).

Végül a fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatoknál az alábbiakat tapasztaltuk: az egyházi fenntartású, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyikében jeleztek már képzési igényt az igénybevevők, a többi fenntartói csoportban azonban ugyanezen intézmények aránya 50,0% és 59,3% között alakul.

Iskolarendszerű képzés iránti igényt 8 intézményben jeleztek az igénybevevők, összesen 23 fő. Ezt az igényt összesen 3 intézmény tudta kielégíteni, 6 fő igénybevevő részére.

Tanfolyamon 33 intézmény 267 igénybevevője szeretett volna részt venni. Közülük 22 intézményben 130 főnek erre lehetősége is adódott.

Előadás iránti igényt 10 intézményben jeleztek az igénybevevők, egész pontosan 184 fő. Az intézmények közül 8 biztosította is az előadáson való részvétel lehetőségét, 142 fő számára.

Végül **egyéb képzésként** jelölte meg egy intézmény a lelki gondozást. Az említett intézményben erre 132 főnek volt igénye és lehetősége is a részvételre.

Jelen fejezetben természetesen nem kikerülhető kérdés, hogy **van-e olyan plusz szolgáltatás az intézményben, amiért külön térítési díjat kell fizetniük az igénybevevőknek**. Ezzel kapcsolatban elmondhatjuk, hogy a válaszadók 90,8%-ában, tehát 59 intézményben egyáltalán nincs olyan szolgáltatás, melyért térítési díjat kérnének. A fennmaradó 6 intézmény jelezte, hogy az étkezésért kérnek térítési díjat, és közülük egy intézményben a fodrász szolgáltatásaiért.

A régiós adatok azt mutatják, hogy a Közép-dunántúli régió kivételével mindenhol találunk egy-egy olyan intézményt, mely térítési díjat kér az étkezésért.

Ha a település lélekszámát nézzük, azt mondhatjuk, hogy a 6 térítési díjat kérő válaszadóból 4 intézmény húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településen található, egy-egy pedig tíz- és húsz ezer fő, illetőleg százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településen.

A jelzett 6 intézményből hármat települési önkormányzat, kettőt többcélú kistérségi társulás, egyet pedig civil szervezet tart fenn.

Végül a szolgáltatásokat vizsgáló fejezet utolsó kérdése arra vonatkozott, hogy a nappali melegedők **biztosítanak-e levelezési címet** az intézményt igénybevevők számára. Nos, erre a kérdésre 63 intézmény (96,9%) válaszolta, hogy „igen”, 2 intézmény pedig (3,1%), hogy nem. E

két intézmény közül az egyik az Észak-magyarországi, a másik pedig a Dél-alföldi régióban működik, húsz- és ötven, illetőleg ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen. Az egyik válaszadó fenntartója települési önkormányzat, a másik intézményé többcélú kistérségi társulás.

VI. Érdekképviselet

Ebben a fejezetben arra kerestük a választ, hogy a nappali melegedőket igénybe vevő emberek számára **milyen lehetőségek adóttak problémáik jelzésére**. Az e kérdésre kapott válaszokat a 11. számú táblázat foglalja össze.

11. számú táblázat: A hajléktalanok nappali melegedőiben biztosított lehetőségek a felmerülő problémák jelzésére

A probléma jelzésének módja	Nappali melegedők	
	intézmény	%
panaszláda	12	18,5
intézményvezető felkeresése	62	95,4
bármely munkatárs felkeresése	62	95,4
ellátott jogi képviselő felkeresése	46	70,8
egyéb	13	20,0
A válaszadók összesen	65	100,0

A 11. számú táblázat tanúsága szerint majd' mindegyik intézményben lehetőségük van az igénybevevőknek felkeresni az intézményvezetőt, illetve jelezhetik problémáikat bármely munkatárs számára. Az ellátott jogi képviselőt 46 intézményben kereshetik fel, végül panaszláda 12 intézményben áll rendelkezésre e célból. Az egyéb kategóriában az alábbi válaszokat kaptuk:

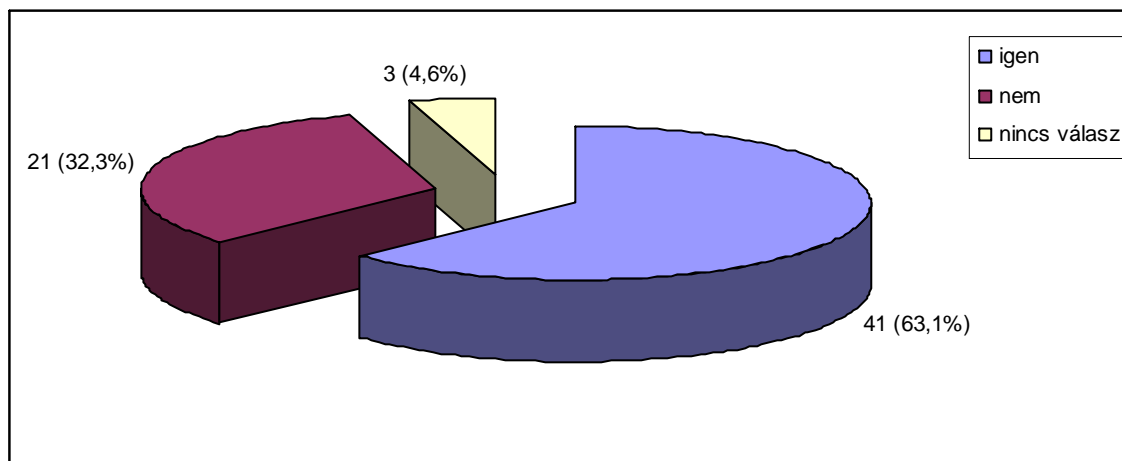
- érdekképviseleti fórum vagy a fórum tagjainak felkeresése (4 intézmény)
- családsegítő szolgálat felkeresése
- elégedettség vizsgálat
- fenntartó felkeresése
- hajléktalanok képviselőszervezetének felkeresése
- havi csoportgyűlés
- jogi tanácsadás
- lakógyűlés az éjjeli menedékhelyet igénybe vevőkkel együtt
- lelki gondozás
- panaszfüzet, észrevétel bejelentő

Ami a lehetőségek számát illeti: 2 intézményben (3,1%) egyféle, 12 intézményben (18,5%) kétféle, 37 intézményben (56,9%) háromféle, 13 intézményben (20,0%) négyféle, végül 1 intézményben (1,5%) ötféle lehetőség is az igénybevevők rendelkezésére áll, ha panasszal kívánnak élni.

VII. Munkatársak

Bár a munkatársakkal kapcsolatos információkat egy külön tanulmány keretében ismertetjük, pár témát jelen tanulmányban is célunk körüljárni. Például annak kérdését, hogy vajon **a nappali melegedő vezetője rendelkezik-e szociális szakvizsgával**. Az e kérdésre kapott válaszok összefoglalása a 78. számú ábrában látható.

78. számú ábra: Az intézmény vezetője rendelkezik-e szociális szakvizsgával?

A 78. számú ábra azt mutatja, hogy a válaszadó nappali melegedők 63,1%-ának vezetője rendelkezik szociális szakvizsgával.

A régiós adatok azt mutatják, hogy a Dél-dunántúli és Dél-alföldi válaszadó nappali melegedők vezetőinek 50,0%-50,0%-a (ez a tapasztalt legkisebb arány) rendelkezik szociális szakvizsgával, ám a Közép-dunántúli és Észak-magyarországi régiókban működő intézmények vezetőinek 75,0%-75,0%-a.

A település lélekszáma mentén csoportosított adatok között a legkisebb arányt az ötven- és százezer fő közötti településen működő intézmények körében tapasztaltuk (56,5%), míg a legmagasabbat a húsz- és ötvenezer fő közötti településen található intézmények körében (72,7%).

A fenntartó szervezeti formája alapján vizsgálva e kérdést: a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények vezetőinek egyike sem rendelkezik szociális szakvizsgával (bár a két intézmény közül az egyik erre nem adott választ), az egyházi fenntartású intézmények vezetőinek 20,0%-a viszont igen, és ugyanez igaz a települési önkormányzat által fenntartott intézmények vezetőinek 64,0%-ára, a civil szervezetek esetében a vezetők 70,4%-ára, végül a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények vezetőinek 83,3%-ára.

A munkatársakkal kapcsolatos kérdések között azt is feltettük, hogy a nappali melegedők a szakmai munka támogatására milyen tevékenységeket biztosítanak. E körben elsőként azt kérdeztük, biztosít-e az intézmény **szupervíziót** a munkatársak részére. E kérdésre a válaszadók valamivel több, mint fele (58,5%-a) válaszolt „igen”-nel, 26,2%-a „nem”-mel, és 10,0% a válaszhiányok aránya.

Szupervízióra leggyakrabban alkalmanként kerül sor (19 intézményben, 50,0%), 31,6%-ban havonta, 10,5%-ban kéthetente, az intézmények 2,6%-ában hetente vagy gyakrabban, végül 5,3% az egyéb gyakoriságot megjelölők aránya.

Szupervíziót legkevésbé a Közép-magyarországi régióban működő nappali melegedők biztosítanak munkatársaik részére (37,5%), míg leginkább az Észak-alföldi régióban található intézmények (83,3%).

A település lélekszáma szerint csoportosított adatok meglehetősen hullámzóak: míg a tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településen található nappali melegedők egyike sem biztosít szupervíziót, addig a húsz- és ötvenezer fő közötti településen működők 63,6%-a. Majd az ötven- és százezer fő közötti településeken némi visszaesést tapasztalunk (47,8%), ám a százezer fő vagy annál nagyobb településeken tapasztalt arány ismét magas: 92,9%.

A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények közül mindkettőben van szupervízió, az egyházi fenntartású intézmények 80,0%-ában, a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények 68,0%-ában, a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények 66,7%-ában, végül a civil fenntartású nappali melegedők 40,7%-ában.

Esetmegbeszélés a válaszadó nappali melegedők 92,3%-ában van (60 intézmény), 6,2%-ában nincs (4 int.), és egy intézmény nem adott választ (1,5%).

Esetmegbeszélést leggyakrabban (35,0%) hetente, majd kéthetente (28,3%) szerveznek az intézmények. A válaszadók további 16,7%-ában havonta, 20,0%-ában pedig alkalmanként kerül erre sor.

Azon négy intézmény közül, amelyben nem szerveznek esetmegbeszélést, kettő a Közép-magyarországi, egy a Nyugat-dunántúli és egy az Észak-magyarországi régióban található. Három intézmény ötven- és százezer fő közötti, egy pedig húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településen működik. Két intézmény fenntartója települési önkormányzat, kettőé pedig alapítvány, egyesület.

A fentiekben felsoroltakon túl a szakmai munkát egyéb módon 10 intézmény támogatja. Ez a mód jellemzően a heti megbeszélés, vagy team megbeszélés.

Végül e kérdéscsoportban arra is rákérdeztünk, hogy az intézmény munkatársai körében tapasztalható-e a **kiégés** tünetei. Erre a felmérésben szereplő nappali melegedők 43,1%-a adott „igen” választ (28 intézmény), és 56,9%-a „nem” választ (37 intézmény).

E probléma – az erre a kérdésre is választ adó 25 intézményben – összesen 49 szakmai munkatársat érint, egy intézményen belül legkevesebb 1, legtöbb 4 főt.

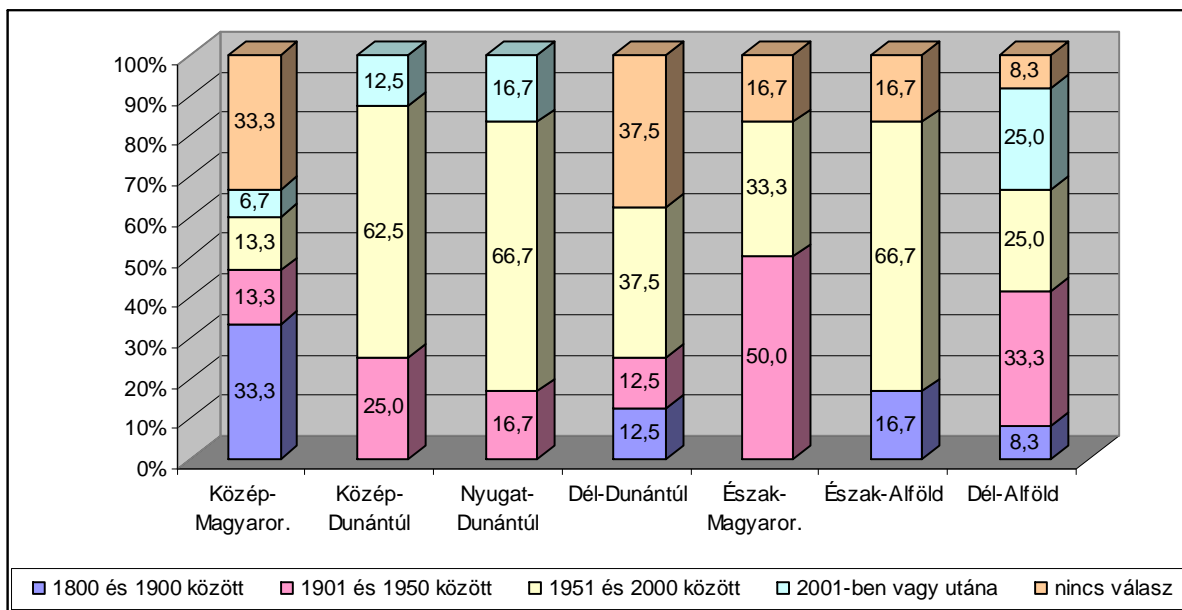
A kiégés tüneteinek jelenlétéről legnagyobb arányban az Észak-alföldi intézmények számoltak be (66,7%), majd a Közép-dunántúli intézmények (62,5%), a Dél-alföldiek (50,0%) és a Közép-magyarországi intézmények (43,8%). A fennmaradó három régióban a válaszadók 25,0% és 28,6% közötti arányban számoltak be e probléma jelenlétéről.

VIII. Az intézmény tárgyi feltételei

E kérdéscsoportban elsőként arra kérdeztünk rá, hogy **a nappali melegedők épülete/épületei mikor és milyen célból épültek**. E kérdéscsoportra 4 intézmény semmilyen választ sem adott. Arra a kérdésünkre, hogy az épület mikor épült, 50 intézménytől vannak adataink, melyekből megtudtuk, hogy az intézmények 13,1%-ának épülete (8 intézmény) 1800 és 1900 között, 21,3%-ának épülete (13 intézmény) 1901 és 1950 között, szintén 37,7%-ának épülete (23 intézmény) 1951 és 2000 között, végül 9,8%-ának épülete (6 intézmény) 2001-ben vagy azt követően épült. (A válaszhiányok aránya 18,0%, 11 intézmény esetében.) A legrégebbi épület 1800-ban, míg a legújabb 2006-ban épült. Itt szükséges megjegyezni, hogy a válaszadók között mindössze 2 olyan intézmény van, mely két épületben is nyújt szolgáltatásokat.

Ha az épületek építésének idejét tekintjük, az alábbi régiós adatokat kapjuk (lásd 79. számú ábra).

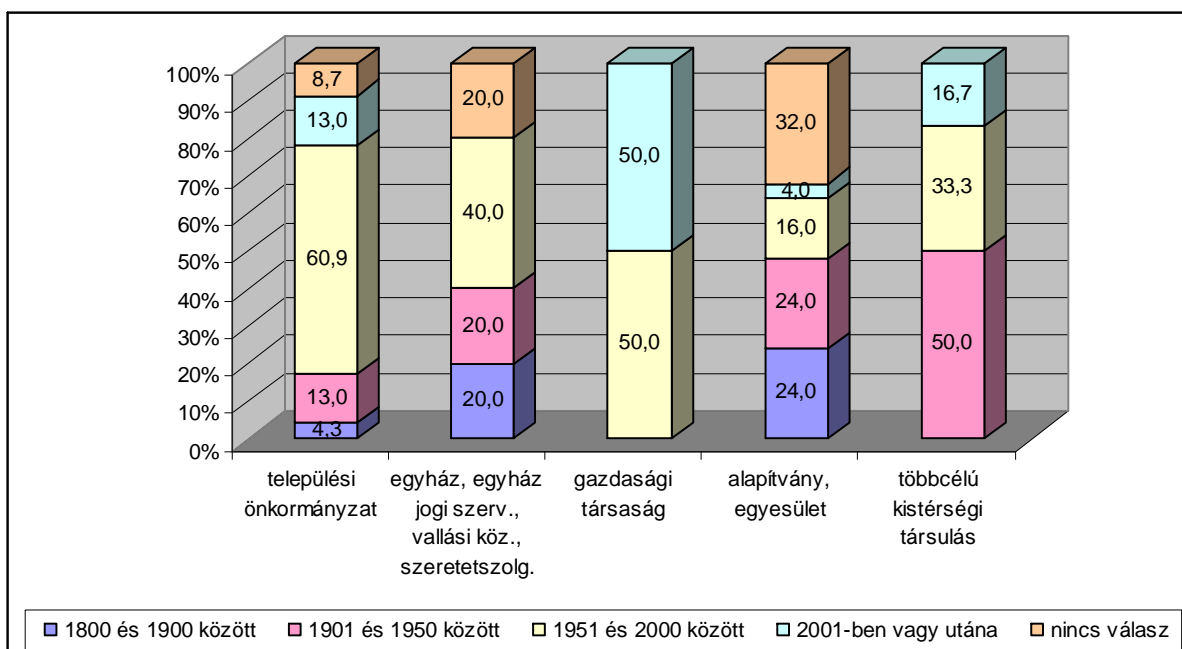
79. számú ábra: Mikor épült a nappali melegedő épülete? – regionális bontásban

A 79. számú ábra szerint a Közép-magyarországi válaszadók egyharmada olyan épületben működik, amely még a 19. században épült. Az 1901 és 1950 között épült épületek leginkább a Közép- és Nyugat-dunántúli, valamint az Észak-alföldi régióban jellemzők. A 2001-ben vagy azt követően épült épületek pedig a Dél-alföldi régióban találhatók meg legnagyobb arányban.

Ha ugyanezt a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosításban vizsgáljuk, a következőket tapasztaljuk (lásd 80. számú ábra).

80. számú ábra: Mikor épült a nappali melegedő épülete? – fenntartó szerinti bontásban

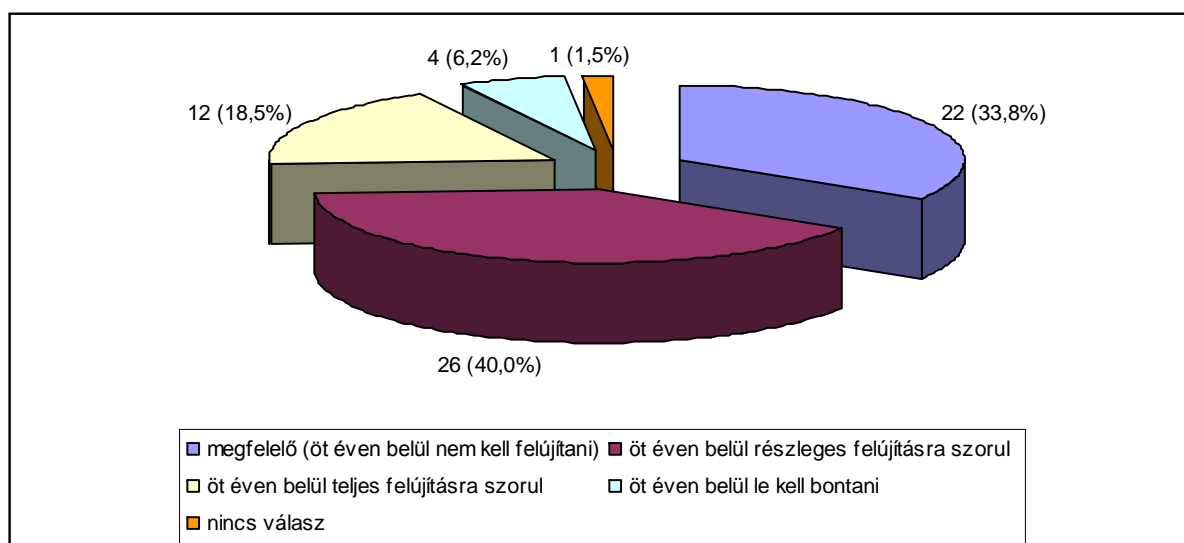

A 80. számú ábra szerint a civil szervezetek által fenntartott nappali melegedőknek helyet adó épületek fele 1950 előtt épült, a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények épületeinek pedig közel háromnegyede 1950 után.

Az épület eredeti célját 60 intézmény nevezte meg, összesen 62 épületre vonatkozóan. E 62 épületből mindössze 8 épült (12,9%) eredetileg is arra a célra, hogy benne hajléktalan embereket lássanak el, további 7 épület pedig (11,3%) valamilyen katonai céllal lett létrehozva. Az épületek között legnagyobb arányban eredetileg lakás céljára épültek találunk (17 épület, 27,4%). Az e kérdésre kapott további válaszok igen változatosak: megtaláljuk a bíróságot, bölcsődét, munkásszállót, iskolát, orvosi rendelőt stb. közöttük. (A részletes válaszokat lásd a 6. számú mellékletben.)

A következő információ, amit megtudtuk, az **épületek állapotára** vonatkozik. Az összesített adatokat a 81. számú ábra tartalmazza.

81. számú ábra: A nappali melegedőknek helyet adó épületek állapota

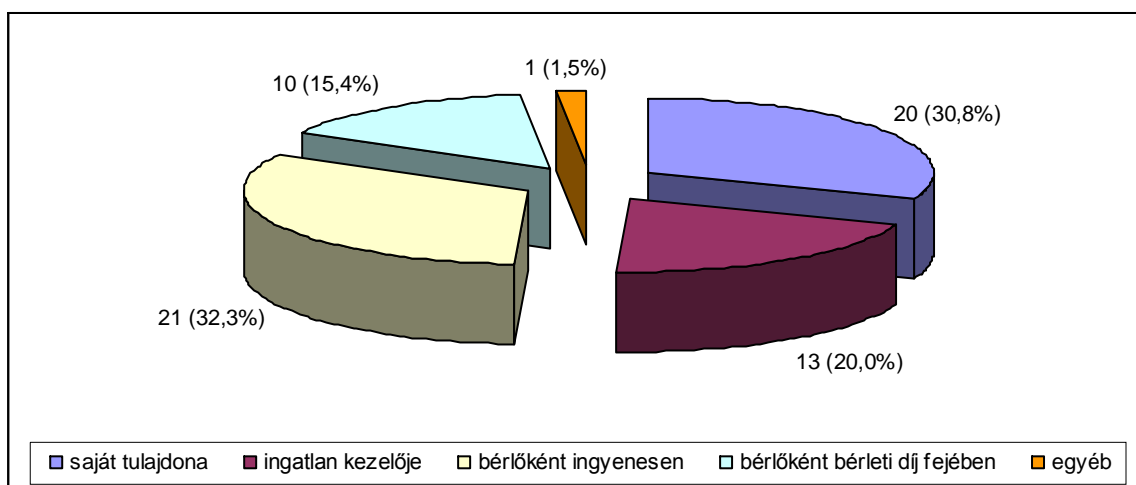
A 81. számú ábra szerint mindössze a válaszadó nappali melegedők egyharmadának épülete megfelelő, azaz öt éven belül nem kell felújítani. További 40,0% azon épületek aránya, melyeket öt éven belül részlegesen, és 18,5% azok aránya, melyeket öt éven belül teljesen fel kell újítani. Lebontásra váró épület 4 van a válaszadó intézmények körében (6,2%).

A „megfelelő” intézmények aránya a Nyugat-dunántúli régióban a legmagasabb (57,1%), az öt éven belül részlegesen felújítandó intézmények aránya pedig a Közép-magyarországi régióban (56,3%). Öt éven belül teljes felújításra szoruló építmények legnagyobb arányban az Észak-alföldi régióban található (arányuk 50,0%), míg öt éven belül lebontandó épületeket leginkább a Dél-dunántúli régióban tapasztalunk (e régió intézményeinek egynegyede esetében).

Megfelelő állapotú épületet a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények körében találunk legnagyobb arányban (50,0%, 1 intézmény). Öt éven belül részlegesen felújítandó épületeket leginkább a civil szervezetek körében találunk (48,1%), öt éven belül teljesen felújítandó épületeket újfent a gazdasági társaságok körében (50,0%), végül öt éven belül lebontandó épületben legnagyobb arányban (16,7%-ban) a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények működnek.

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy a nappali melegedő **milyen jogcímen használja azt az épületet, amelyben működik**. Az e kérdésre kapott válaszok összefoglalását a 82. számú ábra tartalmazza.

82. számú ábra: A nappali melegedők megoszlása az épület-használat jogcíme szerint

A válaszadók körében tehát az a legjellemzőbb, hogy bérlőként ingyenesen használják az épületet, amiben működnek, és magas a saját tulajdonú épületben működők aránya is. A válaszadók egyötöde az ingatlan kezelője, 15,4%-a bérleti díj fejében bérlő az épületet, végül egyéb választ egy válaszadónál kaptunk, amely szerint a válaszadó adományként kapta az önkormányzattól, határozott időre az épületet.

Az épületek **műszaki állapotának** árnyaltabb megismerése céljából tettünk fel kérdéseket a tetőszerkezetre, nyílászárókra, burkolatokra, valamint a fűtés-, víz-, elektromos- és csatorna-rendszerre vonatkozóan. Az épület műszaki állapotát felmérő kérdésblokkra 9 intézmény (13,8%) egyáltalán nem válaszolt, de az egyes műszaki elemekre vonatkozó kérdéseknél is eltérő számú válasz érkezett, ezért az érvényes válaszok számát minden esetben külön jelezzük.

Elsőként a **tetőszerkezettel** kapcsolatosan tettünk fel kérdéseket, melyek közül az első arra vonatkozott, hogy mikor készült. Ezzel kapcsolatban 36 intézménytől van válaszuk,

melyekből azt tudtuk meg, hogy az intézmények egyharmada esetében a tetőszerkezet még 1950 előtt készült (legkorábban 1870-ben), 47,2%-a esetében 1960 és 2000 között, végül 19,5%-a esetében 2001-ben vagy azt követően (legkésőbb 2006-ban).

A tetőszerkezet felújításával kapcsolatosan összesen 23 intézménytől kaptunk választ. Közülük egy intézmény jelezte, hogy a tetőszerkezet még nem volt felújítva, 6 intézmény (26,1%) jelezte, hogy 1980 és 2000 között volt a felújítás, végül 69,6% (16 int.) azok aránya, melyek esetében a tetőszerkezet felújítására 2002 és 2007 között került sor.

Összesen 50 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyennek ítélik az épület tetőszerkezetének állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a tetőszerkezet állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a tetőszerkezet állapota teljes mértékben megfelelő. (A jelzett skála értékei minden, később elemzésre kerülő műszaki elem kapcsán azonos jelentéssel bírnak, így ennek ismételt leírásától a későbbiekben eltekintünk.) Ez esetben hármast vagy annál rosszabb értéket a válaszadók 48,0%-a jelölt meg. A leggyakoribb előforduló érték a 3-as (a válaszadók 32,0%-a ezt jelölte meg), az átlag pedig 3,92.

A tetőszerkezet állapotára vonatkozó kérdés azt is vizsgálta, vajon mekkora összegbe kerülne a felújítás. Erre a kérdésre összesen 29 intézmény adott valamilyen választ, mégpedig jellemzően (41,4%-ban) azt, hogy nem szükséges felújítani a tetőszerkezetet. Tehát összesen 17 válaszadó jelölt meg valamilyen összeget. Ezek közül a legkisebb 100.000 Ft, a legnagyobb 10 millió Ft, átlagosan 3 millió Ft, összesen pedig 51,6 millió Ft az az összeg, amelybe a tetőszerkezetek felújítása kerülne.

A nyílászárók elkészültének idejére vonatkozóan 35 intézménytől rendelkezünk adatokkal, melyek szerint 31,4%-ban 1900 és 1950 között, 54,3%-ban 1951 és 2000 között, 14,3%-ban pedig 2001 és 2006 között kerültek beépítésre a nyílászárók a vizsgált intézményekben.

Ezen műszaki elemek felújításáról 23 intézmény közölt információt, mely szerint 1 intézményben (4,3%) 1920-ban, 7 intézményben (30,5%) 1975 és 2000 között, végül 15 intézményben (65,2%) 2002 és 2007 között került sor a nyílászárók felújítására.

Az előbbi kérdésnél ismertetett skálát alkalmazva e műszaki elemmel kapcsolatosan is: a válaszadók (jelen esetben 55) 56,4%-a jelölt 3-as vagy annál rosszabb értéket. A nyílászárók állapotát a válaszadók átlagosan 3,5 pontra ítélték, leggyakrabban pedig a 2-es értéket jelölték meg.

A nyílászárók felújítási költsége legkevesebb 100.000 Ft, legtöbb 15 millió Forintba kerülne. Az átlagos felújítási költség 1 millió 800 ezer Forint, az összes megjelölt költség pedig 48

millió 250 ezer Forint. Ezek az értékek 27 intézmény adatait tartalmazzák. További 11 intézményben nincs szükség a nyílászárók felújítására, 18 intézmény pedig nem adott erre választ.

A **külső és belső burkolatok** elkészültével kapcsolatosan szintén 35 intézmény adott tájékoztatást. E szerint 20,0%-ban 1900 és 1950 között, 62,9%-ban 1960 és 2000 között, végül 17,1%-ban 2001-ben vagy azt követően (legkésőbb 2006-ban) készült el az intézmény burkolása.

A burkolatok felújításáról 29 intézmény szolgáltatott adatot. A burkolati elemek 27,6%-ban 1970 és 2000 között, 72,4%-ban pedig 2001 és 2007 között lettek felújítva.

A külső és belső burkolatot állapotáról 55 intézmény nyilatkozott. Azt tapasztaltuk, hogy az intézmények 45,5%-a 3-as vagy annál alacsonyabb értéket jelölt meg a burkolatok állapotát illetően. A leggyakrabban megjelölt érték a 3, az átlag pedig 3,85.

Végül a felújítási költségek az alábbiépp alakulnak abban a 24 intézményben, mely e kérdésre választ adott: legkevesebb 100.000 Forint, maximum 12 millió Forintba, átlagosan 2 millió 400 ezer Forintba, és összesen 56 millió 600 ezer Forintba kerülne a burkolatok felújítása a válaszadó intézményekben. Ezen intézményeken túl 11 jelezte, hogy nem szükséges burkolatainak felújítása, 21 intézmény pedig nem válaszolt.

A **fűtésrendszer, illetve a gáz bevezetésével**, kialakításával kapcsolatosan 32 intézmény adataival rendelkezünk. Közöttük mindössze két olyan intézmény van (6,3%), melynek fűtésrendszerét még 1950-ben vagy az előtt (egész pontosan 1930-ban és 1950-ben) alakították ki. A válaszadók 68,7%-ának azonban 1962 és 2000 között. Végül 25,0% azon intézmények aránya, melyekben a fűtésrendszert 2001-ben vagy azt követően (legkésőbb 2007-ben) alakították ki.

A felújítással kapcsolatosan 21 válasszal rendelkezünk, melyek alapján azt tudjuk, hogy az intézmények 28,6%-ában 1995 és 1999 között, 71,4%-ában pedig 2002 és 2007 között történt meg a felújítás.

A fűtés- és gázrendszer állapotával kapcsolatosan 54 válaszuk van. A már szokásos felosztást alkalmazva: a válaszadók 35,2%-a 3-as vagy annál alacsonyabb értéket jelölt meg e rendszer állapotával kapcsolatosan. A kapott átlagos érték 4,22, a leggyakoribb érték pedig 6. Ez tehát minden eddig elemzett műszaki elemnél jobb képet mutat a válaszadó intézményekben.

A fűtés- és gázrendszer állapotával kapcsolatosan 24 intézmény nem adott választ a felújítás költségeire vonatkozóan, 14 intézmény pedig azt jelezte, hogy nem szükséges a felújítás. A fennmaradó 18 intézményben legkevesebb 200.000 Forintot, legtöbb 6 millió Forintot, átlagosan 1 millió 800 ezer Forintot, összesen pedig 31 millió 700 ezer Forintot emésztene fel a fűtés- és gázrendszer átalakítása.

A **vízrendszer** a válaszadó intézmények (ez esetben 33) 6,1%-ában (2 intézmény) 1930 és 1950 között került kialakításra, 75,7%-ában (25 intézmény) 1960 és 2000 között, végül 18,2%-ában (6 intézmény) 2001 és 2006 között.

Felújítással kapcsolatosan 21 válaszuk van: 5 intézményben (23,8%) 1994 és 2000 között, 16 intézményben (76,2%) pedig 2003 és 2007 között újították fel a vízrendszert.

A már eddig is használt 6-os skálán a kapott értékeink (55 válaszadó esetében): 3-as vagy annál alacsonyabb a válaszadók 32,7%-a esetében. A kapott átlagos érték 4,2, a leggyakoribb érték pedig az 5-ös.

A vízrendszer felújításának költségeivel kapcsolatosan 27 intézményről nem rendelkezünk adattal, 14 intézményben pedig nem szükséges a felújítás. A fennmaradó 15 intézményben legkevesebb 80.000 Forintba, legtöbb 4 millió Forintba, átlagosan 1,2 millió Forintba és összesen 17 millió 380 ezer Forintba kerülne, hogy a vízrendszert felújítsák.

Az **elektromos rendszerrel** kapcsolatosan 33 intézménytől van adatunk annak kialakításáról, miszerint 3 intézményben (9,1%) 1910 és 1950 között, 23 intézményben (69,7%) 1957 és 2000 között, végül 7 intézményben (21,2%) 2001 és 2006 között került kialakításra.

Felújításról 20 intézmény számolt be. Közöttük 35,0% azok aránya, akiknek intézményében 1994 és 2000 között, és 65,0% azok aránya, akiknél 2001 és 2007 között került sor felújításra.

Az elektromos rendszer állapotát tekintve: 55 intézmény válasza alapján e rendszer állapota 38,2%-ban 3-as vagy annál rosszabb. Az átlagos érték ez esetben 4,18, a leggyakoribb pedig 3 és 6 (mindkét értéket a válaszadók 27,3%-a jelölte meg).

E rendszer felújításával kapcsolatosan 24 intézmény (42,9%) semmilyen választ nem adott, 13 intézményben pedig (23,2%) nem szükséges felújítás. A fennmaradó 19 intézménynek minimum 30.000 Forintot, maximum 4 millió Forintot, átlagosan 1 millió Forintot, összesen pedig 19 millió 130 ezer Forintot kellene az elektromos rendszer felújítására költenie.

Végül e kérdéscsoportban utolsóként a **csatornarendszer** állapotát jártuk körül. A válaszadók száma 31, amennyiben a csatornarendszer kialakításának idejét nézzük. Ezen intézmények 3,2%-ában (1 intézmény) 1950-ben, 71,0%-ában (22 intézmény) 1960 és 1998, végül 25,8%-ában (8 intézmény) 2001 és 2006 között alakították ki a csatornarendszert.

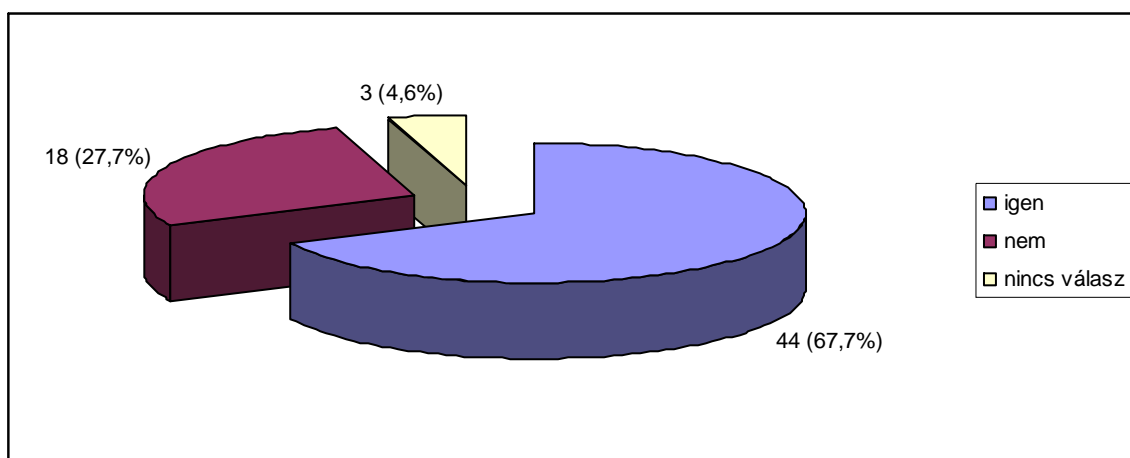
Felújításról ez esetben 13 intézmény szolgáltatott információt: közülük 4 intézményben (30,8%) 1995 és 1998 között, 9 intézményben pedig (69,2%) 2003 és 2007 között került sor a csatornarendszer felújítására.

E műszaki elem állapotát a válaszadó intézmények (51) 52,9%-a 3-asra vagy annál rosszabbra értékelte. Átlagosan 3,71 pontot, leggyakrabban pedig 3 pontot kaptunk.

A csatornarendszer felújításával kapcsolatosan 26 intézmény (46,4%) nem nyilatkozott, 9 intézményben pedig (16,1%) nem szükséges a felújítás. A fennmaradó 21 intézményben a csatornarendszer felújítására fordítandó összeg legkevesebb 150.000 Forint, maximum 6 millió Forint, átlagosan 1,3 millió Forint, végül összesen 28 millió 200 ezer Forint.

A következő kérdéscsoportban azon helyiségek meglétére kérdeztünk rá, melyeket az 1/2000. SzCsM rendelet 75. § előír a nappali ellátást biztosító intézmények számára. Elsőként elmondhatjuk, hogy **közösségi együttlétre alkalmas helyiséggel** minden válaszadó intézmény rendelkezik. Pihenésre szolgáló helyiséggel azonban már korántsem. Az erre vonatkozó adatokat a 83. számú ábra ismerteti.

83. számú ábra: Az intézményben található-e pihenésre szolgáló helyiség?

A 83. számú ábra tanúsága szerint pihenésre szolgáló helyiség a válaszadók kétharmadában található.

Ebből a szempontból a legkedvezőbb helyzetet a Közép-dunántúli régióban tapasztaljuk, ahol az intézmények mindegyike rendelkezik ilyen helyiséggel, míg a legkedvezőtlenebb helyzetet az Észak-alföldi régióban, ahol ez csak az intézmények felére igaz.

A település lélekszáma mentén csoportosított adatokból azt látjuk, hogy a tíz- és húszezer fő közötti településen működő nappali melegedők mindegyike, a többi településnagyság kategóriában található intézményeknek pedig 63,6% és 65,2% közötti aránya az, ahol rendelkezésre áll pihenésre szolgáló helyiség.

A gazdasági társaság és a többcélú kistérségi társulás által fenntartott intézmények felében, a települési önkormányzati intézmények 60,0%-ában, a civil szervezet által fenntartott nappali

melegedők 77,8%-ában, végül az egyházi fenntartású intézmények 80,0%-ában találunk pihenésre szolgáló helyiséget.

Személyi tisztálkodásra szolgáló helyiséget újfent találunk minden felmérésben szereplő nappali melegedőben, ám a **személyes ruházat tisztítására szolgáló helyiség** csak 63 intézményben van (96,9%), 2 intézményben nem. E két utóbbi intézményről tudjuk, hogy a Közép-magyarországi régióban találhatók, ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen. Az egyik intézmény egyházi, a másik civil fenntartású.

Végül **étel melegítésére és elfogyasztására szolgáló helyiséggel** 60 nappali melegedő rendelkezik (92,3%), 3 intézmény nem (4,6%), és 2 intézmény nem adott erre választ (3,1%). A vizsgált helyiséggel nem rendelkező intézmények a Nyugat-, a Dél-dunántúli és az Észak-alföldi régióban működnek. Kettő közülük ötven- és százezer, és egy százezer fős vagy annál nagyobb településen működik. Két intézményt települési önkormányzat, egyet pedig egyház tart fenn.

Rákérdeztünk arra is, hogy a nappali melegedőben **hány zuhanyzó áll az igénybevevők rendelkezésére**. Természetesen ez a szám önmagában nem túl informatív, ezért összevetettük az intézmény engedélyezett férőhelyeinek számával. Ez alapján azt tapasztaltuk, hogy van olyan intézmény, ahol 2 főre jut egy zuhanyzó, ám olyan is van, ahol 80 főre jut egy. A tapasztalt átlagos érték 22. Ebből a szempontból a Nyugat-dunántúli intézmények körében tapasztaljuk a legkedvezőbb helyzetet, itt ugyanis átlagosan 15 főre jut egy zuhanyzó, Közép-magyarországon azonban átlagosan 29 főre (ez a legmagasabb átlagos érték).

Ugyanezt a logikát követve a **rendelkezésre álló illemhelyek** esetében ugyanazt mondhatjuk el a legkisebb és legnagyobb érték kapcsán, mint a zuhanyzóknál. Azaz a válaszadók között van olyan intézmény, ahol 2 főre jut egy illemhely, ám van olyan is, ahol 80 főre. A regionális különbségek azonban kicsit másképp alakulnak, hiszen a legalacsonyabb átlagos értéket most a Dél-alföldi régióban kaptuk, ahol 13 fő jut egy illemhelyre, a legmagasabb érték azonban újfent a Közép-magyarországi régióban van, ahol 28 fő.

A felmérésben szereplő intézmények 93,8%-ától (61 intézmény) kaptunk arra vonatkozó információt, hogy milyen **szolgáltatások és helyiségek** találhatóak a nappali melegedőben, amelyeket az igénybevevők önállóan, külön szervezés nélkül is igénybe vehetnek. Erről nyújt tájékoztatást a 12. számú táblázat. (Több válasz megjelölése is lehetséges volt.)

12. számú táblázat: Az igénybevevők által önállóan igénybe vehető szolgáltatások/helyiségek

A szolgáltatás/helyiség megnevezése	Adott szolgáltatást / helyiséget megjelölő intézmények	
	száma	aránya (%)
büfé	1	1,6
étel-, italautomata	10	16,4
szórakoztató eszközök (pl. csocsó, ping-pong)	50	82,0
nyilvános telefonfülke	8	13,1
postaláda	16	26,2
internet	28	45,9
könyvtár	47	77,0
kápolna, imaterem	3	4,9
egyéb	14	23,0

A 12. számú táblázat alapján azt mondhatjuk, hogy a legjellemzőbb, hogy szórakoztató eszközök és a könyvtár az intézmények nagy részében megtalálható, és ezeket önállóan használhatják az igénybevevők. Közel a válaszadó intézmények felében található még internet, mely az igénybevevők rendelkezésére áll. A legkevésbé jellemző, hogy büfé, illetve kápolna, imaterem van a nappali melegedőben.

Az egyéb szolgáltatások között jellemzően a televíziót jelölték meg a válaszadók, melyhez kapcsolódóan DVD lejátszó vagy videó is megtalálható, de megjelenik a sportpálya, park, az újságolvasás, napilapok is.

IX. Az intézmény költségvetése

Ebben a témakörben elsőként arra kérdeztünk rá, hogy a nappali melegedők **mekkora összegből gazdálkodtak a 2006-os költségvetési évben**. Ezzel kapcsolatban 49 intézmény adott választ, melyek szerint a legalacsonyabb összeg a vizsgált évben 3 millió 100 ezer Ft, a legmagasabb pedig 162 millió 101 ezer Forint volt. A válaszadó 49 intézmény átlagosan 22 millió 900 ezer Forintból, összesen pedig 1 milliárd 144 millió 300 ezer Forintból gazdálkodott a 2006. évben.

Arra is rákérdeztünk, hogy a fent megjelölt összeg **milyen bevételi forrásokból, milyen arányban tevődik össze**. Erre a kérdésre 52 intézmény adott választ.

Ezek szerint az állami normatív hozzájárulás legkevesebb 5,0%-ot (1 intézménynél), legtöbb 100,0%-ot (7 intézménynél) és átlagosan 80,1%-ot tett ki a bevételből. Arra a kérdésre, hogy az állami normatív hozzájárulás mekkora részét kapták meg az intézmények, 49 válaszunk van. A 49 válaszadó közül 46 intézmény (94,0%) megkapta a neki járó normatíva teljes összegét, ám egy válaszadó annak csak 34,0%-át, egy válaszadó 93,0%-át és egy válaszadó 94,0%-át.

Önkormányzati támogatást 21 intézmény (40,4%) egyáltalán nem kapott, egy intézmény bevételeinek ugyanakkor 57,0%-át e forrás tette ki. Az önkormányzati támogatás átlagosan 10,2%-ban volt jelen az intézmények 2006. évi bevételeiben.

Térítési díjból 48 (92,3%) intézménynek nem volt bevétele a vizsgált időszakban, egy intézmény bevételeit azonban 13,0%-ban e forrás tette ki. Az összes intézményt tekintve a térítési díj átlagos aránya 0,5% volt 2006-ban.

Saját alapítvány, egyesület, gazdasági társaság tevékenységéből származó bevétele 44 intézménynek nem volt (84,6%). E bevételi forrás legnagyobb arányban 16,0%-ban volt jelen a 2006. évi bevételekben, átlagosan pedig 1,1%-ban, tehát szintén nem tekinthető jellemző bevételi forrásnak.

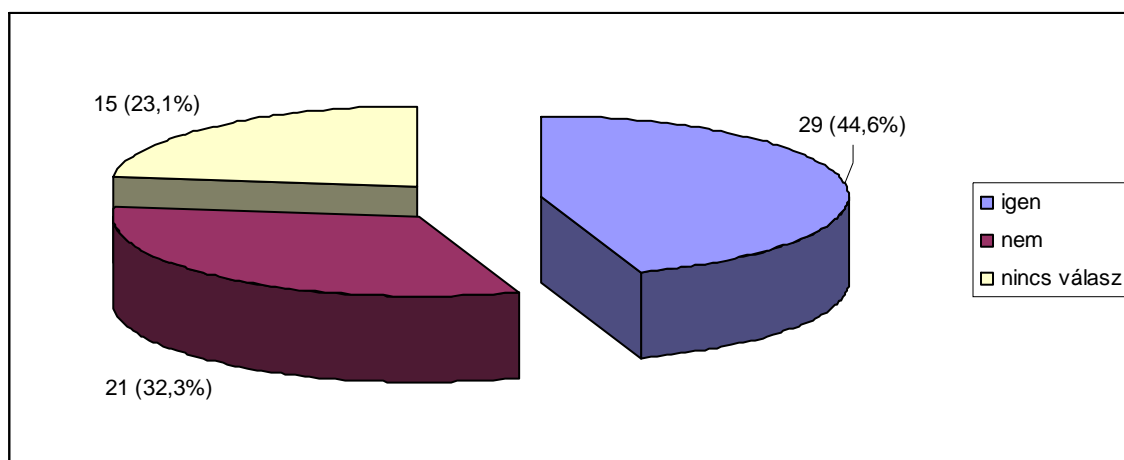
A pályázatokkal kapcsolatosan 24 (46,2%) intézmény jelezte, hogy nem volt bevétele pályázati forrásból, ám egy intézmény bevételeinek 89,0%-át e forrás tette ki. A kapott átlagos érték 4,8% e forrás esetében.

Adományt 40 intézmény nem kapott (76,9%), míg egy intézmény bevételeinek 15,0%-át jelentette ez a forrás, mely átlagosan 1,0%-ban volt jelen a 2006. évi bevételben.

Végül az eddig felsoroltak kívül egyéb bevételt 11 intézmény jelzett, tehát 41 intézménynek (78,8%) nem volt más bevétele, mint amit eddig elemeztünk. Az egyéb bevételek legmagasabb tapasztalt aránya 25,0% a 2006. évben, átlagosan pedig 1,4%. E bevételek között találunk pl. munkaügyi központ által adott bértámogatást, önkéntes munkát, egyházi kiegészítő támogatást, egyéb költségvetési keretből kapott támogatást, tagdíjat.

A bevételekhez kapcsolódó kérdés az is, hogy a felmérésben szereplő nappali melegedők a jelenlegi (lekérdezéskori) **bevételi forrásaikból optimálisan** (azaz az igényeknek megfelelően) **tudnak-e működni**. Az e kérdésre kapott válaszokat a 84. számú ábra szemlélteti.

84. számú ábra: A nappali melegedő jelenlegi bevételi forrásaiból optimálisan tud-e működni?

A 84. számú ábra alapján a válaszadók közel fele (44,6%-a) úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi bevételekből optimálisan tud működni, és a válaszadók kisebb hányada, egyharmada látja úgy, hogy nem, a felmérésben szereplők közel egynegyede pedig nem adott választ.

A jelenlegi (lekérdezéskori) bevételekkel leginkább a Nyugat-dunántúli intézmények elégedettek, hiszen 57,1%-uk véli úgy, hogy optimálisan tudnak működni a rendelkezésre álló forrásokból. A legkevésbé pedig az Észak-alföldi intézmények elégedettek e szempontból, az „igen” választ megjelölők aránya ugyanis itt mindössze 16,7%.

Az intézmények közül leginkább azok elégedettek, amelyek tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településen működnek, e csoportban ugyanis 66,7% azok aránya, akik szerint a lekérdezéskor bevételekből biztosítható az optimális működés. A többi településkategóriában az e választ megjelölők aránya 39,1% és 45,5% között alakul.

Végül majdnem minden fenntartói csoportban 40,0% és 50,0% közötti azon válaszadók aránya, akik szerint az optimális működéshez elegendő a rendelkezésre álló forrás. Kivételt a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények képeznek, amelyek közül az egyik a „nem” választ jelölte meg a kérdésre, a másik pedig nem adott választ.

Arra a kérdésre, hogy **a bevételeket hány százalékkal kellene növelni ahhoz, hogy az optimális működés biztosítható legyen**, 18 intézménytől kaptunk választ (abból a 23-ból, amely az előbbi kérdésre „nem” választ jelölt). Tehát e 18 intézmény szerint legkevesebb 10,0%, legtöbb 50,0%-kal lenne szükséges megemelni a bevételeket az optimális működés biztosításához. Az átlagos érték ez esetben 22,8%, a leggyakrabban megjelölt érték pedig a 20,0% (melyet a válaszadók 61,1%-a jelölt meg).

E kérdéscsoportban kérdeztünk rá arra is, hogy az igénybevevőknek kell-e **térítési díjat** fizetniük. Erre a kérdésre a válaszadók 92,3%-a (60 intézmény) jelölte meg a „nem” választ, 7,7%-uk (5 intézmény) pedig nem adott erre vonatkozóan információt.

Némileg más típusú kérdésekre rátérve, megkérdeztük az intézményeket, hogy **végeznek-e értékelést a szakmai munka eredményességére vonatkozóan**. Erre a felmérésben szereplő intézmények 70,8%-a (46 intézmény) adott pozitív választ, 17 intézményben (26,2%) nincs értékelés, végül 2 intézmény (3,1%) nem adott választ.

A szakmai munka eredményességét értékelő intézmények aránya a Nyugat-dunántúli régióban a legalacsonyabb (14,3%), a Dél-alföldi régióban a legmagasabb (91,7%), a többi régióban pedig 62,5% és 87,7% az arányuk.

A különböző nagyságú települések között nem tapasztalunk ilyen mérvű eltérést. A szakmai munkát értékelő intézmények aránya a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú

településeken a legalacsonyabb (59,1%), míg a százezer fős vagy annál nagyobb településen működő intézmények körében a legmagasabb (100,0%).

És még ennél is kisebb az eltérés az egyes fenntartói csoportok között. E bontásban ugyanis azt tapasztaltuk, hogy a legalacsonyabb érték 50,0% (gazdasági társaságok), a legmagasabb pedig 83,3% (többcélú kistérségi társulások).

Az **értékelés módszerére** nyitott kérdés formájában kérdeztünk rá. A válaszok alapján kiderül, hogy igen változatos módszerekkel és igen változatos körben zajlik az értékelés az intézményekben. Nem találtunk egyetlen olyan értékelési eljárást sem, mely a válaszadók nagyobb részére jellemző lenne, ezért válaszaikat a 7. számú mellékletben mutatjuk be.

Azzal kapcsolatosan, hogy **milyen gyakorisággal végeznek értékelést**, 40 intézménytől van adatunk. A kérdést nyitott formában tettük fel, és természetesen egy-egy intézmény többféle választ is megadhatott. Ezek szerint jellemzően (13 válaszadónál, 32,5%) évente kerül sor az értékelésre. Félévente történik értékelés 9 intézményben (22,5%), negyedévente 7 intézményben (17,5%), havonta 10 intézményben (25,0%). Ezeken túlmenően egy-egy intézmény jelezte, hogy az értékelést hetente, időszakosan, illetve kéthetente végzik.

Arra is rákérdeztünk (szintén nyitott kérdés keretében), hogy a válaszadó intézmények **mit tekintenek az eredményesség kritériumainak**. Az e kérdésre kapott válaszok, melyet 55 intézmény adott, rendkívüli változatosságot mutatnak. Megjelenik pl. az ellátások zavartalan biztosítása, bármilyen integrálás, az időben érkező normatív támogatás, a munkatársak véleménye, a szenvedélyek minimalizálása és még sorolhatnánk. Az összes, e témakörben beérkezett választ a 8. számú mellékletben részletesen is bemutatjuk.

Végül a kérdőívben feltett utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy a kitöltő véleménye szerint az általunk megadott **különböző tényezők milyen mértékben befolyásolják az intézményükben folyó szakmai munka eredményességét**. Véleményük megismerése érdekében arra kértük a válaszadókat, hogy jelöljék egy hatfokozatú skálán, hogy egy-egy tényező milyen mértékben gyakorol hatást munkájuk eredményességére. A skála 1-es értéke jelenti, hogy adott tényező egyáltalán nem befolyásolja, a 6-os pedig, hogy teljes mértékben befolyásolja a szakmai munka eredményességét a válaszadó intézményében. Az összesített (jelen esetben 63 intézmény által megjelölt) adatokat a 13. számú táblázat mutatja.

13. számú táblázat: A szakmai munka eredményességét befolyásoló tényezők

A szakmai munka eredményességét befolyásoló tényező	Átlagos érték
a jogszabályi környezet	4,81
a személyzet képzettsége	5,29
a személyzet létszáma	5,25
a személyzet elkötelezettsége	5,65
az infrastruktúra minősége	4,56
a finanszírozás módja	4,89
a finanszírozás mértéke	5,24
pályázati lehetőségek	4,98
az igénybevevők viszonyulása az ellátáshoz	5,22
az intézmény szakmai programja	4,90
az intézmény vezetése	5,32
a fenntartó elvárásai	4,41

A 13. számú táblázat adatai szerint a szakmai munka eredményességét leginkább a személyzet elkötelezettsége befolyásolja, hiszen e tényezőnél az átlagos pontérték 5,65. Ám emellett öt pont feletti átlagos értéket kaptunk az intézmény vezetése (5,32), a személyzet képzettsége (5,29), a személyzet létszáma (5,25), a finanszírozás mértéke (5,24) és az igénybevevők viszonyulása az ellátáshoz (5,22) kapcsán is. A válaszadók véleményét tekintve a szakmai munkát legkevésbé befolyásoló tényező a fenntartó elvárásai (4,41).